

Ο ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

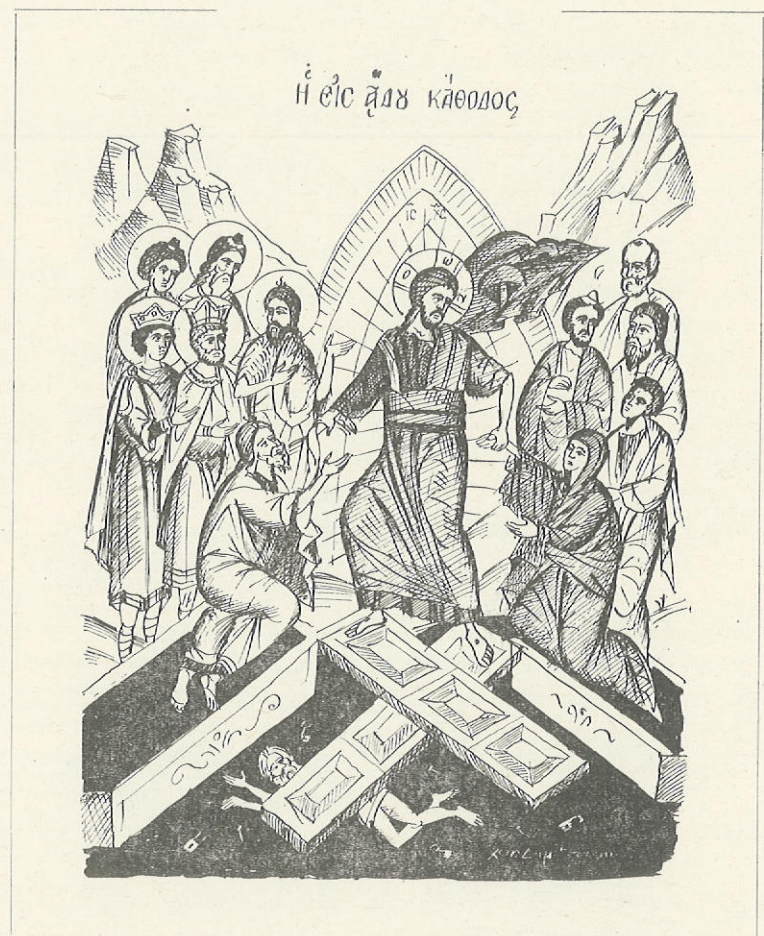
ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΟΥ ΕΠΙΣΗΜΟΥ ΔΕΛΤΙΟΥ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ»

ΕΤΟΣ ΛΒ' | ΑΘΗΝΑΙ, ΙΩΑΝ. ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 14, Τ. 140. — ΤΗΛ. 721.8308 | 1/15 ΜΑΪΟΥ 1983 | ΑΡΙΘ. 9-10

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ἡ εἰς Ἄδου Κάθοδος. — Ε. Δ. Θ., «Χριστὸς Ἀνέστη». — Εὐαγγέλιον Δ. Θεοδώρου, Καθηγ. Πανμίου Ἀθηνῶν, Ἡ χειροτονία τοῦ πρεσβυτέρου καὶ τοῦ διακόνου στὴν ἀρχαία Ἑσθλῆσια. — Ἀλεξ. Σολζενίτισιν (μετάφρ. Ἑλένης Δημητρίου), Πασχαλινὴ λιτανεῖα. — Ἀρχιμ. Παντελ. Καθρεπίδη, Ἀναγκαιότητα τῆς ὁρθοδόξου λατρείας στὴν ζωὴ τῶν πιστῶν (εἰσήγησις). — Ἰωάννου Φουντούλη, Καθηγ. Πανμίου Θεσσαλονίκης, Ἀπαντήσεις σὲ λειτουργικὰς, κανονικὰς καὶ ἄλλας ἀπορίες. — Ἰ. Μ. Χατζηφώτη, Ἑλληνες Κληρικοὶ στοὺς ἀγῶνες τῆς φυλῆς. — Κ. Θεοτόκη, Ἀμάρτησις. — Ἀρχιμ. Σπυρίδωνος, Θεραπευτικοὶ δρόμοι. — Ἀδαμ. Κοραῆ, Μία ἐπίσκεψις στὴ Βιβλιοθήκη. — Ἀρχιμ. Χριστοφ. Σταυροπούλου, Ἡ ἀναγκαιότης τῆς ἐξομολογήσεως. — Βασ. Μουσιτάκη, Ἡ προσφιλία τοῦ Ναοῦ. — π. Φιλοθέου Φάρου, «Οἷον ἀγῶνα ἔχει ἡ ψυχὴ χωριζομένη ἐκ τοῦ σώματος, πόσα δακρύει τότε καὶ οὐκ ὑπάρχει ὁ δόξαν αὐτήν». — Πρεσβ. Ἀντωνίου Ἀλεβιζοπούλου, Τὸ ἀληθινὸ πρόσωπο τῆς Ἐταιρίας «Σκοπιά». — Δημ. σθένη Σαβράμη, Καθηγ. Πανμίου Κοζανίας, Ἡ Ἀνάστασις ἀν πηγὴ χαρᾶς. — Ἐπίκαιρα. Τὸ Βιβλίον. — Εὐαγγέλιον Π. Λέκκου, Ὁδήγησις αὐτοκινήτου ἀπὸ Κληρικοῦς. — Εἰδήσεις ποὺ ἐνδιαφέρουν τοὺς Ἐφημερίους. — Νέοι συνταξιοῦχοι τοῦ TAKE.

Ἡ εἰς Ἄδου Κάθοδος

Ποῦ σου, θάνατε, τὸ κέντρον; Ποῦ σου, Ἄδη, τὸ νίκος; Ἀνέστη Χριστὸς καὶ σὺ καταβέβλησαι... Ἀνέστη Χριστὸς καὶ ζωὴ πολιτεύεται. Ἀνέστη Χριστὸς καὶ νεκρὸς οὐδεὶς ἐν τῷ μνήματι. Χριστὸς γὰρ ἐγερθεὶς ἐκ νεκρῶν, ἀπαρχὴ τῶν κεκοιμημένων ἐγένετο.

“ΧΡΙΣΤΟΣ ΑΝΕΣΤΗ”

«Πεφώτισται τὰ σύμπαντα τῇ Ἀναστάσει Σου,
Κύριε, καὶ ὁ Παράδεισος πάλιν ἠνέφκηται.
(Ἐσπερινὸς γ' ἤχου «Παρακλητικῆς»).

Ὁ Ἐπιφάνιος († 403), πὸν ὑπῆρξεν ἐπίσκοπος στὴν Κωνσταντία (ἀρχαία Σαλαμίνα) τῆς Κύπρου, στὸν λόγο του στὴν Ἀνάστασι τοῦ Χριστοῦ, ἐκτὸς τῶν ἄλλων, λέγει τὰ ἑξῆς:

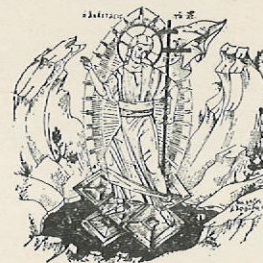
«Ὁ ἥλιος τῆς δικαιοσύνης μετὰ τρεῖς ἡμέρες ἀνέτειλε σήμερα καὶ φώτισε δλάκληρη τὴν γαίαν· ὁ τριήμερος καὶ προαιώνιος Χριστός, ὁ δότορας (τὸ πνευματικὸ σταφύλι) βλάστησε καὶ γέμισε τὴν οἰκουμένην μὲ εὐφροσύνη... Οἱ πύλες τοῦ Ἁδὴ ἀνοίχθηκαν ἀπ' τὸν Χριστὸ καὶ οἱ νεκροὶ σηκώθηκαν ὡς νὰ κοιμῶνται. Ἀνέστη ὁ Χριστός, πὸν εἶναι ἡ Ἀνάστασις τῶν πεσόντων, καὶ ἀνέστησε μαζί Του τὸν Ἀδὰμ ἀνέστη ὁ Χριστός, πὸν εἶναι ἡ ἀνάστασις ὅλων καὶ ἐλευθέρωσε τὴν Ἐὐα ἀπ' τὴν κατάρα ἀνέστη ὁ Χριστός, πὸν εἶναι ἡ Ἀνάστασις, καὶ ἀφοῦ χάρισε τὰξι στὸν κόσμον, πὸν θροισκόταν σὲ ἀταξία, τὸν κατέστησε λαμπρόν... Ἀνέστη καὶ χάρισε χαρὰ σ' ὅλη τὴν γαίαν ἀνέστη καὶ ἡ φυλακὴ τοῦ Ἁδὴ ἀδειασε· ἀνέστη καὶ τὴν φθορὰ τῆς φύσεως μετέτρεψε σὲ ἀφθοροσύνη... Αὐτὴ εἶναι ἡ ἡμέρα, τὴν ὁποία ἔκαμε γιὰ μᾶς ὁ Κύριος· ὡς αἰσθανθοῦμε πνευματικὴν ἀγαλλίασι καὶ ὡς εὐφρανθοῦμε στὴν ἡμέρα αὐτὴ κατὰ τρόπον, πὸν ἀρμόζει στὸν Θεό. Αὐτὴ εἶναι ἡ ἑορτὴ, πὸν θροισκεται γιὰ μᾶς πάνω ἀπὸ ὅλες τὶς ἄλλες («Αὐτὴ ἡμῖν ἡ πασῶν τῶν ἑορτῶν ὑπερεορτία»)... Κατὰ τὸ ἰδικὸ μᾶς Πάσχα, τὸ Πάσχα τὸ ἀληθινὸ, θνσιάσθηκε πρὸς χάρι μᾶς ὡς πασχάλιος ἀμνὸς ὁ Χριστός· καὶ ἐὰν κανεῖς εἶναι ἐνωμένος μὲ τὸν Χριστό, αὐτὸς εἶναι καινούργιο δημιούργημα. Μὲ τὴν ἐν Χριστῷ ζωὴν ὑπάρχουν καινούρια πιστις, καινούριοι νόμοι, ὁ καινούργιος λαὸς τοῦ Θεοῦ· δημιουργεῖται ὁ καινούργιος, καὶ ὄχι ὁ παλαιὸς Ἰσραὴλ, καὶ καινούργιο Πάσχα νέα καὶ πνευματικὴ περιτομή· νέα καὶ ἀνάιμακτη θυσία· νέα καὶ θεία διαθήκη. Νὰ ἀνανεώησθε σήμερα καὶ νὰ ἐγκαινιάσητε μέσα στὶς καρδιὰς σας ὁρθὸ φρόνημα, γιὰ νὰ δεχθῆτε τὰ μυστήρια τῆς νέας καὶ ἀληθινῆς ἑορτῆς καὶ γιὰ νὰ δοκιμάσητε σήμερα

τὴν πραγματικὰ οὐράνια ἀπόλαυσι» (Migne Ἐ.Π. 43, 465 - 468).

Οἱ λόγοι τοῦ Ἐπιφανίου Κύπρου μᾶς ἐπενθυμίζουν ὅτι ὁ ἑορτασμός τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου πρέπει νὰ μὴ περιορίζεται σὲ ἐξωτερικὰς ἐκδηλώσεις, ἀλλὰ νὰ ὑποβοηθῆ τὴν βίωσι τοῦ βαθυτέρου πνευματικοῦ περιεχομένου τῆς.

Ὁ καλύτερος ἑορτασμός τῆς Ἀναστάσεως εἶναι τὸ νὰ περιπατῶμε «ἐν καινότητι ζωῆς» (Ρωμ. σ', 4). Τὸ Πάσχα δι' ἡμᾶς πρέπει νὰ εἶναι «Πάσχα τὸ τερπνόν», πηγὴ χαρᾶς καὶ φωτός· «πάσχα καινόν», δηλαδὴ ἑορτὴ ἀνθρώπων ἀνακαινισθέντων· «πάσχα λύτρον λύτης». Χαρακτηριστικοὶ ἐπὶ τοῦ προκειμένου εἶναι οἱ ἀναστάσιμοι ὕμνοι τῆς Ἐκκλησίας, οἱ ὁποῖοι καλοῦν τὴν ἔμφρηξη καὶ ἄφρηξη γαίαν νὰ συμμετάσχη στὸν χαρμόσυνο ἑορτασμό. Χαρακτηριστικὰ ψάλλομε στὸν ἑσπερινὸ τοῦ Σαββάτου τοῦ α' ἤχου τῆς «Παρακλητικῆς» ἢ «Ὀκτωήχου»: «Εὐφρανθήτε, οὐρανοὶ, σαλπύσητε τὰ θεμέλια τῆς γῆς, βοήσητε τὰ ὄρη εὐφροσύνην. Ἴδον γὰρ ὁ Ἐμμανουὴλ τῷ Σταυρῷ προσήλωσε τὰς ἀμαρτίας ἡμῶν καὶ ζωὴν ὁ διδοὺς θάνατον ἐνέκρωσε, τὸν Ἀδὰμ ἀναστήσας ὡς φιλάνθρωπος».

Ε. Δ. Θ.

Η ΧΕΙΡΟΤΟΝΙΑ ΤΟΥ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΔΙΑΚΟΝΟΥ ΣΤΗΝ ΑΡΧΑΙΑ ΕΚΚΛΗΣΙΑ

Τοῦ κ. **ΕΥΑΓΓΕΛΟΥ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ**
Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

Οἱ «Ἀποστολικές Διαταγές» περιγράφουν τὴν χειροτονία ὄχι μόνον τοῦ ἐπισκόπου, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων τάξεων τοῦ ἱεροῦ κλήρου. Σὲ ὅλες τὶς περιπτώσεις ἡ χειροτονία γίνεται δι' «ἐπιθέσεως τῆς χειρὸς» ἢ τῶν «χειρῶν» τοῦ χειροτονοῦντος ἐπισκόπου καὶ μὲ ἀπαγγελία τῆς σχετικῆς καθιερωτικῆς εὐχῆς, ἡ ὁποία, κατὰ περίπτωσι, ὑπενθυμίζει τὴν πνευματικὴ ἀποστολὴ τῶν χειροτονουμένων.

Ὅσον ἀφορᾷ στὴν χειροτονία τοῦ π ρ ε σ β υ τ έ ρ ο υ, οἱ «Ἀποστολικές Διαταγές» δίδουν τὴν ἐξῆς παραγγελία στὸν ἐπίσκοπον. «Πρεσβύτερον χειροτονῶν, ὃ ἐπίσκοπε, τ ἦ ν χ ε ἴ ρ α ἐ π ἰ τ ῆ ς κ ε φ α λ ῆ ς ἐ π ἰ τ ῖ θ ε ι α ὑ τ ὄ ς, τοῦ πρεσβυτερίου παρεστῶτός σοι καὶ τῶν διακόνων», καὶ εὐχόμενος λέγε τὴν σχετικὴ καθιερωτικὴ εὐχή.

Ἡ εὐχὴ αὐτή, ἐκτὸς τῶν ἄλλων, περιλαμβάνει καὶ τὰ ἐξῆς:

«Κύριε Παντοκράτωρ, ὁ Θεὸς ἡμῶν ὁ διὰ τοῦ Χριστοῦ τὰ πάντα δημιουργήσας καὶ δι' αὐτοῦ τῶν ὄλων προνοῶν καταλλήλως..., αὐτὸς οὖν καὶ νῦν ἐπιβλεπων ἐπὶ τὴν ἁγίαν σου Ἐκκλησίαν καὶ αὔξησον αὐτὴν καὶ πλήθυνον τοὺς ἐν αὐτῇ προεστῶτας καὶ δὸς δύναμιν πρὸς τὸ κοπιᾶν αὐτοὺς λόγῳ καὶ ἔργῳ εἰς οἰκοδομὴν τοῦ λαοῦ σου. Αὐτὸς καὶ νῦν ἔπιθε ἐπὶ τὸν δοῦλόν σου τοῦτον τὸν ψῆφῳ καὶ κρίσει τοῦ κλήρου παντὸς εἰς πρεσβυτέριον ἐπιδοθέντα, καὶ ἔμπλησον αὐτὸν πνεῦμα Χάριτος καὶ συμβουλίας τοῦ ἀντιλαμβάνεσθαι καὶ κυβερνᾶν τὸν λαόν σου ἐν καθαρᾷ καρδίᾳ, ὃν τρόπον ἐπέιδες ἐπὶ λαὸν ἐκλογῆς σου καὶ προσέταξας Μωϋσεὶ αἰρησασθαι (= νὰ προσελκύσῃ, νὰ ἐκλέξῃ) πρεσβυτέρους, οὓς ἐνέπλησας πνεύματος (Ἀριθ. ια', 16). Καὶ νῦν, Κύριε, παράσχου ἀνελλιπέως τηρῶν ἐν ἡμῖν τὸ πνεῦμα τῆς Χάριτός σου, ὅπως, πλησθεὶς ἐνεργημάτων ἱατικῶν καὶ λόγου διδακτικοῦ, ἐν πραότητι παιδεύῃ σου τὸν λαόν καὶ δουλεύῃ σοι εὐκρινῶς «ἐν καθαρᾷ διανοίᾳ καὶ ψυχῇ ἐθελοῦση» (Β' Μακκ. α', 3) καὶ τὰς ὑπὲρ τοῦ λαοῦ σου ἱερουργίας ἀμόμους ἐκτελῇ διὰ τοῦ Χριστοῦ σου...»⁹⁴.

Ἔστω ἐπὶ τὸ ἀπλό αὐτὸ παλαιοχριστιανικὸ Χειροτο-

νικὸ ἀναφέρεται, ὅτι ὁ πρεσβύτερος ἐκλέγεται μὲ τὴν ψῆφῳ καὶ τὴν ἀπόφασιν ὄλων τῶν κληρικῶν καὶ ὅτι αὐτὸς πρέπει νὰ κοπιᾷ «λόγῳ καὶ ἔργῳ εἰς οἰκοδομὴν τοῦ λαοῦ», νὰ εἶναι γεμᾶτος ἀπ' τὴν Χάριτι τοῦ Θεοῦ, νὰ ἔχῃ συμβουλευτικὴν ἰκανότητα καὶ «λόγον διδακτικόν», νὰ εἶναι ποιμὴν τοῦ λαοῦ «ἐν καθαρᾷ καρδίᾳ» καὶ νὰ ἀσκήσῃ καταπραϊντικὴ καὶ θεραπευτικὴ ἐπίδρασι («ἐν πραότητι» καὶ δι' «ἐνεργημάτων ἱατικῶν»).

Στὴ χειροτονία τοῦ δ ι α κ ὄ ν ο υ, πού γίνεται ἐπίσης «παρεστῶτος παντὸς τοῦ πρεσβυτερίου καὶ τῶν διακόνων»⁹⁵, ἡ καθιερωτικὴ εὐχὴ τοῦ ἐπισκόπου ἀναφέρει, ὅτι ὁ διάκονος πρέπει νὰ εἶναι πλήρης «Πνεύματος καὶ δυνάμεως» καὶ ν' ἀκολουθῇ στὰ ἴχνη τοῦ ἁγίου πρωτομάρτυρος καὶ ἀρχidiaκόνου Στεφάνου, γιὰ ν' ἀξιωθῇ «μεΐζονος βαθμοῦ». Ἡ εὐχὴ αὐτὴ ἔχει ὡς ἐξῆς:

«Ὁ Θεὸς ὁ παντοκράτωρ, ὁ ἀληθινὸς καὶ ἀψευδῆς, «ὁ πλουτῶν εἰς πάντας τοὺς ἐπικαλουμένους Σε» (Ρωμ. ι', 12), «ὁ φοβερός ἐν βουλαῖς, ὁ σοφὸς διανοίᾳ, ὁ κραταῖος καὶ μέγας» (Ψαλμ. ξε', 5. Ἰωβ θ', 4): «εἰσάκουσον προσευχῆς ἡμῶν, Κύριε, καὶ ἐνότισαι τὴν δέησιν ἡμῶν» (Ψαλμ. ρμβ', 1) καὶ «ἐπίφανον τὸ πρόσωπόν σου ἐπὶ τὸν δοῦλόν σου» (Ψαλμ. λ', 17) τόνδε, τὸν προχειριζόμενόν σοι εἰς διακονίαν, καὶ πλήσον αὐτὸν Πνεύματος καὶ δυνάμεως, ὡς ἔπλησας Στέφανον τὸν μάρτυρα καὶ μιμητὴν τῶν παθημάτων τοῦ Χριστοῦ σου' καὶ καταξίωσον αὐτόν, εὐαρέστως λειτουργήσαντα τὴν ἐγχειρισθεῖσαν αὐτῷ διακονίαν ἀτρέπτως, ἀμέμπτως, ἀνεγκλήτως, μεΐζονος ἀξιωθῆναι βαθμοῦ διὰ τῆς μεσιτείας τοῦ μονογενοῦς σου Υἱοῦ, μεθ' οὗ σοι δόξα, τιμὴ καὶ σέβας καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι εἰς τοὺς αἰῶνας· ἀμήν»⁹⁶.

Οἱ «Ἀποστολικές Διαταγές» περιέχουν ἐπίσης περιγραφὴν τοῦ τρόπου τῆς καθιερώσεως ἐπὶ τὸ λειτουργη-μα αὐτῶν τῶν διακονισῶν, τῶν ὑποδιακόνων καὶ τῶν ἀναγνώστῶν.

95. «Διάκονον καταστήσεις, ὃ ἐπίσκοπε, ἐπιθεὶς αὐτῷ τὰς χεῖρας, παρεστῶτός σοι παντὸς τοῦ πρεσβυτερίου καὶ τῶν διακόνων»: Βιβλίον Η', κεφ. 17, ΒΕΠΕΣ, τόμ. 2, σ. 160.

96. Βιβλίον Η', κεφ. 18: ΒΕΠΕΣ, τόμ. 2, σ. 160.

94. Βιβλίον Η', κεφ. 16: ΒΕΠΕΣ, τόμ. 2, σ. 159-160.

ΠΑΣΧΑΛΙΝΗ ΛΙΤΑΝΕΙΑ

Μετάφραση από τὰ ρωσικά:
ΕΛΕΝΗΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ

“Όσοι ξέρουν λένε πώς δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ ζωγραφίζουμε μὲ λαδομπογιὰ τὰ πράγματα, ὅπως ἀκριβῶς εἶναι, ἀφοῦ ὑπάρχει ἡ ἔγχρωμη φωτογραφία. Πρέπει μὲ καμπύλες καὶ μὲ συνδυασμοὺς ἀπὸ τρίγωνα καὶ τετράγωνα ν’ ἀποδώσουμε τὸ νόημα τῶν πραγμάτων ἀντὶ τὸ ἴδιο τὸ πράγμα. Κι ἐγὼ ἀπορῶ, ποιά ἔγχρωμη φωτογραφία θὰ μποροῦσε νὰ μᾶς ἐξηγήσει μὲ νόημα τὰ πρόσωπα πὸν πρέπει νὰ μποῦν. Ἔτσι πὸν νὰ τὰ βάλει σὲ μιὰ εἰκόνα πασχαλινῆς λιτανείας στὸν πατριαρχικὸ ναὸ τοῦ Περεντέλκινο, μισὸν αἰῶνα ὕστερα ἀπὸ τὴν ἐπανάσταση. Καὶ μόνο ἡ σημερινὴ αὐτὴ πασχαλινὴ λιτανεὶα θὰ μᾶς ξεκαθάριζε πολλὰ, ἔστω κι ἂν τὴ ζωγραφίζαμε μὲ τὴν πιὸ παλιὰ τεχνικὴ. Ἀκόμα καὶ μὲ χωρὶς τρίγωνα.

Μισὴ ὥρα πρὶν νὰ σημάνουν οἱ καμπάνες, τὸ προαῦλιο τοῦ πατριαρχικοῦ ναοῦ τῆς Μετάμορφώσεως τοῦ Σωτῆρος ἔχει γεμίσει μὲ τόσο κόσμο πὸν μοιάζει μὲ πλατεῖα χοροῦ σ’ ἀπόμακρη ζωερὴ ἐργατικὴ γειτονιά.

Κορίτσια μὲ χρωματιστὰ μαντήλια καὶ σπὸρ παντελόνια (ἔ, ὑπάρχουν καὶ μὲ φοῦστες) περιφέρονται μὲ φωνές, τρεῖς - τρεῖς, πέντε - πέντε. Πότε στριμώχνονται μέσα στὴν ἐκκλησία, καὶ ἰδιαίτερα στὸ νάρθηκα, ὅπου ὑπάρχει μεγάλος συνωστισμὸς, γιατί ἀπὸ νωρὶς τὸ θρόαδν πιάσανε τὶς θέσεις οἱ γριές, πὸν μαζί τους τὰ κορίτσια θὰ ποῦν καμιὰ καλὴ κουβέντα. Καὶ πότε πάλι, ἀφοῦ βγοῦν ἔξω, τριγυροῦν στὸ προαῦλιο τῆς ἐκκλησίας, ξεφωνίζοντας χωρὶς καμιὰ ντροπὴ, ἀνταλλάσσοντας φωναχτὰ κουβέντες. Καὶ κοιτοῦνε τὰ πρόσωπα, τὰ ροῦζ καὶ ἄσπρα φωτάκια πὸν καίνε στὰ ἔξωτερικὰ παράθυρα τῆς ἐκκλησίας καὶ στοὺς τάφους τῶν ἀρχιερέων καὶ πρωτοπρεσβυτέρων. Καὶ τὰ παλικάρια, καὶ τὰ γερά καὶ τ’ ἀχαμνὰ — ὅλα μὲ ὕφος νικητῆ (ποῖον νὰ νίκησαν τάχα στὰ δεκαπέντε - εἴκοσι χρόνια τους; Μήπως στὶς ἀμάδες;). Σχεδὸν ὅλοι μὲ κασκέτα (κι ὅποιος δὲν φοράει, βέβαια, δὲν τὸ ἔβαλε ἔδῳ). Ὁ ἕνας στοὺς τέσσερις στὰ κέφια, ὁ ἕνας στοὺς δέκα τάπα στὸ μεθύσι. Ὁ ἕνας στοὺς δυὸ καπνίζει. Κι αὐτὸ μὲ τρόπο ἀηδιαστικὸ, κολλώντας τὸ τσιγάρο στὸ κάτω χεῖλι. Κι ἀκόμα πρὶν ἀπὸ τὸ λιβάρι, πὸν καίει στὸ θυμιατό, ἀντὶ γιὰ λιβάρι, γαλάζιες τολύπες καπνοῦ ἀπὸ τὰ τσιγάρα ἀνεβαίνουν κάτω ἀπ’ τὸ ἠλεκτρικὸ φῶς, ἀπ’ τὴν αὐλὴ τῆς ἐκκλησίας πρὸς τὸν πασχαλινὸ οὐρανὸ, γεμάτο σκοῦρα, ἀκίνητα σύννεφα.

Φτύνουν στὴν ἄσφαλτο, σπρώχνονται, ἔτσι στ’ ἀστεία, μεταξὺ τους, σφυράνε δυνατὰ, καμιὰ φορὰ καὶ βλαστημάνε. Ὑπάρχουν καὶ μερικοὶ μὲ τὰ τρανζίστορες πὸν τ’ ἀνοίγουν γιὰ χορὸ. Ἄλλος ἀγκαλιάζει τὴ φιλενάδα του μέσα στὸ προαῦλιο τῆς ἐκκλησίας, ἄλλος

τραβᾷ τὸ ἴδιο κορίτσι γιὰ νὰ τὸ πάρει αὐτός. Καὶ κοιτάζονται σὰν τὰ κοκόρια, ἔτοιμοι νὰ τραβήξουν τὰ μαχαίρια, πρῶτα ὁ ἕνας γιὰ τὸν ἄλλο καὶ ὕστερα γιὰ τοὺς χριστιανοὺς. Γιατὶ ὅλη ἡ νεολαία βλέπει τοὺς χριστιανούς ὄχι ὅπως οἱ νέοι τοὺς γέρους, ὄχι σὰν ξένοι τοὺς νοικοκυραίους, μὰ ὅπως οἱ νοικοκυραῖοι τὶς μύγες. Κι ὅμως δὲν φτάνουν στὰ μαχαίρια: τρεῖς - τέσσερις χωροφύλακες περιφέρονται ἔδῳ καὶ ἐκεῖ γιὰ τὴν τάξη. Καὶ βλαστημοῦν, ὄχι μὲ οὐρλιαχτὰ, γιὰ ν’ ἀκουστοῦν πέρα ἀπὸ τὸ προαῦλιο, ἀλλ’ ἀπλά, κουβεντιαστὰ, σ’ ἐγκάρδια ρωσικὴ συζήτηση. Γιατὶ καὶ ἡ ἀστυνομία δὲν βλέπει καμιὰ παράβαση, χαμογελαῖ φιλικὰ στὴ νεολαία, πὸν μεγαλώνει γιὰ τὴν ἀλλαγὴ φρουρᾶς. Δὲν θ’ ἀρχίσει βέβαια ἡ χωροφυλακὴ ν’ ἀρπάζει τὰ τσιγάρα ἀπ’ τὸ στόμα, οὔτε νὰ πετάει τὰ κασκέτα ἀπ’ τὰ κεφάλια: Εἶναι βλέπεις στὸ δρόμο καὶ τὸ δικαίωμα τῆς ἀπιστίας κατοχυρώνεται ἀπὸ τὸ Σύνταγμα.

Οἱ πιστοὶ μαζεμένοι κοντὰ στὸν περίβολο τοῦ νεκροταφείου καὶ γύρω ἀπ’ τοὺς τοίχους τῆς ἐκκλησίας, δὲ σκέφτονται νὰ φέρουν ἀντιρρήσεις. Κοιτάζουν μόνο γύρω τους γιὰ νὰ μὴν ἀρπάζουν καμιὰ μπηχτὴ, μὲ φόβο μήπως καὶ ἀξιώσουν νὰ τοὺς πάρουν ἀπ’ τὸ χέρι τὸ ρολόι, πὸν δείχνει τὰ τελευταῖα λεπτὰ πρὶν ἀπὸ τὴν Ἀνάσταση τοῦ Χριστοῦ. Ἐδῳ, ἔξω ἀπ’ τὴν ἐκκλησία, αὐτοί, οἱ ὀρθόδοξοι εἶναι πολὺ λιγότεροι ἀπὸ τὸν ἐλεύθερο ὄχλο, πὸν ἀνασαίνει ἐλεύθερα καὶ γελáει. Νιώθουν φόβο καὶ καταπίεση, περισσότερο παρὰ μὲ τοὺς τατάρους. Σίγουρα οἱ τάταροι δὲν χτυποῦσαν τόσο τὸν ὄρθρο τῆς Ἀναστάσεως.

Τὰ ὄρια τοῦ ποινικοῦ νόμου δὲν ἔχουν ξεπεραστεῖ, μὰ ἡ ἀναίμακτη ληστεία, ἡ προσβολὴ τῆς ψυχῆς βροίσκονται σ’ αὐτὰ τὰ χεῖλη, πὸν ἀνοίγουν ὑβριστικά, στὶς πρόστυχες συζητήσεις, στὰ γέλια, στὶς ἐρωτολογίες, στὰ ψηλαφίσματα, στὸ κάπνισμα καὶ στὰ φτυσίματα, δυὸ βήματα ἀπὸ τὰ Πάθη τοῦ Χριστοῦ. Σ’ αὐτὸ τὸ νικηφόρο περιφρονητικὸ ὕφος πὸν ἔχουν τὰ μυξιάρικα, πὸν ἦρθαν νὰ δοῦν πὼς οἱ παπποῦδες ἐπαυλαμβάνουν τὶς τελετὲς τῶν προγόνων.

Ἀνάμεσα στοὺς πιστοὺς προβάλλουν ἕνα - δυὸ πρόσωπα ἑβραίων. Μπορεῖ νὰ εἶναι βαφτισμένοι, μπορεῖ καὶ ξένοι. Κοιτάζοντας γύρω μὲ φόβο, περιμένουν τὴ λιτανεὶα καὶ αὐτοί. Τοὺς ἑβραῖους πάντα τοὺς βρίζουμε. Οἱ ἑβραῖοι, ἀναμφίβολα, μᾶς ἐνοχλοῦν, μὰ ἂν καλοκοιτάξουμε πίσω θ’ ἀναρωτηθοῦμε: Τί ρώσους ἀναθρέψαμε ἐμεῖς στὸ μεταξὺ; Κοιτάξεις καὶ μένεις ἀναδός. Μήπως οἱ δικοὶ μας εἶναι καλύτεροι; Γιατὶ δὲ φαίνεται αὐτοὶ νὰ εἶναι τὰ τμήματα ἐφόδου τοῦ 1930 καὶ 40. Δὲν εἶναι ἐκεῖνοι πὸν ἄρπαζαν ἀπ’ τὰ χεῖρια τὰ ἁγιασμένα χριστόψωμα, ἀλαλάζοντας σὰν διάβολοι.

“Οχι! Μοιάζουν σάν νά ’ναι φιλομαθείς: ή περίοδος τού χόκευ στην τηλεόραση τέλειωσε, ή ποδοσφαιρική δέν άρχισε, νιώθουν πλήξη. Καί, νά, πού χώνονται στο παγκάρι τών κερών, σπρώχνοντας τούς χριστιανούς σάν νά ’ταν σακκιά με άχυρα. Κι ένώ βρίζουν τις «μπίζνες τής έκκλησίας», άγοράζουν, άγνωστο γιατί, κεριά.

Ένα μόνο είναι παράξενο: όλοι είναι ξένοι κι όλοι γνωρίζονται μεταξύ τους, ακόμα και με τ’ όνομα. Καί πώς βρέθηκαν όλοι μαζί; Μήπως είναι από τó ίδιο έργοστάσιο; Μήπως είναι προγραμματισμένοι; Πάνω από τά κεφάλια χτυπά ή καμπάνα με γερά χτυπήματα, αλλά είναι αλλαγμένη: τά κτυπήματα άκούγονται κάπως σάν τενεκεδένια, άντι τά δλοκληρωμένα σέ ήχο, τά βαθιά κτυπήματα. Η καμπάνα χτυπά άναγγέλλοντας τή λιτανεία. Καί νά σου! “Οχι οί πιστοί, όχι. Είναι πάλι αυτή ή νεολαία πού ουρλιάζει. Τώρα πλάκωσε στο προαύλιο δυό τρεις φορές περισσότερη. Βιάζονται, κάτι γυρεύουν, χωρίς νά ξέρουν τί, ποιά μεριά νά πιάσουν, για νά δούν τήν πομπή πού θά βγει. Άνάβουν τά κόκκινα, πασχαλινά κεριά. Κι άπ’ τά κεριά πάλι, από τά πασχαλινά κεριά, άνάβουν τó τσιγάρο τους. “Ορίστε κατάσταση! Μαζεύτηκαν μπουλουκι, σάν νά περιμένουν ν’ άρχίσει τó φόξ - τρόπ. Δέν λείπει παρά ένας πάγκος μυρραρίας, για ν’ άρχίσουν αυτά τά παιδιά με τά τσουλούφια και τήν πρόωση άνάπτυξη — ή ράτσα μας, βλέπεις, δέν γίνεται πιό μικρόσωμη — νά ρίχνουν τόν άσπρο άφρό τής μύρας, φουσώντας τον, πάνω στα μνήματα.

Μά ή κεφαλή τής λιτανείας, βγαίνοντας από τόν νάρθηκα, κατέβηκε τά σκαλιά και στρίβει τώρα πρós τά έδω κάτω από τó γρήγορο και χαριόσυνο ήχο τής καμπάνας. Μπροστά πηγαιίνουν δυό σοβαροί άνθρωποι και παρακαλούν τούς συντρόφους - νεολαίους ν’ άνοίξουν κάποιο διάδρομο. Τρία βήματα πιό πίσω έρχεται τελετουργικά ένας ήλικιωμένος άντρας, σάν νά ’ναι ó επίτροπος τής έκκλησίας και κρατάει πάνω σέ κοντάρι ένα άρκετά βαρú πολυεδρικό φανάρι πού έχει μέσα άναμμένο ένα κερι. Κοιτάζει πρós τά πάνω με φόβο τó φανάρι για νά τó κρατάει ίσια. Καί με τόν ίδιο φόβο κοιτάζει και γύρω του. Καί τότε άρχίζει ή εικόνα, πού θά ’θελα νά ζωγραφίσω, άν μπορούσα βέβαια: Φοβάται τάχα ó επίτροπος πώς οί οικοδόμοι τής νέας κοινωνίας θά τούς συνθλίψουν και θ’ άρχίσουν νά τούς χτυπούν; Κι ó φόβος του μεταδίνεται στόν θεατή.

Τά κορίτσια με τά παντελόνια και τά κεριά και τά παλικάρια με τά τσιγάρα στο στόμα, τά κασκέτα και τά ξεκουμπωμένα άδιάβροχα. Πρόσωπα άμόρφωτα, άνόητα, μ’ ένα καντάρι άυτοπεποίθηση, χωρίς νά ’χουν ούτε δράμι κατανόηση. “Υπάρχουν κι άλλοι, άπλοϊκοί, γεμάτοι έμπιστοσύνη. Πολλά τέτοια πρόσωπα πρέπει νά υπάρχουν στην εικόνα πού θά ’θελα νά ζωγραφίσω. Στάθηκαν άσφυκτικά γύρω και κοιτάζουν τó θέαμα, πού δέν μπορεί νά δεις ακόμα και με πληρωμή. Πίσω από τó φανάρι έρχονται δυό έξαπτέρυγα άλλ’ όχι χωριστά, μα κι αυτά, από φόβο, λές, μαζί - μαζί.

Και πίσω τους σέ πέντε γραμμές, από δυό στην

καθεμιά, έρχονται δέκα γυναίκες με χοντρά άναμμένα κεριά. Καί όλες τους πρέπει νά μπούν στην εικόνα! Γυναίκες ώριμες με πρόσωπα γεμάτα από σταθερή άποφασιστικότητα, έτοιμα για τó θάνατο, άν άπολύσουν καταπάνω τους τίγρεις. “Ολες τους, και οί δέκα είναι κοπέλλες τής ίδιας ήλικίας με τά κορίτσια, αλλά πόσο έξαγνισμένα είναι τά πρόσωπά τους, πόσο είναι φωτεινά! Οί δέκα γυναίκες ψέλνουν και προχωρούν σέ πυκνή τάξη. Είναι τόσο τελετουργικές, πού θαρρείς πώς γύρω σταυροκοπιούνται, προσεύχονται, μετανοούν και πέφτουν νά προσκυνήσουν. Οί γυναίκες αυτές δέν άποπνέουν καπνό τσιγάρου. Τ’ αυτιά τους είναι κλειστά στις βλαστήμιες, τά πόδια τους δέν νιώθουν πώς τó προαύλιο τής έκκλησίας έγινε πίστα χορού.

“Ετσι άρχίζει ή άληθινή λιτανεία! Κάτι νιώσανε και τά μικρά θηρία κι από τά δυό μέρη κι ήσύχασαν λίγο.

Πίσω από τις γυναίκες προχωρούν οί παπάδες και οί διάκοι με άνοιχτόχρωμα άμφια. Είναι όχτώ. Προχωρούν όμως στριμωγμένοι και συμμαζωμένοι, έμποδίζοντας ó ένας τόν άλλον, πού δέν μπορείς σχεδόν νά κουνήσεις τó θυμιατό, ούτε νά σηκώσεις τó πετραχήλι. Κι όμως, άν δέν τόν μεταπειθανε, θά βάδιζε και θά ιερουρογούσε ó Πατριάρχης Πασών τών Ρωσιών!...

Περνούν βιαστικά και μαζεμένοι. “Ομως παραπέρα - παραπέρα δέν υπάρχει πιά λιτανεία. Δέν υπάρχει κανένας άλλος! Κανένας προσκυνητής. Γιατί δέν θά μπορούσε νά γυρίσει πίσω και νά μπει στην έκκλησία.

Δέν υπάρχουν προσευχόμενοι. “Ομως τότε, έδω, χύμηξαν οί πιωμένοι λεβέντες! Σάν σέ σπασμένη πύλη άποθήκης, με βιασύνη ν’ άρπάξουν τά πλιάτσικα, νά κλέψουν τά μερτικά, νά τριφτούν στους πέτρινους παραστάτες τής πύλης, νά στροβιλιστούν στη δίνη τού χειμάρρου — στριμώνονται, σπρώχνονται, χάνονται παλικάρια και κορίτσια — και γιατί δέν ξέρουν. Νά δούν πώς οί παπάδες θά κάνουν τά δικά τους; “Η μόνο για νά σπρωχτούν; Αυτό δηλαδή πού έχουν για έργο τους;

Λιτανεία δίχως προσευχόμενους! Λιτανεία δίχως νά σταυροκοπιέται κανείς! Λιτανεία με καπέλλα, με τσιγάρα, με τρανίστορες στο στήθος. Οί πρώτες γραμμές τού κοινού, όπως είναι στριμωγμένες στο προαύλιο, πρέπει ύποχρεωτικά νά μπούν κι αυτές στην εικόνα! Καί τότε ή εικόνα θά είναι δλοκληρωμένη! Μια γριά σταυροκοπιέται παράμερα και λέει στην άλλη: «Φέτος πάμε καλά, δέν έχουμε άλητείες. Τόση άστυνομία...». “Α! Αυτό ήτανε! “Ωστε ακόμα κι ή χρονια είναι ή καλύτερη!...

Τί θά γίνουν λοιπόν αυτά τά εκατομμύρια Ρώσοι, πού γεννήθηκαν και μεγάλωσαν έτσι; Γιατί λοιπόν γίνονται οί φωτισμένες προσπάθειες και οί έλπιδοφόρες προβλέψεις τών στοχαστικών κεφαλιών μας;

Νά τó ξέρετε: Κάποτε θά στραφούν και θά μās λυώσουν όλους κάτω από τά πόδια τους!

Κι εκείνους, πού τούς έστειλαν έδω, θά τούς λυώσουν κι αυτούς.

Η ΑΝΑΓΚΑΙΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΛΑΤΡΕΙΑΣ ΣΤΗΝ ΖΩΗ ΤΩΝ ΠΙΣΤΩΝ

(Εισήγηση σὲ Ἱερατικὸ Συνέδριο)*

Ἀρχιμανδρίτου
ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΟΝΟΣ ΚΑΘΡΕΠΤΙΔΗ

Ἱεροκλήρυκος τοῦ Καθεδρικοῦ Ναοῦ Ἀθηνῶν

Μὲ τὴν λατρεία δηλ. ὁ πιστὸς ἐντάσσεται σωστὰ καὶ ὀργανικὰ στὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ. Καὶ αὐτὴ ἡ ἐνταξὴ του τὸν βοηθεῖ στὴν σωστὴ ἐνταξὴ καὶ κοινωνικοποίησίν του καὶ μέσα στὸ εὐρύτερο κοινωνικὸ πλαίσιο.

Σήμερα οἱ ἄνθρωποι, ἐπειδὴ ἔχουν ἀπομακρυνθεῖ ἀπὸ τὴν λατρεία, ἔχουν χάσει τὸ ὑγιὲς κοινωνικὸ καὶ κοινοτικὸ πνεῦμα. Καὶ ἡ μαζοποιουῦνται καὶ ἐξ-ανδραποδίζονται κάτω ἀπὸ ἓνα σύνθημα, μιὰ σημαία ἢ μένουν μονάδες ἀπομονωμένες ἐγωϊστικά, πὺ χρησιμοποιοῦντας κάθε μέσο, βία, ἐκμετάλλευση κ.λπ., προσπαθοῦν νὰ ἐπιβιώσουν καὶ ἐπικρατήσουν.

Μόνον στὴν πηγὴ τῆς ὀρθόδοξης χριστιανικῆς λατρείας μπορεῖ νὰ βρεῖ ὁ ἄνθρωπος τὴν ἰσορροπία ἀνάμεσα στὸ ἐγὼ καὶ τὸ σύ, στὸ ἄτομο καὶ τὴν κοινωνία. Γιατὶ στὴ λατρεία βλέπει ὅτι «ἐν ἐσμέν οἱ πάντες καὶ ἐν ἀλλήλοις καὶ ἐν Χριστῷ. Χριστὸς γάρ ἐστιν ὁ τῆς ἐνότητος σύνδεσμος»¹⁰. Καὶ ἔτσι ζώντας στὴν οἰκογένεια τοῦ Θεοῦ, τὴν Ἐκκλησία καὶ βιώνοντας σωστὰ τὴ λατρεία θὰ μάθει νὰ ζεῖ σωστὰ καὶ μέσα στὴν εὐρύτερη οἰκογένεια τῆς ἀνθρωπότητος.

Γ. Ἐκκλησία καὶ ἄτομο.

Πραγματικὰ ὁ κάθε πιστὸς μέσα στὴν Ἐκκλησία δὲν εἶναι ἀπλῶς τὸ ὑλικὸ ἀπὸ τὸ ὁποῖο συγκροτεῖται ἡ ἐκκλησιαστικὴ κοινότητα. Δὲν εἶναι ἀπλῶς ἡ διαφοροποίηση τῆς συνόλης ζωῆς τῆς σὲ ἀτομικὲς μορφές. Ἀλλὰ ὁ κάθε πιστὸς εἶναι τὸ ἰδιαιτέρου πρόσωπο, πὺ ἔχει δεχθεῖ τὴν κλήση τοῦ Θεοῦ. Γι' αὐτὸ ἔχει μέσα στὴν Ἐκκλησία ἐλευθερία καὶ ἀξιοπρέπεια. Εὐθύνες καὶ δικαιοῦματα.

Στὴν Ἐκκλησία δηλ. δὲν ὑπάρχει οὔτε ὀλοκληρωτισμὸς, πὺ ἀδιαφορεῖ γιὰ τὸ μεμονωμένο ἄτομο, οὔτε ἀτομοκρατία, πὺ ἀποδυναμώνει τὸ σύνολο. Ἀλλὰ δὲν νοεῖται ἡ Ἐκκλησία χωρὶς τὰ μεμονωμένα ἄτομα καὶ δὲν νοοῦνται τὰ ἄτομα χωρὶς τὴν Ἐκκλησία. Τόσο ἡ Ἐκκλησία, ὅσο καὶ τὰ ἄτομα ἔχουν τὶς ρίζες τους στὴν λυτρωτικὴ καὶ ἀγιάζουσα θέληση τοῦ Χριστοῦ, πὺ εἶναι παρούσα μέσα στὴν λατρεία καὶ στὴν

δημιουργικὴ ἐνέργεια τοῦ ἁγ. Πνεύματος. Ἀλλὰ τὸ κάθε ἄτομο ἀποκτᾷ συνείδηση τοῦ ἑαυτοῦ του, ὡς προσώπου, ὡς παιδιοῦ τοῦ Πατρός, μέσα στὴν Ἐκκλησία. Ὅπως καὶ ἡ Ἐκκλησία φανερώνει αὐτὸ πὺ εἶναι, τὸ ζωντανὸ δηλ. σῶμα τοῦ Χριστοῦ, στὸ κάθε ἄτομο ξεχωριστά.

Δὲν ὑπάρχει τὸ ἀπομονωμένο ἄτομο, πὺ πιστεῖ μόνον του καὶ μπορεῖ νὰ ἀδιαφορήσει γιὰ τὴν Ἐκκλησία. Καὶ δὲν ὑπάρχει ἡ Ἐκκλησία, ὡς μιὰ ἀντικειμενικὴ, κοινωνιολογικὴ πραγματικότητα καθ' ἑαυτήν, ἀλλὰ εἶναι καὶ ἀποδεικνύεται ζωντανὴ στὸν κάθε ἓνα πιστὸ χωριστὰ καὶ μάλιστα στὸν καθένα μ' ἓνα μοναδικὸ τρόπο. Ἡ σχέση δηλ. πὺ ὑπάρχει ἀνάμεσα στὴν Ἐκκλησία καὶ στὸν κάθε ἄνθρωπο ξεχωριστά, δὲν εἶναι ἓνας μονόδρομος. Εἶναι μιὰ σχέση διαλεκτικὴ. Κάθε θέση ὀδηγεῖ σὲ μιὰν ἄλλη καὶ ὀλοκληρώνεται μ' αὐτήν. Κάθε φορὰ, πὺ ἓνα ἄνθρωπο τὸν ἀγγίζει ἡ κλήση τοῦ Θεοῦ καὶ πιστεῖ, αὐτὸ πραγματοποιεῖται μέσα στὴν Ἐκκλησία καὶ μὲ τὴν Ἐκκλησία, ἔστω καὶ ἂν αὐτὸ δὲν τὸ συνειδητοποιεῖ ὁ ἄνθρωπος. Καὶ ἀντίστροφα: ἡ Ἐκκλησία ἀπλοποιεῖται σὰν μιὰ ἀντικειμενικὴ πραγματικότητα στὸν κάθε μεμονωμένο πιστὸ κάθε φορὰ μ' ἓνα μοναδικὸ τρόπο, καθὼς ὁ καθένας πιστεῖ καὶ μετέχει σὲ τὶς διάφορες ἐκφάνσεις τῆς ζωῆς τῆς Ἐκκλησίας. Κάθε ἐκδήλωση ζωῆς τῆς Ἐκκλησίας, πὺ ἐκφράζεται εἴτε ὡς δόγμα, εἴτε ὡς λατρεία, ὡς μυστήρια, ὡς κανόνες ἢ ἐντολὴ, εἶναι μιὰ ἐκφάνση ζωῆς τῆς Ἐκκλησίας ἀντικειμενικά, πὺ ὅμως συναντᾷ τὸν κάθε πιστὸ καὶ τελεσιουργεῖται μὲ τὴν προσωπικὴ ὑπεύθυνη ζωὴ καὶ συμμετοχὴ του. Ἐτσι ὁ ὅρος «μυστικὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ» βρίσκει τὴν πλήρη πραγμάτωσή του.

Θὰ πρέπει, βέβαια, νὰ κάνουμε μιὰ διευκρίνιση: Ἡ Ἐκκλησία καὶ ὁ κάθε μεμονωμένος πιστὸς, δὲν εἶναι δύο ἴσα μεγέθη — ἂν μπορούμε νὰ τὸ διατυπώσουμε ἔτσι—. Γιατὶ ἡ Ἐκκλησία σύμφωνα μὲ τὴν προέλευσή της, πὺ πηγάζει ἀπὸ τὴν θέληση τοῦ Χριστοῦ, ἔχει ἓνα ἰδιαιτέρου χαρακτῆρα. Ἐχει μιὰ αὐθεντία. Γιατὶ ὁ Χριστὸς ἐμπιστεύθηκε στὴν Ἐκκλησία τὴν ἀλήθεια Του. Ἐμπιστεύθηκε τὸν ἑαυτὸ Του, θὰ λέγαμε, γιὰ νὰ τὸν προσφέρει αὐτὴ μὲ τὴν πληρότητα τῆς χάριτός Του, στὸν κάθε ἓνα πιστὸ. Γι' αὐτὸ ἡ Ἐκκλησία, ἔχει ὀποχρέωση νὰ ἀγρυπνεῖ γιὰ τὴν σωστὴ

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 121 τοῦ ὕπ' ἀριθ. 8 τεύχους.

10. Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας εἰς Ἰωάν. 11, 41 ΕΠ 74, 560 D.

κατανόηση τῆς ἀλήθειας τοῦ Χριστοῦ καὶ τὴν σωστὴν πραγματώσῃ — βίωσή — τῆς μέσα στὴ ζωὴ τοῦ κάθε πιστοῦ.

Αὐτὴ ἡ αὐθεντία τῆς Ἐκκλησίας δὲν ἔχει σχέση με κανενὸς εἶδους κυριαρχία, ἔτσι ὥστε ὁ κάθε πιστὸς νὰ εἶναι ἕνας ὑπήκοός τῆς ἀπλῶς. Ἀλλὰ ἡ Ἐκκλησία εἶναι ἡ μεγάλη διάκονος τοῦ καθενός. Καὶ μ' αὐτὴν τὴν διακονίαν τῆς πραγματοποιοῦν αὐτό, ποὺ εἶναι. Ἡ αὐθεντία τῆς εἶναι ἡ αὐθεντία τῆς διακονίας. "Ὅπως καὶ ἡ ἀποδοχὴ αὐτῆς τῆς αὐθεντίας, ἡ ὑπακοή δηλ. τοῦ πιστοῦ, εἶναι ἡ ἀποδοχὴ τοῦ μηνύματος τῆς σωτηρίας, ποὺ καμμιά χειραφέτηση δὲν μπορεῖ νὰ τὸ κάνει περιττό. "Ὅσο ὠριμάζει καὶ ἐνηλικιώνεται κανεὶς στὴν πίστη, τόσο πιὸ συνειδητὴ καὶ πιὸ ἐλεύθερη γίνεται ἡ ὑπακοή του. Ἡ σχέση μεταξὺ Ἐκκλησίας καὶ πιστοῦ ὁλοκληρώνεται καὶ πραγματοποιεῖται ὄχι μέσα σὲ μιὰ κατάσταση πνευματικῆς νηπιότητος, ἀλλὰ μέσα στὴν ὠριμότητα τῆς ἐν Χριστῷ ἐνηλικιώσεως, καθὼς ὁ πιστὸς φθάνει εἰς ἄνδρα τέλειον, εἰς μέτρον ἡλικίας τοῦ πληρώματος τοῦ Χριστοῦ»¹¹.

Ἀκριβῶς ἡ σχέση αὐτὴ Ἐκκλησίας καὶ πιστοῦ ἀπλοποιεῖται με τὴν λατρεία καὶ μάλιστα τὴν λειτουργία. Ἡ λειτουργία ἐνῶ εἶναι ἔργο τοῦ λαοῦ, τῆς λειτουργικῆς κοινότητος, ἐν τούτοις δὲν αἶρει τὴν σημασία τοῦ μεμονωμένου ἀτόμου. Ἀπεναντίας τὸ ἐπιβεβαιώνει καὶ τὸ βοηθεῖ. Καὶ αὐτὸ δὲν προέρχεται ἀπλῶς ἀπὸ τὴν ἀποδοχὴ ἀνθρωπολογικῶν δεδομένων, σύμφωνα με τὰ ὁποῖα, ὁ ἄνθρωπος εἶναι ἕνα πρόσωπο ἀναντικατάστατο, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ ἐκκλησιολογικὴ ἀπαιτήση. Γιατὶ ἡ Ἐκκλησία εἶναι ἡ κοινότητα προσώπων, ποὺ μετέχουν στὴν χάρη, στὴν ἀλήθεια καὶ στὴν ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ. Καὶ ὅλα μέσα στὴν Ἐκκλησία ἔχουν τὴν ἀξία τους, ὅταν διακονοῦν αὐτὴν τὴν πραγματικότητά. "Ἄν αὐτὸ τὸ δοῦμε ἀπὸ τὴν σκοπιὰ τῆς λειτουργίας, φαίνεται σὰν νὰ θέτει ὄρια στὴν λειτουργία. Πραγματικὰ ἡ λειτουργία, ὡς λατρεία τοῦ λαοῦ, ὅλων, περιλαμβάνει ἕνα στοιχεῖο τονισμοῦ τῆς κοινότητος, ὅπως καὶ στὸ προηγούμενο κεφάλαιο ἀναφέρθηκε.

Αὐτὸς ὁ τονισμὸς τῆς κοινότητος φαίνεται καὶ στὴν ἐξωτερικὴ μορφή τῆς λειτουργίας. "Ἐτσι ὅμως τίθενται ὠρισμένα πλαίσια στὴν ἀτομικότητα τοῦ κάθε μεμονωμένου πιστοῦ, ποὺ σχετίζονται ὄχι μόνο με τὴν ἀνθρώπινη ὑπαρξή του, ἀλλὰ καὶ με τὴν ἐκκλησιαστικὴ του θὰ λέγαμε ιδιότητα, ὡς προσωπικὰ προσευχομένου. Θέλει ἡ λειτουργία με τὴ δομὴ καὶ διάρθρωσή της νὰ σφραγίσῃ τὴν ἀναζήτηση καὶ τὴν προσευχὴ τοῦ πιστοῦ τριαδολογικά, χριστολογικά, βιβλικά. Ἀλλὰ συγχρόνως καταφάσκει καὶ τὴν ἐλεύθερη, ἀτομικὴ προσευχὴ τοῦ πιστοῦ μέσα στὴν λατρεία, ὅπου ὁ πιστὸς μπορεῖ ὅλα τὰ αἰτήματα του νὰ τὰ ἀποθέσῃ στὰ πόδια τοῦ Θεοῦ κατὰ τό: «ἐαυτοὺς καὶ ἀλλήλους καὶ πᾶσαν τὴν ζωὴν ἡμῶν Χριστῷ τῷ Θεῷ, παραθώμεθα».

Ἀλλὰ ἀκόμη θὰ πρέπει νὰ τονισθῇ καὶ κάτι ἄλλο σχετικὰ. "Ὅσο περισσότερο τὸ κάθε μεμονωμένο ἄτομο, τὸ κάθε (ἐγὼ) ἐνώνεται στὸ «ἡμεῖς» τῆς λα-

τρείας καὶ με τὴν πίστη, τὴν ἐλπίδα καὶ τὴν ἀγάπη οἰκειοποιεῖται τὸ λειτουργικὸ γεγονός, τόσο πιὸ πληρέστερα καὶ πιὸ ὁλοκληρωμένα γίνεται πρόσωπο. Καὶ ὅσο πιὸ ἀποφασιστικὰ τὸ πρόσωπο τοῦ κάθε μεμονωμένου πιστοῦ μετέχει στὴν λατρεία, με τὴν προσφορὰ τῆς πίστεως καὶ τῆς ἀγάπης του, τόσο ἡ λατρεία γίνεται πιὸ ἀληθινή. Γιατὶ, βέβαια, ἡ ἐγκυρότητα ἐνός μυστηρίου — τῆς Εὐχαριστίας ἐν προκειμένῳ — δὲν ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν ἠθικὴ ποιότητα τοῦ λειτουργοῦ ἢ τῶν πιστῶν. "Ὅμως ἡ πνευματικότητα τῆς λατρείας εἶναι ἄμεσα συναρτημένη με τὴν πνευματικὴ στάθμη ὄλων τῶν μετεχόντων. Καὶ ἡ πνευματικὴ αὐτὴ στάθμη καλλιεργεῖται με τὴν λατρεία. Ὑπάρχει δηλ. μιὰ σχέση ἀμφοτερόπλευρη, ποὺ κάνει γι' αὐτὸ ἀπαραίτητη τὴν λατρεία στὴν ζωὴ καὶ τὴν καλλιέργεια τοῦ πιστοῦ: "Ἄν δὲν ξεκινήσῃ ὁ πιστὸς ἀπὸ τὴν λατρεία δὲν μπορεῖ νὰ συνεχίσῃ στὴν ζωὴ νὰ προσφέρει τὸν ἑαυτὸ του ὡς «θυσίαν ζῶσαν, ἁγίαν, εὐάρεστον τῷ Θεῷ»¹². Καὶ ἂν ἡ ζωὴ του ὁλόκληρη δὲν εἶναι μιὰ τέτοια θυσία, ἡ συμμετοχὴ του στὴν λατρεία δὲν μπορεῖ νὰ εἶναι αὐθεντικὴ.

Δ. Ἐσχατολογία καὶ λατρεία.

"Ἐνα βασικὸ χαρακτηριστικὸ τῆς Ἐκκλησίας μας εἶναι τὸ ἐσχατολογικόν. Ἡ Ἐκκλησία εἶναι μιὰ ἱστορικὴ πραγματικότητα. Πραγματικὴ, ἀπὸ γήινους ἀνθρώπους καὶ μέσα σὲ γήινες σχέσεις. Ἀλλὰ εἶναι καὶ φορέας τῆς ζωῆς τοῦ ἀναστημένου Χριστοῦ. Καὶ αὐτὸ τὸ μυστήριον τὸ ἐκφράζει κυρίως με τὴν λειτουργικὴ τῆς ζωῆς, ποὺ εἶναι, θὰ ἔλεγα, ἡ ἐσωτερικὴ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας.

Αὐτὴ ἡ ἐσωτερικὴ τῆς ζωῆς δὲν ἀπωθεῖται — ἂν μπορούμε νὰ τὸ διατυπώσουμε ἔτσι — σὲ κάποια ἄκρη ἀπὸ τὰ ἱστορικὰ-γήινα στοιχεῖα τῆς, ἀλλὰ βρίσκεται ἐνεργὰ σὲ κάθε τμῆμα τῆς ὑπάρξεώς της, σὲ κάθε φάση καὶ ἐκφάνσῃ της. "Ὅπως ἡ ζωὴ ἐνός σώματος βρίσκεται ἐνεργὰ σὲ κάθε μέλος, σὲ κάθε ὄργανον, σὲ κάθε κύτταρον τοῦ σώματος. Καὶ αὐτὴ ἡ ἐσωτερικὴ τῆς ζωῆς, ποὺ εἶναι ἐκφραση τοῦ ἐσχατολογικοῦ τῆς χαρακτῆρα, προσπαθεῖ νὰ διαποτίσῃ ὁλόκληρη τὴν γήινη πραγματικότητά της.

Αὐτὸ τὸ ἐκφράζει με σαφεῖς καὶ νηφάλιες φράσεις ὁ Ἄπ. Παῦλος στὶς Ἐπιστολὰς του πρὸς Ἐφεσίους καὶ Κολασσαεῖς¹³. Καὶ μάλιστα αὐτὴ ἡ μυστικὴ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας θέλει νὰ διαποτίσῃ ὄχι μόνο τὸν ἄνθρωπον καὶ τὴν γῆ, ἀλλὰ ὁλόκληρον τὸν κόσμον, γιὰ νὰ μεταβάλλῃ τὰ πάντα σ' αὐτό, ποὺ ὀνομάζει ὁ Ἰωάννης στὴν Ἀποκάλυψη «οὐρανὸν καινὸν καὶ γῆν καινὴν»¹⁴.

Βέβαια ἔχομε τὴν τάση νὰ ταυτίζουμε καὶ περιορίζουμε τὴν Ἐκκλησία στὴν ὄρατὴ, ἀπλὴ μορφή της καὶ νὰ ξεχνᾶμε τὸν ἐσχατολογικόν, μυστικὸ χαρακτῆρα

12. Ρωμ. ιβ, 1.

13. Βλ. Ἐφεσ. α, 3-23 καὶ Κολ. α, 15-20.

14. Ἀποκ. κα, 1.

11. Ἐφεσ. δ, 13.

της. Ξεχνάμε αυτό, πού είπε ο 'Απ. Παῦλος και πού ισχύει, όπως για τόν καθένα, έτσι και για τήν 'Εκκλησία: «έχομεν τόν θησαυρόν τούτον ἐν ὀστρακίνοις σκεύεσιν»¹⁵. Αυτό σημαίνει ὅτι τὰ γήινα, ἀνθρώπινα στοιχεῖα — τὰ «ὀστρακίνα σκεῦη» — ἀσκοῦν, βέβαια, μιὰ ἐπιρροή στα πράγματα τῆς 'Εκκλησίας. Ἀλλά πάνω ἀπ' αὐτὰ ὑπάρχει ὁ «θησαυρός»: Τό πνευματικό, μυστικό, ἐσχατολογικό περιεχόμενο τῆς 'Εκκλησίας. Ἐπειδὴ αὐτό τὸ ξεχνάμε, βλέπομε τήν 'Εκκλησία, σάν ἓνα ἐπίγειο μέγεθος, πού ἀσκει μιὰ ἐπιρροή στα πράγματα τοῦ κόσμου και τείνομε νὰ ἐπιτιμήσουμε τήν 'Εκκλησία ἀνάλογα με τὶς πολιτιστικές, κοινωνιολογικές, πολιτικὲς ἐπιδράσεις, πού ἀσκει. Καὶ αὐτές, βέβαια, δὲν εἶναι ὑποτιμητέες, ὅμως δὲν πρέπει νὰ μᾶς διαφεύγει τὴν προσοχή ὅτι πέρα ἀπ' ὅλα αὐτὰ ἡ 'Εκκλησία μας εἶναι ἐσχατολογική. Εἶναι δηλ. μιὰ πραγματικότητα ἐν πορεία, ἐν ἀναμονῇ, για τὸ ἐρχόμενο και τὸν «Ἐρχόμενον»¹⁶. «Οὐ γὰρ ἔχομεν ὧδε μένουσαν πόλιν, ἀλλὰ τὴν μέλλουσαν ἐπιζητοῦμεν»¹⁷. Ἡ πίστη αὐτή, βέβαια, δὲν εἶναι πάντοτε εὐκόλη. Ἀλλά μόνο έτσι μπορούμε νὰ δοῦμε τήν 'Εκκλησία στὶς σωστὲς διαστάσεις της: "Ὅταν βλέπομε τήν 'Ιστορία, σάν μιὰ περίοδο πορείας, πού ὅλα εἶναι («καλυμμένα» και «ἀπεκδέχονται»), περιμένουν («τὴν οὐρανίαν πόλιν» και τὴν ἀνύμφην τοῦ ἀρνίου... καταβαίνουσαν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἀπὸ Θεοῦ»)¹⁸ Αὐτὴ ἡ ἀναμονὴ δὲν παραλύει τὸν ἀγῶνα για τὴν διευθέτηση τῶν ἐπιγείων πραγμάτων, ἀλλὰ ἐπιτείνει τὶς δυνάμεις μας, για νὰ συντονίσουμε τὸ παρὸν τῆς γῆς με τὸ μέλλον τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ.

Καλούμεθα δηλ. νὰ συνειδητοποιήσουμε ὅτι ἡ 'Εκκλησία εἶναι μιὰ οἰκοδομὴ θεμελιωμένη ἀπὸ τὸν Χριστό, νὰ διαβλέπομε τὸ μυστικό της βάθος, πού διαποτίζει και ἀνακαινίζει τὰ πάντα, ἀλλὰ και τὴν συνεχὴ πορεία της πρὸς τὸ μέλλον. Ἐνα μέλλον, πού δὲν βροίσκεται μετὰ ἀπὸ χρόνια ἢ αἰῶνες, ἀλλὰ πέρα ἀπὸ τὸν χρόνο.

Σ' αὐτὸ τὸ παρὸν και τὸ θριαμβευτικό μέλλον τῆς 'Εκκλησίας μετέχομε κυρίως με τὴν λατρεία. Αὐτὴ μᾶς κάνει μετόχους τῆς δόξης τοῦ Χριστοῦ. Λέγει χαρακτηριστικὰ ὁ ἱερός Χρυσόστομος για τὴν Εὐχαριστία: «οἱ τούτου μετέχοντες τοῦ αἵματος μετὰ ἀγγέλων και ἀρχαγγέλων και τῶν ἄνω δυνάμεων ἐστήκασιν, αὐτὴν περικείμενοι τοῦ Χριστοῦ τὴν βασιλικὴν στολήν, τὰ ὅπλα ἔχοντες τὰ πνευματικά». Ἀλλὰ οὐδὲν εἶπον οὐδέπω μέγα, αὐτὸν γὰρ εἰσὶ ἐνδεδυμένοι τὸν βασιλέαν»¹⁹. Τὰ ἐπίπεδα κοσμικὰ, ἀνθρώπινα και ἀγγελικὰ ἐνώνονται σὲ μιὰ ἐνιαία εὐχαριστία.

«Ὁ κόσμος παγώνει χωρὶς τὴν παρουσία τοῦ μυστηρίου και τῶν ἀγγέλων, γίνεται κόσμος πενιχρός

κι ἐπίπεδος. Κι ὁ ἄνθρωπος ἀσφυκτιᾷ ἀπὸ μοναξιά και ἐφημερότητα χωρὶς τὴν ἐνεργὴ λειτουργία τῆς ζωῆς ἀπὸ τὸν Θεό, χωρὶς τὴ λατρεία τοῦ 'Ασράτου»²⁰. «Ἄν ὁ Θεὸς ἐνσαρκιώνταν και δίδασκε και πέθαινε χωρὶς νὰ μᾶς ἀφήσει τὸ Μυστήριο τῆς θείας Εὐχαριστίας, ἡ δυνατότητα νὰ σωθοῦμε θὰ ἦταν μικρὴ, θεωρητικὴ, ἀπόμακρη. Τώρα ὁ Θεὸς λειτουργεῖ, πού σημαίνει πεθαίνει και ἀνασταίνεται σὲ κάθε θεία Λειτουργία, και μᾶς περνᾷ και ἐμᾶς ἀπὸ τὸ θάνατο, και μᾶς σέρνει μαζί του στὴν Ἀνάσταση... Τὴν ἐσωτερικὴ, σπαρακτικὴ μας μοναξιά καταλύει Ἐκεῖνος ὁ ἴδιος, γιατί ἐνώνεται μαζί μας και πνευματικά και σαρκικά. Ἐτσι πιά, με τὴν θεία Λειτουργία, μέσα στὴν ψυχὴ και στὸ κορμὶ τοῦ ἀθρώπου λειτουργεῖ ὁ Θεός, ὁ ἄνθρωπος λειτουργεῖ κατὰ Θεὸν και ὁ κόσμος ὅλος μπαίνει σ' ἓνα ρυθμὸ πού ἀναδίνει τὸν ἐνεργητικὸ στεναγμὸ τῆς αἰωνιότητάς του»²¹. Μπαίνει στὸ ρυθμὸ τοῦ Ἐσχατου.

Ἐπίλογος

Ἄν θέλαμε τελειώνοντας νὰ συγκεφαλαιώσουμε τὸ θέμα μας — ἡ ἀναγκαιότητα τῆς λατρείας (Λειτουργίας στὴ ζωὴ τῶν πιστῶν — θὰ μπορούσαμε νὰ χρησιμοποιήσουμε μιὰ φράση τοῦ Χρυσόστομου: «Αὐτὴ γὰρ ἡ τράπεζα τῆς ψυχῆς ἡμῶν τὰ νεῦρα, τῆς διανοίας ὁ σύνδεσμος, τῆς παρρησίας ἡ ὑπόθεσις, ἡ ἐλπίς, ἡ σωτηρία, τὸ φῶς, ἡ ζωὴ. Μετὰ ταύτης ἀπελθόντες ἐκεῖ τῆς θυσίας, ἐν παρρησίᾳ πολλῆ τῶν ἱερῶν ἐπιβησόμεθα προθύρον, ὡσπερ τισὶν ὄπλοις χρυσοῖς περιπεφραγμένοι πάντοθεν»²². Βέβαια, αὐτὰ τὰ ὅπλα δὲν εἶναι «σαρκικά», ὅμως εἶναι «δυνατὰ τῷ Θεῷ εἰς καθαίρεσιν ὀχυρωμάτων»²³.

Σ' ὅλα αὐτὰ ὑπάρχει μιὰ ἔνταση: Πῶς μπορεῖ ἡ Λειτουργία, πού εἶναι κάτι σταθερὸ και ἐπαναλαμβανόμενο, νὰ κινητοποιεῖ ὅλες αὐτὲς τὶς δυνάμεις;

Πραγματικὰ ἡ θ. Λειτουργία ἔχει κάτι, πού θυμίζει τ' ἀστέρια, με τὸν αἰῶνιο, ἀπαράλλακτα ἴδιο κύκλο τους, τὴν ἀμετάβλητη τάξη τους, τὴν ἀδιατάρακτη ἁρμονία και τὸ ἄπειρο εὖρος μέσα στὸ ὁποῖο εἶναι ἀπλωμένα. Καὶ ἡ Λειτουργία ἐπαναλαμβάνεται πάντα ἡ ἴδια. Φαίνεται, στὸν σημερινὸ τοῦλάχιστον ἄνθρωπο, σάν ἀπομάκρυνση ἀπὸ τὴ ζωὴ και τὰ τρέχοντα προβλήματά της. Μᾶς εἰσάγει, εἶπαμε, στὴν ἀτμόσφαιρα τοῦ μυστηρίου και τοῦ ἐσχατου. "Ὅποιος ὅμως βιώνει τὴν πραγματικότητά της σωστά — και γι' αὐτὸ χρειάζεται, βέβαια, λειτουργικὴ παιδεία — γίνεται ἀληθινός, ὑγιής, ἰσορροπημένος στὴν βαθύτερη οὐσία του. Καὶ ἐπομένως ἱκανὸς νὰ ζήσει σωστά.

ΤΕΛΟΣ

15. Β. Κορ. 8, 7.

16. Σύμβ. πίστ. ἄρθ. 13.

17. Ἐβρ. ιγ, 14.

18. Ἀποκ. κα, 9-10.

19. Χρυσ. εἰς Ἰωάν. ὁμ. 46, 4 ΕΠ 59, 262.

20. Κ. Τσιρόπουλου, Μυστικὸς Δεῖπνος, σ. 208.

21. Ἐνθ' ἄνωτ. σ. 209.

22. Χρυσ. εἰς Α. Κορινθ. ὁμ. 24 5 ΕΠ 61, 205.

23. Β' Κορινθ. ι, 4.

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΕ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΕΣ, ΚΑΝΟΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΑΠΟΡΙΕΣ

Τοῦ κ. **ΙΩΑΝΝΟΥ ΦΟΥΝΤΟΥΛΗ**
Καθηγητοῦ Παν/μίου Θεσσαλονίκης

(Συνέχεια ἀπὸ τὴ σελίδα 116
τοῦ προηγούμενου τεύχους)

Τὸ Τυπικὸ τῆς Εὐεργέτιδος προέβλεπε καθημερινὴ τέλεσι τῆς θείας λειτουργίας καὶ κοινωνία. Ἐτσι τυπικὰ καὶ λειτουργία μόνιμα πιά συνδέθηκαν στὴ μονὴ αὐτή, ἐνῶ, κατὰ τὴ μαρτυρία τοῦ ἴδιου Τυπικοῦ, τὰ λοιπὰ μοναστήρια, ὅσα κρατοῦσαν τὸ Τυπικὸ τῆς «περιωνύμου» Μονῆς τῶν Στουδίου, «οὐ ψάλλουσι τὰ τυπικὰ ἐν ταῖς λειτουργίαις». Τελικὰ ἡ σύνδεσις τυπικῶν καὶ λειτουργίας γενικεύθηκε σ' ὅλες τὶς μονές, ἀφοῦ καὶ ἡ ἴδια ἡ Μονὴ τῶν Στουδίου τὴν εἶχε υἱοθετήσει, ὅπως μαρτυρεῖ καὶ πάλι ἡ «Υποτύπωσις». Στὴ «Διάταξι τῆς θείας λειτουργίας» τοῦ πατριάρχου Φιλοθέου (ΙΔ' αἰών), ποὺ ἐκπροσωπεῖ τὴν πράξι τῆς Μονῆς τῆς Μεγίστης Λαύρας τοῦ Ἁγίου Ὁρους, στὴν ὁποία ὁ Φιλόθεος ἦταν ἡγούμενος τότε ποὺ τὴν ἔγραψε, προβλέπεται, κατὰ τὴν μοναχικὴ τάξι, ἡ ψαλμωδία τῶν τυπικῶν καὶ τῶν μακαρισμῶν κατὰ τὴ θεία λειτουργία (κώδιξ Παντελεήμονος 6277-770).

Αὐτὰ γίνονταν στὰ μοναστήρια. Ποιὰ ὅμως ἦταν ἡ πράξις τῶν ἐνοριακῶν ναῶν;

Στὶς ἐνορίες, ὅπως ἀρχικὰ καὶ στὰ μοναστήρια, ἡ θεία λειτουργία ἀρχίξε ἀπὸ τὴν εἴσοδο ἱερῶν καὶ λαοῦ στὸ ναό, χωρὶς νὰ ψάλλεται τίποτα κατ' αὐτήν. Ἀμέσως μετὰ διαβαζόταν τὰ ἀναγνώσματα. Αὐτὴ ἡ ἀρχαῖα τάξις μαρτυρεῖται ἀπὸ τὶς παλαιὰς πηγές, τοὺς ἱεροὺς συγγραφεῖς, ὅπως ὁ ἅγιος Ἰουστίνος καὶ ὁ ἱερὸς Χρυσόστομος, καὶ τὶς ἀρχαῖες λειτουργίες, ὅπως τῶν Ἀποστολικῶν Διαταγῶν (τέλος Δ' αἰῶνος). Ἡ ἴδια τάξις ἴσχυε μέχρι τὸν Ζ' αἰῶνα, ὅπως μποροῦμε νὰ συναγάγουμε ἀπὸ τὴ «Μυσταγωγία» τοῦ ἁγίου Μαξίμου τοῦ Ὁμολογητοῦ, ὅπου ἡ ἑναρξις τῆς θείας λει-

τουργίας σημειώνεται ἀκόμη ἀπὸ τὴν εἴσοδο καὶ τὰ ἀναγνώσματα. Ἀπὸ τὴν ἐποχὴ αὐτὴ πρέπει νὰ ἀρχίξῃ ἡ ἀνάπτυξις τοῦ μέρους αὐτοῦ τῆς λειτουργίας. Πρῶτα φαίνεται πὼς εἰσήγαγαν ἓνα εἰσοδικὸ ψαλμὸ, ποὺ συνώδευε τὴν πομπικὴ εἴσοδο κλήρου καὶ λαοῦ στὸ ναό. Ὡς τέτοιος ψαλμὸς ἐπελέγη ὁ 94ος «Δεῦτε ἀγαλλιασώμεθα τῷ Κυρίῳ...», ψαλμὸς ποὺ μέχρι τὸν 6ο στίχο ἀποτελεῖ μιὰ θαυμάσια πρόσκλησι γιὰ δοξολογία τοῦ Θεοῦ ἀπὸ τὴ λατρευτικὴ κοινότητα: «Δεῦτε ἀγαλλιασώμεθα... ἀλαλάξωμεν... προφθάσωμεν τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἐν ἐξομολογήσει καὶ ἐν ψαλμοῖς ἀλαλάξωμεν αὐτῷ... Δεῦτε προσκυνήσωμεν καὶ προσπέσωμεν αὐτῷ...». Ἀπ' ὅλες τὶς ἐνδείξεις πρέπει νὰ συμπεράνουμε πὼς ἐφύμνιό του εἶχε τὸ «Ἀλληλούϊα» καὶ πὼς ἡ στιχολογία του διακοπτόταν στὸν κατ' ἐξοχὴν εἰσοδικὸ στίχο, τὸ «Δεῦτε προσκυνήσωμεν...». Ἀργότερα ὁ στίχος αὐτὸς ὑπέστη μιὰ ἐπιτυχὴ χριστολογικὴ διασκευὴ τὸ «αὐτῷ» ἔγινε «Χριστῷ».

Στὶς ἀρχές τοῦ Η' αἰῶνος προσετέθησαν πρὶν ἀπὸ τὸν εἰσοδικὸ ψαλμὸ (τὸν 94ο) καὶ δυὸ ἄλλοι ψαλμοί, πιθανὸν διαδοχικὰ, ἔτσι ὥστε τελικὰ, γιὰ τὸ ἱερὸ τοῦ ἀριθμοῦ, οἱ ψαλμοὶ ἔγιναν τρεῖς ὁ 91ος («Ἀγαθὸν τὸ ἐξομολογεῖσθαι τῷ Κυρίῳ...»), ὁ 92ος («Ὁ Κύριος ἐβασίλευσεν, εὐπρέπειαν ἐνεδύσατο...») καὶ ὁ παλαιὸς 94ος. Γιὰ τὴν ὑπαρξὴ τριῶν ἀντιφώνων στὴν ἀρχὴ τῆς λειτουργίας μαρτυρεῖ πρῶτος ὁ ἅγιος Γερμανὸς Κωνσταντινουπόλεως († 733) στὴν «Ἱστορία Ἐκκλησιαστικὴ καὶ μυστικὴ θεωρία». Οἱ δύο νέοι ψαλμοὶ, δοξολογικοὶ καὶ οἱ δύο, ἐπιλέγονται ἀσφαλῶς γιὰ τὸν ἔντονα πανηγυρικὸ τόνο τους, τὸν τόσο ταιριαστὸ πρὸς τὸ χαρούμενο ἑορταστικὸ χαρακτῆρα τῆς συνάξεως. Εἶναι χαρακτηριστικὸ ὅτι παραλείπεται ἐνδιαμέσως ὁ 93ος ψαλμὸς

(«Θεὸς ἐκδικήσεων Κύριος»), γιὰτὶ ἀκριβῶς ἔχει αὐστηρὸ καὶ κατασκευαστικὸ περιεχόμενο. Οἱ δύο ἐξ ἄλλου ψαλμοί, ὁ 91ος καὶ 92ος, ἐρμηνεύονται ἀπὸ τοὺς πατέρες καὶ ὡς ἀναφερόμενοι προφητικὰ στὴν ἀνάστασι τοῦ Κυρίου, πράγμα ποὺ ταίριαζε μὲ τὸν πασχαλινὸ χαρακτῆρα τῆς θείας λειτουργίας καὶ ἰδιαίτερα μὲ τὸ ἀναστάσιμο θέμα τῆς Κυριακῆς, τῆς κατ' ἐξοχὴν ἡμέρας τῆς τελέσεως τῆς θείας εὐχαριστίας (βλ. Εὐσεβίος Καίσαρ, Ἐρμηνεῖα εἰς τοὺς ψαλμοὺς 91 καὶ 92, Ἀνασίου τοῦ Μεγάλου, Ἐξηγήσεις εἰς τοὺς ψαλμοὺς 91 καὶ 92 κ.ά.). Ἀρχικὰ ἔψαλλαν τὰ ἀντίφωνα αὐτὰ κατὰ τὸν γνωστὸ ἀσματικὸ τρόπο' στιχολογοῦσαν δηλαδὴ ὅλους τοὺς στίχους τῶν ψαλμῶν καὶ ὁ λαὸς σὲ κάθε στίχο ἔψαλλε τὸ ἐφύμνιο, ποὺ ἦταν διαφορετικὸ σὲ κάθε ψαλμὸ. Πλαισιωνόταν δὲ μὲ τὸ γνωστὸ πάλι τρόπο, μὲ διακονικὰ συναπτές, ἱερατικὴ εὐχή καὶ ἐκφώνησι, ὅπως ἀκριβῶς καὶ μέχρι σήμερα γίνεται.

Ἀπὸ τὴν ἱστορία τῆς θείας λατρείας ξέρουμε γιὰ ποιὸ λειτουργικὸ πρακτικὸ λόγο ἔγιναν οἱ ἀλλαγές αὐτὲς στὴν ἀρχὴ τῆς λειτουργίας στὶς ἀρχές τοῦ Η' αἰῶνος. Τότε ἀρχίσε νὰ ἀτονῇ ἡ εἴσοδος κλήρου καὶ λαοῦ κατὰ τὴ (μικρὰ) εἴσοδο καὶ στὴν ἀρχὴ τῆς λειτουργίας εἶχε μετατεθῆ ἡ προσκομιδὴ ἀπὸ τὸ χειρουργικὸ. Ἡ κάλυψις τῆς ἀπαιτοῦσε μιὰ σχετικῶς μακρὰ ψαλμωδία. Ἀργότερα ἡ προσκομιδὴ μετατέθηκε πρὶν ἀπὸ τὰ ἀντίφωνα. Τότε ἀρχίσε καὶ ἡ ἐπιτομὴ τῶν ψαλμῶν καὶ ὁ περιορισμὸς τους σὲ τέσσαρες γιὰ τὸν καθένα στίχους, τοὺς καίριους καὶ πρὸς ταιριαστοὺς, τοὺς δύο δηλαδὴ πρῶτους καὶ τοὺς δύο τελευταίους («μικρὰ ἀντίφωνα»).

(Συνεχίζεται)

ΕΛΛΗΝΕΣ ΚΛΗΡΙΚΟΙ

Στους αγώνες τῆς φυλῆς

Ἀνέκδοτα ἔγγραφα ἀπὸ τὸ Ἀρχεῖο Ἀγωνιστῶν Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης

Τοῦ κ. Ι. Μ. ΧΑΤΖΗΦΩΤΗ

9. ΕΥΣΤΑΘΙΟΣ ΣΑΜΠΑΖΙΩΤΗΣ

Ἐπηρετήσε τὴν πατρίδα στὴν περίοδο τοῦ Ἀγῶνα καὶ στρατιωτικὰ καὶ ἱερατικά. Πολέμησε τὸν ἔχθρὸν κατὰ τὴν εἰσβολὴ τοῦ Ἰμπραήμ καὶ θρῖσκῶταν στὴν πολιορκία τοῦ Νεοκάστρου.

α'. Πιστοποιητικὸ γιὰ τὴ δράσιν του.

Τῆ συμμετοχῇ του στὸν Ἀγῶνα θεοκλιώνουν μὲ τὸ παρακάτω πιστοποιητικὸ οἱ κάτοικοι τῆς Κυπαρισσίας, τῶν Φιλιατρῶν καὶ τῶν Γαργαλιάνων. Εἶναι χρονολογημένο στίς 16 Νοεμβρίου 1834 καὶ φέρει ἐπικυρώσεις στίς 17, 20 καὶ 24 Νοεμβρίου τοῦ ἴδιου χρόνου. Ἔχει ὡς ἑξῆς:

«Πιστοποιητικὸν

Οἱ ὑποφαινόμενοι κάτοικοι Κυπαρισσίας δηλοποιοῦμεν διὰ τῆς παρούσης πιστοποιήσεως, ὅτι ὁ αἰδεσιμώτατος συμπολίτης μας πατὴρ κυρ - Εὐστάθιος Σαμπαζιώτης ἐπηρετήσε στρατιωτικῶς τὴν πατρίδα εἰς ὅλον τὸ διάστημα τῶν ἐθνικῶν μας πολέμων μὲ ζῆλον καὶ προθυμίαν.

Ἄμα ἤρχισεν ὁ ἀγὼν τῆς Ἐπαναστάσεως ἔτρεξεν ἀνθορμήτως εἰς τὸ πολιορκεῖν τὸ φρούριον Νεοκάστρου στρατόπεδον καὶ διέμνηεν ἐφημερεύων ἄχρι τῆς ἀλώσεως τοῦ φρουρίου συντελέσας κατ' αὐτὴν τὴν περίστασιν ὄχι ὀλίγον καὶ πολεμικῶς ὄσκις εἰς τὸ διάστημα τῆς πολιορκίας ἐκροτήθησαν μάχαι κατὰ τῶν ἐχθρῶν.

Ἐπομένως, ἐπὶ τῆς εἰσβολῆς τοῦ Ἰμβραήμη, δὲν ἔλειπε τοῦ νὰ τρέξῃ ἀπὸ χωρίου εἰς χωρίον ὑπηρετῶν τοὺς χριστιανούς εἰς τὰς τῆς λαοφιλίας των θρησκευτικὰς ἀνάγκας καὶ καθοδηγῶν αὐτοὺς διὰ τὰ διατηρήσασαι γενναίως τὴν πρὸς τὴν πατρίδα πίστιν των χωρὶς νὰ ἐξωκείλουν εἰς τὴν διαπραγματευομένην εἰς ἄλλας ἐπαρχίας ὑποταγὴν πρὸς τὸν σατράπην τῆς Αἰγύπτου.

Δηλοποιοῦμεν τέλος πάντων, ὅτι εἰς τὰς πολλὰς παρὰ τοῦ Ἰμβραήμη εἰσβολὰς κατὰ τῶν πέριξ χωρίων τῆς ἐπαρχίας Τριφυλίας παρενθελθεὶς ὁ ἱερεὺς οὗτος συντέλεσεν εἰς τὴν ἀποδίωξιν τῶν ἐχθρῶν διὰ τοῦ ζήλου καὶ τῆς γενναιότητός του χωρὶς ποτὲ

νὰ ὀπισθοδρομήσῃ διὰ τὰ διαφύγη τὸν κίνδυνον τοῦ ἐχθροῦ.

Διομολογοῦντες τὸν αἰδεσιμώτατον πατὴρ κυρ - Εὐστάθιον Σαμπαζιώτην ὡς ἐπηρετήσαντα στρατιωτικῶς τὴν πατρίδα εἰς τὰς πολεμικὰς τῆς ἀνάγκας, ὑποφαινόμεθα.

Ἐν Κυπαρισσίᾳ τὴν 16 Νοεμβρίου 1834

Ρωμανὸς ἱερομόναχος
Ἀντώνιος ἱερεὺς
Ἀθανάσιος Γρηγοριάδης
Μήτηρος Ἀναστασόπουλος
Νέστορας Χρυσικόπουλος
Κωνσταντῆς Δημόπουλος
Σταμάτης Μπουῖος
Γεώργιος Μπόρας
Νικόλαος Πασχάλης
Ἀναστάσιος Σκοβόλης
Κωνστ. Καζάκης
Δάμπρος Σταματόπουλος
Φώτης Σατιτζῆς
Ἀλέξης Μανούσος
Δημήτριος Μέλλιος
Νικόλαος Λούτζης
Ἀναγνώστης Μανροειδῆς
Δημήτριος Ἀρβανιτόπουλος
Παναγ. Μπακολιάς
Δημ. Μανωλόπουλος
Μιχαὴλ Μανούσος
Θεόδωρος Σελῆτος
Ἀναστάσιος Μανούσος
Καλόγερος Παπαθεοδώρου
Ἰωάννης Ἀργυρόπουλος
Ἀναστάσιος Φηρτισάκος

Ἐπικυροῦται ἡ γνησιότης τῶν ὑπογραφῶν (26) τῶν κατοίκων Κυπαρισσίας.

Ἐν Κυπαρισσίᾳ 24 Νοεμβρίου 1834

Οἱ Δημογέροντες Κυπαρισσίας

Ἰωάννης Τομαζῆς
Γεράσιμος Πονηρόπουλος
Ἀνδρέας Ζαδές.

Κάτοικοι Φιλιατρῶν

Γεώργιος Ξυνης, ιερεὺς
Ἀνδρέας ἱερεὺς
Ἰωάνης μοναχὸς Δασκαλόπουλος
Γιάννος Ἀρβανίτης
Κων)νος Ματζανιτώνης
Γιαννάκης Σκορδάκης
Ἰωάννης Σάμπαλης
Ἄ. Σκορδάκης
Ἀντώνιος Βορρὸς
Ἀναγνώστης Χρονικόπουλος
Ἀναγνώστης Σπέντζας
Σπύρος Τζόρος

Ἡ Δημογεροντία τῆς κομοπόλεως Φιλιατρῶν ἐ-
πικυροῖ τὴν γνησιότητα τῶν ἄνωθεν ὑπογραφῶν.

Ἐν Φιλιατροῖς τῇ 20 Νοεμβρίου 1834

Οἱ Δημογέροντες

Νικόλαος Μπρομίδης
Ζαχαρίας Γρηγ. Πασχαλίγκος
Ἄνδρ. Α. Σκορδάκης.

Κάτοικοι Γαργαλιάνων

Οἰκονόμος Πυλιώτης
Διονύσιος Ἀλεξόπουλος
Ἀντώνιος Ἀγαπυρὸς
Κων. Ἀναγνωσιόπουλος
Σπύρος Πειτρόπουλος
Γιάννης Μάρος
Γεωργάκης Χαλαζωνίτης
Ἀντώνιος Μαυροειδῆς
Πανάγος Κωνσταντιόπουλος
Νικολάκης Γράνας Τζεριώτης
Ἀντώνιος Μαργακὸς
Ἀγγελῆς Τραγανιώτης
Νικολάκης Μπουγάτζος
Ἀναστάσιος Μπουγάτζος

Ἡ Δημογεροντία τῆς κομοπόλεως ἐπικυροῖ τὴν
γνησιότητα.

Ἐν Γαργαλιάνοις τῇ 17 Νοεμβ. 1834

Οἱ δημογέροντες

Ἀντώνιος Λουκόπουλος
Παναγὸς Λαμπρόπουλος».

6'. Ἡ οἰκογένειά του.

Φαίνεται ὅτι τὴν αἴτηση πρὸς τὴν Ἐπιτροπὴ Ἐκ-
δουλεύσεων ὑπέβαλαν οἱ κληρονόμοι τοῦ παπα - Εὐστα-
θίου, γιατί μαζί με τὸ παραπάνω πιστοποιητικὸ δρέθηκε
στὸ Ἀρχεῖο Ἀγωνιστῶν τῆς Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης καὶ
τὸ παρακάτω, πού ζήτησαν οἱ κληρονόμοι του, γιὰ νὰ
δικαιώσουν κάποια οικονομικὴ ἀποζημίωση γιὰ τὴ συμ-
μετοχὴ τοῦ ἱερέα πατέρα τους στὸν Ἀγῶνα:

«Πιστοποιητικὸν κληρονόμων

Ἀριθμ. 433

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ὁ Δήμαρχος Κυπριασίας πιστοποιεῖ:

Ὅτι νόμιμοι κληρονόμοι τοῦ ποιῖ Εὐσταθίου ἱε-
ρέως Σαμπαιζιώτου κατοίκου Κυπριασίας εἰσὶν οἱ
νιόι του Δημήτριος Παπαευσταθίου, Νικόλαος Πα-
παευσταθίου ἀποτελοῦντες ἰδίαν ἑκαστος οἰκογένειαν,
Κωνσταντῖνα, χήρα τοῦ ποιῖ Κωνσταντῖνου Κύπρου,
Τασοῦ σύζυγος Ἰωάννου Πουλοπούλου καὶ Θεώνης
σύζυγος Γεωργίου Μπακολιᾶ κάτοικοι Κυπριασίας,
καὶ ὅτι ἅπαντες ἐκτὸς τῆς χήρας Κωνσταντῖνου Κύ-
πρου καὶ Θεώνης συζύγου Γεωργίου Μπακολιᾶ δια-
τελοῦν ἐν περιῖ. Ταῦτα πιστοποιοῦμεν ἐπὶ τῇ ὀριζο-
μένη ἀπὸ τὸν ποινικὸν νόμον ποινῇ καὶ τῇ ὑποχρεώ-
σει πολιτικῆς ἀποζημιώσεως.

Κατ' αἴτησιν τῶν ἀνωτέρω ἐκδίδομεν τὸ παρόν.

Κυπριασία τῇ 10 Ἰουνίου 1865

Ὁ Δήμαρχος

Γ. Δ. Παπαθεοδωρόπουλος».

10. ΑΝΔΡΕΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙ-
ΝΟΠΟΥΛΟΣ

Ἦρε μέρος στὶς μάχες Σαββαλίων, Πούσι, Κάστρου,
Χλουμουτσίου, Πάτρας, Ἡλείας. Ἐδείξε «φρόνησιν, ζῆ-
λον, πατριωτισμὸν, ἀνδρείαν» καὶ διακρίθηκε γιὰ τὴν
ἐντιμότητά του.

Πιστοποιητικὸ γιὰ τὴ δρᾶση
του.

Γιὰ τὴ συμμετοχὴ του στὸν Ἀγῶνα μᾶς πληροφο-
ρεῖ τὸ παρακάτω πιστοποιητικὸ, πού ἐξέδωσε στὶς 20
Ἰανουαρίου 1846 στὰ Λεχαινὰ ὁ Μ. Σισίνης, μετὰ ἀπὸ
αἴτησιν τοῦ ἱερέα:

«Πιστοποιητικὸν

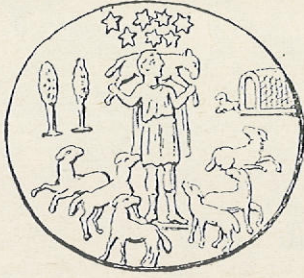
Πιστοποιῶ εὐθόρως καὶ εὐνόμως τῆς στρατιω-
τικῆς μου τιμῆς, ὅτι ὁ ἐπιφέρων τὸ παρόν μου Ἀν-
δρέας Οἰκονόμου Κωνσταντινόπουλος ἱερεὺς, κάτοι-
κος Λάλα τοῦ δήμου Πηνειῖας συνεπαρχιώτης μου,
ἀπὸ τὴν ἀρχὴν τῆς Ἐπανάστασεως ἔλαβε τὰ ὄπλα
καὶ παρηκολούθησεν ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ μακαρί-
του πατρός μου παρευρεθείς εἰς τὰς μάχας Σαββα-
λίων, Πούσι, Καστροχλουμουτζί καὶ Πατρῶν, ὅτι ἀ-
κολούθως ἀπὸ τὸ ἔτος 1825 μέχρι τοῦ τέλους τοῦ
Ἀγῶνος ἠκολούθει ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ μακαρίου
ἀδελφοῦ μου παρευρεθείς εἰς τὰς μάχας τῆς Ἡλείας
εἰς Λαντζοῖ καὶ ἄλλας ἐντὸς τῆς Ἐπαρχίας ταύτης.
Καθ' ὅλον τὸ διάστημα τοῦ ἱεροῦ Ἀγῶνος ἐφέρθη με
φρόνησιν, με ζῆλον, πατριωτισμὸν καὶ ἀνδρείαν ἀπέ-
χων ἀείλοτε οἰασθήποτε καταχρήσεως, ἐξοδεύσας τὸ
καθ' ἑαυτὸν πρὸς βοήθειαν τῶν κατὰ ξηρὰν καὶ θά-
λασσαν στρατευμάτων.

Κατ' αἴτησιν τοῦ ρηθέντος ὄθεν τοῦ δίδεται τὸ
παρόν διὰ τὴν τοῦ χρησιμεύσιν ὅπου δεῖ.

Ἐν Λεχαινοῖς τῇ 20 Ἰανουαρίου 1846

Μ. Σισίνης».

(Συνεχίζεται)

ΑΜΑΡΤΗΣΕ;

ΤΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΘΕΟΤΟΚΗ

Πόσο δύσκολο είναι να διακρίνεις τις αμαρτίες των ανθρώπων, να κρίνεις και ν' αποφασίσεις. Κι αν αυτό είναι για μās τους κοινούς θνητούς δύσκολο, τί βάρος συνιστά και τί εθύνες συνεπάγεται για τον Πνευματικό, που ο' αϊτές τις περιπτώσεις σχολιοβατεί και βαδίζει στην κόρη του ξυραφιού μη γνωρίζοντας πάντοτε πολύ καλά πότε να δείξει το επιεικές και πότε να φανεί ακριβής. Υπάρχουν στιγμές στην ποιμαντική του δραστηριότητα, που αμφιταλαντεύεται και μειωρίζεται, ανάμεσα στις Συμπληγάδες της Ακριβείας και της Οικονομίας.

Πώς να ορθοτομήσει την αλήθεια ο Πνευματικός και να στοιχήσει στις επιταγές που όριονοεί ο ρθ' (102) κανόνας της Πενθέκτης Οικουμενικής Συνόδου και το "Ενταλτήριο Γράμμα που έχει λάβει από τον Έπίσκοπό του (Π η δ α λ ι ο ν ο σ. 311-313, 758); Πόσες φορές δεν βρίσκεται ο Πνευματικός σε δίλημμα και δεν γνωρίζει ούτε τί να πράξει ούτε αν έπραξε ορθά ή λανθασμένα, αν έσφαλλε ή «ά μά ρι η σ ε»;». Αδύτην την προβληματική την δίδει με τρόπο απαράμιλλο ο Κ. Θεοτόκης (1872 - 1923) στο όμώνυμο πασχάλινό διήγημά του, που δημοσιεύουμε εϋθὺς αμέσως. Στην προκειμένη περίπτωση φαίνεται ότι στην σκέψη του γέροντα ιερέα πλανάται ο 34ος κανόνας του Μ. Βασιλείου «περὶ τοῦ μένεν ἀδημοσιεύτους τὰς μοιχευθείσας ἄνευ μέντοι κοινωνίας» (Π η δ α λ ι ο ν ο σ. 612). "Αν όμως δεν την κοινωνούσε, θά ήταν σαν να τη «δημοσίευσε» και να έκανε γνωστό το αμαρτημα της κόρης στον πατέρα της!

«Ο συγγραφέας στέκεται αθέατος, μηχανικός σχεδόν αφηγητής, ξετυλίγοντας έτσι μιὰ τέχνη δυνατά αναπαραστατική, καιρία. Κανένα σχόλιο· γεγονότα μονάχα και ήθη κι ανάμεσά τους οί άνθρωποι που είναι οί πλάσιες τους κι οί φορεῖς τους. Η επιβολή των εικόνων προδίνει το γνήσιο πεζογράφο. Ο συγγραφέας δεν μās πληροφοροεί. Μās κάνει και βλέπουμε». Αδύτη ή γενική κρίση του "Αγγελου Τερζάκη για τον Κ. Θεοτόκη, ταιριάζει απόλυτα στο συγκεκριμένο διήγημα, που μεταφέρουμε από την «Βασική Βιβλιοθήκη», τόμο 31, Αθήναι 1955, σ. 156-157, αφιερωμένο στον Κ. Θεοτόκη, σε επιμέλεια "Αγγελου Τερζάκη.

Τὸ μ ἄ θ η μ α π ο ι μ α ν τ ι κ ῆ ς ο ἰ κ ο ν ο μ ἱ α ς που μās δίνει σήμερα «ὁ χρουσοφορέμνος γέροντας λειτουργός» δεν είναι ἀπλό.

Α. Μ. ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΣ

"Ητανε μιὰ δροσερή Ἀπριλιάτικη αὐγή: ή αὐγή τῆς Λαμπρῆς.

Ὁ ἥλιος δὲν εἶχε θγαῖ ἀκόμα, κ' οἱ καμπάνες τῆς Ἐκκλησίας τοῦ χωριοῦ ἐσημαῖναν καλῶντας τοὺς πιστοὺς στὴ λειτουργία. Κ' ἐμπάιναν ἀπ' ὄλες τὲς πόρτες, οἱ ἄνθρωποι πολλοὶ τῆ φορά, καθαροί, χαρούμενοι, γυμνοί: μὲ ρούχα καινούρια, και κατόπι ὁ ἕνας στὸν ἄλλο, μὲ τάξη κ' εὐλάβεια ἐπροσκυνοῦσαν τὲς εἰκόνες κ' ἐσταμάταιναν ἀπέκει: στὴ μέση τῆς ἐκκλησίας κ' ἐπαῖρναν θέση στὰ στασίδια. Κ' οἱ γυναῖκες ἐρχόταν μπουλούκια, μπουλούκια, μὲ τὲς ἄσπρες μπόλιες τους στὸ κεφάλι, μὲ χρυσάφια στὰ στήθια, σεμνές, εὐλαθητικές, στολισμένες κ' ἐμέναν ὄλες μαζί ξεχωριστὰ στὸ δάθος τῆς ἐκκλησίας, που δὲν εἶχε γυναιτίκι.

"Ὅλοι ἐπρόσμεναν τώρα ν' ἀρχίσει ή ἀκολουθία.

Ἡ θύρα τοῦ ἱεροῦ ἄνοιξε, ἀκούστηκε ἕνας μικρὸς σάλαγος ἀνθρώπων που κινῶνται, ὁ παπᾶς ἀποτέλειωσε τὰ μυστικά του, ἐθυμάτισε, ἐκοντόδηξε, ἔμεινε μιὰ στιγμή σιωπηλὸς κάνοντας και τὸ σταυρὸ του ἀρχίνησε μὲ φιλή φωνή τὴν ἱεροπραξία. "Ὅλα τὰ χέρια ἐκάμαν τοῦ σταυροῦ τὸ σημάδι.

"Ἦταν γέροντας ὁ χρουσοφορέμνος λειτουργός· μικρός, μὲ μεγάλα λευκά γένηια, μὲ μακρὰ μαλλιά ἀσημένια και κείνα, λιγνὸς μὲ ζάρες στὸ γερασμένο μέτωπό του, μὲ γαλαγγά μάτια που τὰ γέρα κ' οἱ νήστιες τᾶχαν ξεθωριάσει. "Ὅλο τὸ χωριὸ τὸν ἐσεβόταν.

Μὲ τὴν φιλή του φωνή, που ὄλοένα γέγοντον σταθερότερη, ὁ γέροντας ἐδιᾶθαζε ψαλτὰ τὲς εὐκὲς του, που τὲς ἤξερε ὄλες ἀπ' ὄξω, και ή ἀκολουθία ἐπροχωροῦσε καθὼς πάντα, ἐπίσημη, κατανοχητική, μεγαλόπρεπη, και ὁ κόσμος, που κρατοῦσε ἀναμμένες λαμπάδες στὰ σταυρωμένα του χέρια, ἀφοκραζόταν μὲ πίστη κι ἀπὸ καρδιάς ἐδεότον, σὰ νᾶδινε μεγαλειότερη ἀξία στὴν προσευκή κ' ή μεγάλη γιορτὴ ἐκείνης τῆς ἡμέρας.

Μὰ ὁ παπᾶς ἦταν ἀνήσυχος.

Τὴν πρώτη φορά που ἐπρόβαλε στὴ θύρα για νὰ βλοῆσει, τὸ στυμένο του βλέμμα ἀναζήτησε κάποιον μέσα στὸν κόσμο, και μὲ χτυποκάρδι ξεστατικὰ ἐκοίταξε ἕνα γέροντα που ἐστεκότον στὴν πρώτη γραμμὴ, και που ἐφανότον συγχυσμένος κ' ἐκείνος, γιατί δὲν ἔμνεσκε ὅπως ὁ ἄλλος κόσμος ἀκίνητος και δὲν ἐπροσευκόταν μ' εὐλάβεια. Κ' εἶπεν ὁ παπᾶς μὲ τὸ νοῦ του: «Ἐδῶ θᾶνε κ' ἐκείνη». Μὰ τὸ βλέμμα του δὲν ἔλαβε καιρὸ να τὴν εὔρει ἀνάμεσα στὲς γυναῖκες.

Κι' ἐγρόμοζαν τώρα τὴν ἐκκλησιὰ οἱ ὕμνοι που τοὺς ἐφαλλαν καλόφωνοι ψάλτες, και ή εὐωδία τοῦ λιθανιοῦ, και στὴν τρεμάμενη δέηση τοῦ ἱερέα ἀποκρινότον σὰ

μ' ένα στόμα ή βοή του λαού, που με πίστη θερμή έζη-
τούσε από τα υπερκόσμια τὸ έλεος, κ' ήθελε ν' ανεβά-
σει τή δέησή του ως στού Θεού τὸ θρόνο, ποθώντας νά
υποτάξει τὰ στοιχεῖα, καί νά λιγώσει τή θέληση τῆς
παντοδυναμίας.

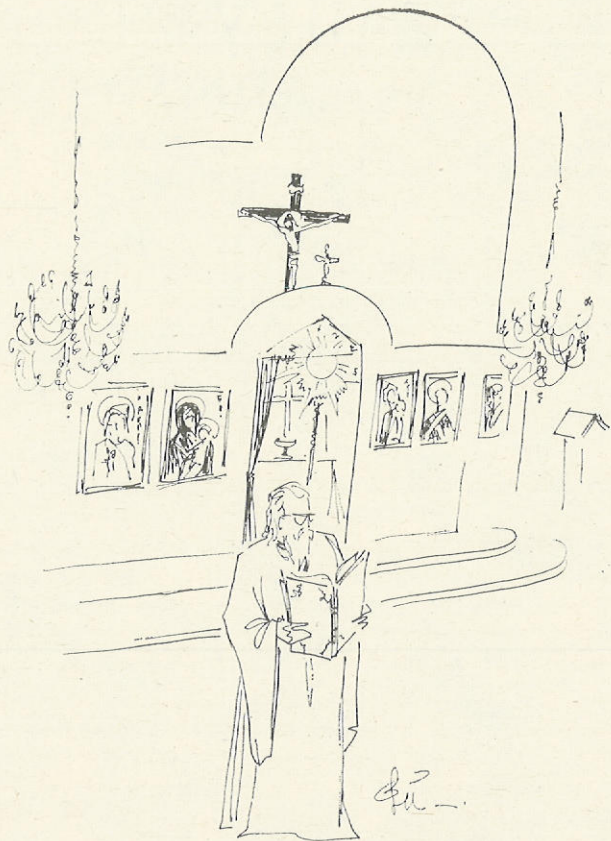
Ὁ παπᾶς ἐδιάβαζε πάντα πότε με χαμηλή φωνή
ψιθυριστά, πότε μεγαλόφωνα καί ψάλλοντας, μὰ ἀπό σι-
γμῆ σέ σιγμῆ ή στενοχώρια του ἀξαινε καί μηχανικά
μόνο ἐδιάβαζε τ' ἅγια τὰ ρήματα τῆς θυσίας· ἀλλὰ ἐδεό-
τουσαν ή καρδιά του στὸν οὐράνιον πατέρα, ἄλλες ἔγνοιες
τοῦ ἀνησυχούσαν τὸ νοῦ. Τοῦ ἦταν μελλάμενο ν' ἀμαρ-
τήσει;

Ἐκεῖ ἦταν κι ἐκείνη. Τὴν εἶχε ξαγναντήσει, ὅταν
ἐθυμιάσει τὸ πλῆθος σὰν κομμένη ἀνάμεσα στὲς γυ-
ναῖκες. Ἡ ταραχή της, ὁ φόβος της, ή συγκίνησή της,
ἦταν ζωγραφισμένη ἀπάνου σὲ μορφο τὸ πρόσωπο τῆς
νέας. Ὡ, ή δύστυχη, οὔτε αὐτὴ δὲν ἔφταιγε. Τῶς ἀπαι-
τήσε: ὁ πατέρας της, ὁ γέροντας πὸ ἐστεκόταν ὀρθὸς
στὴν πρώτη γραμμὴ καί πὸ δὲν ἐπροσευχόταν. Πῶς
εἶχε κλάψει προχτὲς στὴν ξομολόγησή της, ὅταν με συν-
τριμένη καρδιά τοῦχε μαρτυρήσει: τὴν ἀτυχὴ καί ἀπελπι-
σμένη ἀγάπη της, τὸ μεγάλο της τὸ φταῖσμα, μ' ἔγαν
ἀντρα παντρεμένον. Ἐκείνη ποτὲ δὲν θὰ τολμοῦσε νά ζη-
τήσε: τὰ θεῖα δῶρα, μὰ ὁ πατέρας της τὴν ὑποχρέωσε,
ὁ πατέρας της ήθελε δεδαίωση, ήθελε ή νᾶνα: περήφα-
νος γιὰ τὴ θυγατέρα του ή νά ξεπλύνει τὴν ντροπή του
στὸ αἷμα! Τί θᾶκανε ή δύστυχη; Καί πόσο εἶχε συγχυ-
στεῖ ὁ παπᾶς ἀκούοντάς την, γιὰ τὸν εἶχε ἀφήσει: ὁ
Θεὸς νά ζήσει, καί σὰ ὑστερά του χρόνα τὸν ἔριχνε
σὲ τέτοια στενοχώρια; γιὰ τὴν δὲν ἐσπλαχνίζεταν τὸν κό-
σμο του, παρὰ τὸν ἄφινε νά ἀμαρτάνει: καί δὲν ἐδέσμευε
δὲλα τὴ δύναμη τοῦ πειρασμοῦ;

Καί ή λειτουργία ἐπροχωροῦσε: με τὸ βασιλέα τοῦ
κόσμου σὰ χέρια ἀνάμεσα σὲ δυὸ λαμπάδες, ἐβγήκε στὸ
προσδυτέριο κ' ἐστάθηκε μπρὸς στὸ πλῆθος. Ἄκρα σιω-
πὴ ἐδασίλευε, γιὰ κανένας δὲν ἐσάλευε. Ψιλόφωνα ἐδεή-
θηκε γιὰ τὸν κόσμο μιὰ ἀνατριχίλα ἐδιάθηκε ἀπ' ἔλα
τὰ κορμιά καί τὸ κ ὄ ρ ι ε ἔ λ έ η σ ο ν πὸ ἐβγή-
κε ἀπ' ἔλα τὰ χεῖλη, ἐβγαίνει ἀπὸ τὰ θαύτατα τοῦ εἶ-
ναι, ἀπὸ φοβισμένες καρδιές πὸ τὲς ἐταπεινῶνα ἐκείνην
τὴν σιγμῆν ή τρόμος τῆς ἀδυναμίας τους. Μὰ ὁ γέρον-
τας δὲν εἶχε σὰ πάντα κατεδασμένο τὸ βλέφαρο. Τὸ
σδυασμένο του βλέμμα ἐκοίταζε στὸ δάθος τῆς ἐκκλησίας,
ὅπου ἦταν οἱ γυναῖκες, σὰ νᾶθελε ν' ἀνταμώσει τὴ μα-
τιά της καί νά τῆς συστήσει: ὅ,τι τῆς εἶχε παραγγεῖλει
προχτὲς στὴν ξομολόγηση.

Δὲν ἤμποροῦσε τῆς εἶπε, νά τὴν κοινωνήσει.
"Ὁχι, τέτοια ἀμαρτία δὲν τὴ χωροῦσε ὁ νοῦς του. Ἄς
μὴν ἐρχόταν καλύτερα τὴ λαμπρὴ στὴν ἐκκλησιά, ἄς
εὔρισκε μιὰ πρόφαση, ὅποιαν ήθελε, ἄς ἔκανε τὴν ἄρ-
ρωστη. Μὰ ἂν πάλι δὲν ἤμποροῦσε νά κάμει ἄλλοῶς
κ' ἂν ἔπρεπε νά παρουσιαστῆ γιὰ νά κοινωνήσει, ἄς ἐρ-
χόταν ἀνάμεσα στὲς ἄλλες γυναῖκες, κ' αὐτὸς σῆμα
μόνο θᾶκανε πῶς τῆς μεταδίνει: τὴ σάρκα καί τὸ αἷμα
τοῦ Σωτῆρος. "Ὁχι, δὲν θὰ τὴν κοινωνοῦσε" αὐτὴν τὴν
ἀμαρτία δὲν τὴ χωροῦσε ὁ νοῦς του.

Καί ή λειτουργία ἐπροχωροῦσε. Εἶχε διαδάσει κ'
ἔλας τὸ Βαγγέλιο καί διαστικὰ ἐψαλμοῦδίζε τώρα περ-
σότερο. Θᾶθελε ὁ Θεὸς νά κάμει τὴν ἀμαρτία; ή θᾶφινε
νά χυθεῖ ἐξ αἰτίας του αἵμα στὸ χωριό του, νά κλάψει:

(Σκίτσο "Ἑλλης Σολωμονίδου - Μπαλάνου)

ὁ κόσμος, καί νά χαίρεται ὁ πειρασμὸς τὴν ἄδυσσο; Ναι,
ἐφοβόταν τώρα ὁ παπᾶς πῶς δὲν θὰ πετύχαινε ἐκεῖνο
ποῦχε συμφωνήσει. Ἐβλεπε πῶς ὅσο ή ὥρα τῆς κοινω-
νίας ἐσίμωνε, τόσο περισσότερο ἀνησυχούσε ὁ πατέρας, πὸ
ἴσως θᾶθελε νά ἴδει με τὰ μάτια του τὴν κόρη του νά
κοινωνάει, γιὰ νά λάβει ἀπόλυτη δεδαίωση.

Κ' ή λειτουργία ἦταν τώρα πρὸς τὸ τέλος. Εἶχαν
εἰπεῖ τὸ «πιστεύω» καί τὸ «πατερημῶν», οἱ ψάλτες ἐψαλ-
λα τὸ κοινωικό, κ' ὁ τιμημένος γέροντας χρουσοφο-
ραμένος ἐπρόβαλε στή μεσινὴ θύρα καλῶντας τοὺς πι-
στούς νά μεταλάβουν. Τὰ χέρια του ἔτρεμαν, σὰν νά
ἦταν πάρα θαρὸ τ' ἀσημένιο ποτήρι. Τῆς ἔριξε μιὰ μα-
τιά κ' ἄρχισε νά κοινωνάει τὸν κόσμο, πὸ κατὰ τὸ συνή-
θειο ἦταν πολὺς αὐτὴ τὴν ἡμέρα. Κ' ἐκοινωνοῦσαν πρῶ-
τοι οἱ γέροντας, πὸ ἔστρεφαν πρῶτα πρὸς τὸ λαὸ ζητών-
τας συχώρηση, καί κατόπι οἱ ἐπίλοιποι: οἱ ἄντρες καί
τέλος οἱ γυναῖκες. Καί ἀνάμεσά τους ἦταν κ' ἐκείνη.
Κάθε τόσο ὁ παπᾶς τὴν ἐκοίταζε. Μὰ ἔβλεπε κ' ἔλας
πῶς κ' ὁ γέροντας πατέρας ἔλο ἀνησυχούσε περισσότερο,
βλέποντας ν' ἀφίνει: νά διαβαίνουν ἄλλες μπροστά της,
τὸν εἶδε νά παρατηρεῖ προσεχτικὸς τὴν κόρη του καί νά
ζυγώνει: σιμά της. Κ' αὐτὴ ὠχρὴ τότες με δεῖλὸ δῆμα
καί σὰν ἀλαλιασμένη, ἔβαλε τὸ πόδι: της στὸ πρῶτο σκαλί.
Ὁ πατέρας σιμά της τὴν ἐκοίταζε. Καί μ' ἀναγάλλιασὴ
του εἶδε τὸν ἅγιο γέροντα νά τῆς θᾶζει: ἀτάραχος τώρα,
τὴ λαβίδα με τὴν κοινωνία στὸ στόμα, ἐνῶ με τὴν ψιλή
του φωνή ἐπρόφερεν τὰ τυπικά: «Ἐἰς ἄφεσιν ἀμαρτιῶν
καί εἰς ζωὴν τὴν αἰώνιον».

ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΟΙ ΔΡΟΜΟΙ *

Ο Ένατος φυλακισμένος μου ήταν ένας άνδρας εξαιρετικά ώριμος και καλλιέργημένος. Το έγκλημά του, που τον δόθηκε σε άπελπισία, ήταν η κλεπτομανία.

—Δέν μπορώ να ζήσω, μου έλεγε, χωρίς να κλέβω. Υπήρχαν μέρες που ξεσπούσα, σαν μικρό παιδί, σε πικρά δάκρυα άπελπισίας. Τι δέν έκανα; Πήγα σε όλους τους γιατρούς και έφάρμοσα πιστά τις συμβουλές τους. Κανένα αποτέλεσμα. Τι να κάνω τώρα;

—Προσεύχεσαι στο Θεό; τον ρώτησα.

—Όχι, είναι δέκα χρόνια τώρα πιά που δέν μπήκα σε εκκλησία, δέν εξομολογήθηκα και δέν κοινωνήσα. Κι έλο αυτό τον καιρό δέν προσευχόμουν καθόλου.

—Φίλε μου, ζήτησε από το διευθυντή της φυλακής να σου δώσει για λίγο καιρό ένα μοναχικό κελλί. Θά έρχομαι να σε βλέπω καθημερινά και θά προσευχώμαστε μαζί οί δυό μας.

—Άλλά, ντρέπομαι να ζητήσω κάτι τέτοιο από τον διευθυντή. Δέν θά καταλάβει και θά με κοροϊδέψει.

—Γιατί να σε κοροϊδέσει; Ο τελικός προορισμός της φυλακής δέν είναι να γίνει τόπος μετανοίας;

—Ναί, έτσι είναι, αλλά...

Κατάλαβα ότι μιιά ψεύτικη ντροπή τον εμπόδιζε να μιλήσει για προσευχή στον διευθυντή: αυτός, ένας διανοούμενος, και να ζητήσει ένα μοναχικό κελλί για να προσευχεται!... Γι' αυτό του πρότεινα κάτι άλλο.

—Καλά, λοιπόν, του είπα. Τότε να έρχομαι στήν εκκλησία στις άκολουθίες, να βρίσκεις μιιά ήσυχη γωνιά και να υποχρεώσεις τον έαυτό σου να προσευχηθεί.

Δέχτηκε. Άφου παρακολούθησε έτσι τρεις άκολουθίες, ήρθε να εξομολογηθεί και να κοινωνήσει. Ύστερα από πέντε μέρες τον ξαναείδα στή φυλακή. Βλέποντάς με να μπαίνω στήν εκκλησία, με άκολουθησε. Μόλις είχα μπει στο ιερό και έτοιμάξα την άγία Τράπεζα, δταν ξαφνικά ένιωσα κάτι να πέφτει στα πόδια μου. Κοίταξα και είδα το νεαρό μου Άδωνι, πεσμένο στα γόνατα, να με εύχαριστεί με δάκρυα. Άπό την ήμέρα εκείνη που εξομολογήθηκε και κοινωνήσε αισθανόταν δλότελα άνακουφισμένος, σαν να είχε φύγει από την ψυχή του ένα τεράστιο βάρος. Έπεσα στο λαϊκό του και τον άγκάλιασα στοργικά. Ήμουν εύτυχημένος για λογαριασμό του. Όταν άνασχημάθηκε, το πρόσωπό του ήταν κατακόκκινο και τα δάκρυα του είχαν δώσει μιιά λεπτή ευαισθησία. Πόσο ήταν ώριμος εκείνη τή στιγμή! Θάλεγε κανείς πώς έμοιαζε με άγγελο που κατέβηκε από τον ουρανό. Αυτή τουλάχιστον την έντύπωση μου έδωσε.

* Περιστατικό από τα άπομνημονεύματα του Άρχιμ. Σπυρίδωνος, Γεραποστολή στη Σιδηρία, που κυκλοφόρησαν πρόσφατα από τις Έκδ. «Έλαφος», Άθήνα 1983, 148 σ. Ή περίπτωση που δημοσιεύουμε βρίσκεται στις σ. 98-99 και επιγράφεται «δ άθεος κλεπτομανής». Το βιβλίο συνιστά άληθινή πινακοθήκη εξομολογητικής έμπειρίας (Α.Μ.Σ.).

ΜΙΑ ΕΠΙΣΚΕΨΗ ΣΤΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

Άφου οί πολίται της Χίου ήρχισαν να συναθροίζονται βιβλία, εις συγκρότησιν δημοσίου Βιβλιοθήκης, δσάκις μάθη κατευόδωσιν νέων βιβλίων, άφίνει τās Ιεραϊκάς άσχολίαι εις γείτονά του Ιερέα, και τās κοσμικάς εις την Παπαδιάν, και καταβαίνει δρομαίος εις την πόλιν. Μην άρχούμενος να θεωρήσῃ τὰ βιβλία εις τās θήκας των άποθεμένα, προπαραστέκει την μετακομιδὴν αυτών από τὸ πλοῖον, και τὰ συνοδευεί εἰς την Βιβλιοθήκην, διὰ να γένη τῆς άνοιξεως αυτών και εξειτάσεως αυτότητος. Οί πολίται τὸν εδέχοντο και πρότερον μετὰ χαρῆς, διὰ τās άστειότητάς του· αλλά τώρα και διὰ τās όποιας δίδει εις αυτούς φρονίμους συμβουλιάς. Έάν, συμβουλευόμενοι περὶ παιδείας, άμφιβάλλωσιν εις ύποτι, «Άς έρωτήσωμεν (λέγουσι) και τὸν Παπᾶ Τρέχα».

Καταρχάς της συναθροίσεως των βιβλίων, μιαν των ήμερών ευρισκόμενος εις την Βιβλιοθήκην, ήρώτησεν εν' από τους φιλογέλους εκεί παρόντας νέους, αν οί επιστάται δανείζωσιν έξω βιβλία.

—Ναί, τον ειπε, Δέσποτά μου· ή αιδεσιμότης σου μάλισια έμπορείς να ζητήσης χωρις συστολήν, ότι αγαπᾶς.

Έξήτησε λοιπόν τον Μάρκον Αύρηλιον· και οί επιστάται τον άπεκρίθησαν, ότι όχι εις των χωρίων τους κατοίκους, άλλ' ούδ' εις αυτούς τους πολίτας συγχωρημένον ήτο να δανείζονται βιβλία. Παρόργισε πολὺ ή άπροσδόκητος άπόκρισις τον φυσικά πρόσον Ιερέα· άλλ' άφου έμαθεν, ότι είναι νόμος να μην εκβαίνωσι την θύραν της Βιβλιοθήκης τὰ βιβλία, και νόμος όσον αυστηρός, ώστε και αυτός ό Άρχιερέυς, διὰ να δίδη εις τους άλλους παράδειγμα της φυλακής που έρχεται εις αυτην την Βιβλιοθήκην, δσάκις έχει χρεϊαν βιβλίου· άφου, λέγω, έμαθε και τον νόμον και τὸ τέλος του νόμου, επαίνεσε πολὺ την πρόνοιαν των πολιτών· έπειτα στρέφων προς τον αυτιον του σφάλματός του:

—Σ' εύχαριστώ, τον ειπεν, ότι μ' έδωκες άφορμήν να μάθω τον νέον τουτον νόμον, όχι δλιγώτερον φρόνιμον παρὰ τους άλλους των συμπατριωτών μας νόμους. Ούτω θεραπεύουσι τās δυστηχίας του Έλληνικού γένους όσοι φιλοτιμούνται να δνομάζονται των Έλλήνων άπόγονοι, όχι μόνον συναθροίζοντες Ιατρικά των πληρών μας, αλλά και φυλάσσοντες άγρόπνως αυτιά, διὰ τον φόβον μην άνοιξη πάλιν τās πληγὰς ό σκοοπισμός των.

(Άπόσπασμα από τον Παπᾶ Τρέχα του Άδαμαντίου Κοραή).

Η ΑΝΑΓΚΑΙΟΤΗΣ ΤΗΣ ΕΞΟΜΟΛΟΓΗΣΕΩΣ*

Του Ἀρχιμ. π. ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΥ ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΥ

Ὁμολογία τῶν ἁμαρτιῶν.

Συγκεκριμένη ἔκφρασις καὶ δλοκλήρωσις τῆς μετανοίας εἶναι ἡ ἱερά ἐξομολόγησις. Ἡ ἐξομολόγησις δὲν εἶναι μόνον ἡ ἀρχὴ ἀλλὰ καὶ ὁ καρπὸς τῆς μετανοίας. Ὅπως ἡ μετανοία ἔτσι καὶ ἡ ἐξομολόγησις δὲν ἔχει ἕρμα. Καὶ τὰ δύο ἀποτελοῦν τὸ ἴδιον, τὸ συνεχῶς ἐπαναλαμβανόμενον μυστήριον. Εἶναι αἱ δύο ὄψεις τοῦ αὐτοῦ ἱεροῦ μυστηρίου.

Ὅταν λέγωμεν ἐξομολόγησιν, ἐννοοῦμεν τὴν ὁμολογίαν τῶν ἁμαρτιῶν, ἡ ὁποία γίνεται μετ' εἰλικρινείας καὶ ταπεινώσεως. Ἡ ὁμολογία αὕτη γίνεται κατ' ἀρχὴν ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ πολλάκις, ἀπὸ τὸν ὁποῖον ὁ ἁμαρτωλὸς ἐκζητεῖ τὸ ἔλεος. Ἐν συνεχείᾳ δὲ γίνεται καὶ ἐνώπιον τοῦ ἱερέως - πνευματικοῦ πατρὸς, ὁ ὁποῖος, ὡς ἀντιπρόσωπος τοῦ Θεοῦ, θά χορηγήσῃ τὴν ἄφεσιν τῶν ἁμαρτιῶν. Ἦδη εἰς τὰ κεφάλαια «Ἰδρυσις τοῦ μυστηρίου τῆς Ἐξομολόγησεως» καὶ «Ἱστορικὴ ἐξέλιξις τοῦ μυστηρίου» ἀνεπτύξαμεν τὸ πῶς ἰδρύθη τὸ μυστήριον, πῶς τὸ ἐφήρμοσε ἀλλὰ καὶ τὸ ἐφαρμόζει ἡ Ἐκκλησία. Ἐπομένως ἐνταῦθα δὲν παρίσταται ἀνάγκη νὰ ἀντιπροσώσωμεν τὰς ἀντιρρήσεις ἢ ἀμφιβολίας ὡς πρὸς τὸν θεσμόν τῆς ἐξομολόγησεως τὸν ἀποτελοῦντα τὴν μίαν ὄψιν τοῦ μυστηρίου τῆς μετανοίας.

Ἡ ἐξομολόγησις εἶναι τὸ φυσικώτατον ἀποτέλεσμα τῆς ἀληθινῆς μετανοίας. Ἐκείνος ὁ ὁποῖος μετὰ καρδίας συντετριμμένης ἀναγνωρίζει τὴν ἑνοχίαν του, μετὰ ταπεινώσεως τὴν ὁμολογεῖ καὶ ἐκζητεῖ τὸ θεῖον ἔλεος. Ἡ ὁμολογία αὕτη εἶναι καρπὸς τῆς μετανοίας. Ὅπως ὁ τελώνης ἔτσι καὶ κάθε μετανοῶν ἄνθρωπος, ἵσταται ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ καὶ ἀκαταπύστως λέγει: «Ὁ Θεὸς ἐλάσθητί μοι τῷ ἁμαρτωλῷ». Θεριμὰς ἰκεσίας καὶ παρακλήσεις ἀναπέμπει πρὸς τὸν Θεὸν ὁ ἁμαρτωλὸς, διὰ νὰ λάβῃ τὸ ἔλεός του διὰ τὰς ἁμαρτίας του, τὰς ὁποίας ὁμολογεῖ. Ἡ ὁμολογία αὕτη εἶναι ἀπαραίτητος νὰ συνεχίζεται καὶ ἐνώπιον τοῦ ἐκπροσώπου τοῦ Θεοῦ ἱερέως — πνευματικοῦ πατρὸς. Εἶναι δὲ ἀναγκαῖα αὕτη, διότι κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον θά λάβῃ ὁ ἐξομολογούμενος τὴν χάριν τῆς ἀφέσεως. Περὶ τῆς χάριτος αὕτης θά ὁμιλήσωμεν εἰς ἐπόμενον κεφάλαιον. Πάντως, ὅπως ἤδη ἐσημειώσαμεν ἀλλαχοῦ, εἰς τὸν Ἐπίσκοπον καὶ τὸν Πρεσβύτερον ἀνήκει τὸ ἔργον καὶ ἡ ἐξουσία τοῦ δεσμεῖν καὶ λύειν τὰς ἁμαρτίας καὶ νὰ παρέχῃ τὰ ἀναγκαῖα ἱατρικὰ φάρμακα. Ὁ ἱερός Χρυσόστομος ἀναφερόμενος εἰς αὕτην τὴν

ἀλήθειαν λέγει: «ἄπερ ἂν ἐργάσωνται κάτω οἱ ἱερεῖς ταῦτα ὁ Θεὸς ἄνω κυροῖ καὶ τὴν τῶν δούλων γνώμην ὁ δεσπότης θεδοῖσι. Καὶ τί γὰρ ἄλλ' ἢ πᾶσαν αὐτοῖς τὴν οὐράνιον ἔδωκεν ἐξουσίαν; ὣν γὰρ ἂν, φησὶν, ἀφήτε τὰς ἁμαρτίας, ἀφέωνται, καὶ ὧν ἂν κρατῆτε κεκράτηνται. Τίς ἂν γένοιτο ταύτης ἐξουσία μεζῶν; Πᾶσαν τὴν κρίσιν ἔδωκεν ὁ Πατὴρ τῷ Υἱῷ, ὁρῶ δὲ πᾶσαν αὐτὴν τούτους τοὺς ἱερεῖς ἐγγειροσθέντας ὑπὸ τοῦ υἱοῦ».

Ὁ κύριος λόγος λοιπὸν διὰ τὸν ὁποῖον εἶναι ἀναγκαῖα ἡ ἐξομολόγησις εἶναι ὁ ἀναφερθεῖς, δηλ. ἡ ἄφεσις τῶν ἁμαρτιῶν. Ὑπάρχουν ὁμως καὶ λόγοι ψυχολογικοί, οἱ ὁποῖοι καθιστοῦν ἀναγκαῖαν τὴν ἐξομολόγησιν.

Λόγοι ψυχολογικοί.

Ἡ ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου αἰσθάνεται πολὺ φυσικῶς ἀλλὰ καὶ πολὺ ἰσχυρὰν τὴν ἀνάγκην νὰ ἐκμυστηρευθῇ εἰς ἕνα ἄλλον κάθε σκέψιν καὶ διαθέσιν ἐσωτερικὴν, κάθε αἰσθημα χαραῶς ἢ λύπης. Ἰδιαιτέρως εἰς περιστάσεις θλιβεράς ἀναζητεῖ ὁ ἄνθρωπος κάποιον πρόσωπον ἐμπιστοσύνης διὰ νὰ τοῦ ἐκθέσῃ τὴν θλίψιν του. Αὐτὸ εἶναι φαινόμενον γενικόν. Τὸ νήπιον σπεύδει εἰς τὴν μητέρα του, διὰ νὰ τῆς ἀνακοινώσῃ τὸν πόνον ἀπὸ τὸν ὁποῖον κατέχεται. Ἐκεῖ, εἰς τὰ παρήγορα λόγια καὶ τὴν μητρικὴν ἀγκάλην, θά εὔρη ἀνακούφισιν. Ἀλλὰ καὶ ὁ ὄριμος ἄνθρωπος, ὁ πολυμαθὴς καὶ πεπειραμένος, αἰσθάνεται ἰσχυρὰν τὴν ἐσωτερικὴν ὄθησιν νὰ ἐκθέσῃ κάπου τὸ μυστικόν τῆς καρδίας. Κυρίως ὅταν ὑποφέρῃ, ἀναζητεῖ τὸν ἀληθινὸν φίλον διὰ νὰ εὔρη ἐκεῖ κάποιον ἀνακούφισιν. Ἐχει τὴν ἀπαιτήσιν νὰ διακόψῃ ὁ ἄλλος τὴν ἐργασίαν του, νὰ ἀφήσῃ τὰς ἀσχολίας του καὶ νὰ δεῖξῃ ἐνδιαφέρον διὰ τὸν πόνον του, διὰ τὸ πρόβλημά του. Ὅταν κανεὶς ἀντιληφθῇ ὅτι ὁ φίλος του ἀνταπεκρίθη εἰς τὰ αἰτήματά του, τότε αἰσθάνεται ἀνακούφισιν. Κάποιος δάρος φεύγει ἀπὸ τὴν ψυχὴν του, αἰσθάνεται πραγματικὴν ἀνακούφισιν. Ἄν ὁμοῦ δὲν εὔρεθῇ τὸ κατάλληλον πρόσωπον, τότε ὁ πονεμένος σπογγίζει σιωπηλὰ τὰ δάκρυά του, καίγεται καὶ φλογίζεται. Ἡ ψυχὴ του ὁμοιάζει με λέθητα ὑψηλῆς πιέσεως ποῦ εἶναι ἔτοιμος νὰ διαρρηγῇ. Ἐπειδὴ ὁμοῦ ὁ ἄνθρωπος δὲν ἠμπορεῖ νὰ ὑποφέρῃ αὕτην τὴν κατάστασιν, ἀνακαλύπτει ἄλλας διεξόδους. Θά ἀναζητήσῃ τὸν ἱατρὸν του, ἕνα συγγενῆ του, κάποιον ἐπὶ τέλους γνωστὸν, διὰ νὰ ἐξωτερικεύσῃ τὸν πόνον καὶ τὴν θλίψιν του.

Ὑπάρχουν ὁμως θλίψεις καὶ μυστικαὶ ἀνάγκαι τῆς ψυχῆς τόσοσ ἀπόρητοι καὶ τόσοσ σοβαροί, τὰς ὁποίας εἶναι δύσκολον καὶ ἐπικίνδυνον νὰ τὰς ἐκμυστηρευθῇ ὁ ἄνθρωπος ἑστω καὶ εἰς τὸν πλέον ἐμπιστον φίλον του. Ἄφ' ἑνὸς μὲν διότι ὁ φίλος εἶναι ἀνίκανος νὰ παρασχη

* Ἀποσπάσματα ἀπὸ τὸ βιβλίον του Ποιμαντικὴ τῆς Μετανοίας Ὁρθόδοξος Ἐξομολογητικὴ, πρῶτο μέρος, Κεφ. Δ', παρ. 3, σ. 93-96. Ἀθήναι, «Ἀποστολικὴ Διακονία» 1983, 246 σ.

Η ΠΡΟΦΗΤΕΙΑ ΤΟΥ ΝΑΟΥΜ*

Τοῦ κ. ΒΑΣ. ΜΟΥΣΤΑΚΗ

Τὴν ἡμέρα τῆς μερικῆς κρίσης, θὰ εἶναι «πολύς ὁ πεπτωκὸς ἐν παντὶ τόπῳ» (πρβλ. Ἀμὼς ἡ' 3). Ἀλλὰ κανεὶς δὲν θὰ τὸ πάθει αὐτὸ ἄδικα. Τὰ χλωρὰ δὲν θὰ καοῦν μὲ τὰ ξερά. Τῆς οὐράνιας δικαιοσύνης «προπορεύεται: πῦρ καὶ φλογίζει κύκλῳ τοὺς ἐχθρούς» τῆς (Ψαλμ. 4στ'). Ἀλλὰ «φυλάσσει τὰς ψυχὰς τῶν δσίων» τῆς (3.π. στίχ. 10). Τοὺς γνωρίζει ἕναν - ἕναν. Καὶ πῶς νὰ θιγεί, ἂν εἶσαι ἕνας ἀπ' αὐτούς; Θὰ μείνεις, νὰ εἶσαι βέβαιος, ἄτρωτος ἀπὸ τὴ συμφορά. Ὁ Ὑψιστος σὲ υπολήπτει, σὲ ἀγαπᾷ ἄπειρα, γιατί εἶσαι ἡ εἰκόνα του. Μιὰ εἰκόνα ὄχι βέβαια πεντακάθαρη, ἀλλὰ, μὲ τὸ σέβας πού τοῦ ἔχεις, μὲ τὴν ἐμμονή σου καὶ τὸ φιλότιμο ἀγώνα στὸ στίβο τῶν ἐντολῶν του, ἀρκετὰ σαφής. Ναί, καθὼς ψάλλει ἡ Ἐκκλησία, ἕνας τέτοιος ἄνθρωπος εἶναι «εἰκὼν τῆς ἀρρήτου δόξης (τοῦ Θεοῦ), εἰ καὶ στίγματα φέρει πταισμάτων». Ἄς πάσχει καὶ ἄς ἐπιδιώκει ν' ἀπαλλαγῆ ἀπ' αὐτά. Ἄς εἶναι ταπεινωμένος μὲ τὴν παρουσία τους. Τὰ καλύπτει ἡ κατανόηση, ἡ μακροθυμία Ἐκεινοῦ, πού τὸν ἔπλασε. «Καθὼς οἰκτερεῖ πατὴρ υἱός, οἰκτερῆσε Κύριος τοὺς φοβουμένους αὐτόν, ὅτι αὐτὸς ἔγνω τὸ πλάσμα ἡμῶν, ἐμνήσθη ὅτι χοῦς ἐσμεν» (Ψαλμ. ρδ' 13,14).

Ὅπως, στὸν Ἰσραὴλ ἐκεινοῦ τοῦ καιροῦ — ὅπως καὶ πάντα — δὲν ἦταν ἄμωμοι ὅλοι οἱ πιστοί. Θὰ φυλάγονταν ὅμως ὅσοι ἀπ' αὐτούς εἶχαν συναίσθηση τῶν ἀτελειῶν τους καὶ πάσχισαν νὰ τὶς ἐξελείψουν.

Σ' αὐτούς εἶναι χαρισμένη ἡ γλυκεῖα παρένθεση παρηγορητικῆς θεαλίωσης.

«8 καὶ ἐν κατακλυσμῷ πορείας συντέλειαν ποιήσεται

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 118 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 8 τεύχους.

τοὺς ἐπεγειρομένους καὶ τοὺς ἐχθρούς αὐτοῦ διώξεται σκότος».

Ἀλλήμονο ὅμως σὲ σὰς, θεομάχο! Τὸ τέλος σας θὰ εἶναι ἀμετάκλητο, θὰ χαθεῖτε μέσα σὲ ἔρεβος. Ὅτι εἶναι κακό, διδάσκουν οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας, δὲν ὑπάρχει. Εἶναι: «ἀνούσιον». Ἄρα καὶ ὅσοι τὸ διαπράττουν, καταλήγουν στὸ ἄκρο ἄωτό του, πού εἶναι τὸ μηδέν. Τοὺς ἄγει ἐκεῖ ἡ ἀπόδοση δικαιοσύνης. Στὰ πλαίσια, ἐννοεῖται, τῆς ἐπίγειας Ἱστορίας. Γιατί, πέρα ἀπ' αὐτά, θὰ ὑπάρχουν, σὰν ψυχές, μέσα στὴν αἰώνια Κόλαση.

Μιὰ καὶ μόνη φορὰ

«9 Τί λογίσεσθε ἐπὶ τὸν Κύριον; Συντέλειαν αὐτὸς ποιήσεται. οὐκ ἐκδικήσει: δις ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἐν θλίψει.»

Γράφει, ἐξηγώντας, ὁ Θεοδώρητος Κύρου: «Ἀθρόαν, φησὶν, ὑμῖν ἐπάξει τὴν τιμωρίαν, ὥστε μὴ δεηθῆναι δευτέρως πληγῆς». Θὰ τοὺς καταφέρει ὅλη μαζί τὴν τιμωρία, ὥστε νὰ μὴ χρειασθοῦν δευτέρο πλήγμα.

«10 ὅτι ἕως θεμελίου αὐτοῦ χερσωθήσεται καὶ ὡς αἰμάλαξ περιπλεκόμενη βρωθήσεται καὶ ὡς καλάμη ξηρασίας μεστή».

Στὸ ἐρώτημα τοῦ στίχ. 9, «τί σκέπτεσθε, ἀμφιβάλλοντες, γιὰ τὸν Κύριο;», πού ὁ ψαλμωδὸς ἀπευθύνει στὸν ἑαυτό του — καὶ ὄχι ὁ ἱερέας, ὅπως υποθέτουν κάποιοι, θεωρώντας τὸν παρόντα ὕμνο λατρευτικῆ ἀκολουθία — ἀποκρίνεται ὁ ἴδιος μὲ πεποίθηση, ἐκτεινόμενη καὶ παρὰ κάτω. Μιὰ καὶ μόνη φορὰ χτυπημένοι, οἱ ἐχθροὶ θὰ ἐκλείψουν ὀλοτέλα. Τίποτε ἄλλο δὲν θ' ἀπομείνει: ἀπὸ τὴ στάχτη τους. Ὅτι θ' ἀπομείνει, θὰ εἶναι ἄγονο, χέρσο ὡς τὰ κατάβaths του. Στεγνὴ στὴν ψίχα τῆς περιπλο-

τὴν πραγματικὴν ἰατρειάν, ἀφ' ἐτέρου δὲ διότι ὑπάρχει ἔστω κάποια πιθανότης νὰ γίνον γνωστὰ τὰ ἐκμυστηρευθέντα μυστικὰ θέματα. Ἄν, ἔστω καὶ μὲ ὑπονοούμενα, γίνον γνωστὰ ἀπὸ ἄλλον τὰ μυστικὰ θέματα τῆς καρδιάς, τότε αὐτὴ ὑποφέρει πολὺ περισσότερον, συντρίβεται κυριολεκτικῶς. Φυσικὴ λοιπὸν καὶ ἀπόλυτος καθίσταται ἡ ἀνάγκη τῆς ψυχῆς νὰ ἐξευρεθῆ πρόσωπον τῆς τελείας καὶ ἀπολύτου ἐμπιστοσύνης, εἰς τὸ ὅποιον τελείως ἀκινδύνως καὶ μὲ πᾶσαν ἄνεσιν θὰ ἐμπιστευθῆ καὶ ἐξωτερικεύσῃ ὁ ἄνθρωπος κάθε θλίψιν του, κάθε πόνον του, κάθε πρόβλημά του.

Εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ ἔρχεται ἡ ἁγία Ἐκκλησία νὰ βοηθήσῃ τὸν ἄνθρωπον ἀμεσώτατα καὶ ἀσφαλῆστατα. Τὸ μυστήριον τῆς μετανοίας καὶ ἐξαμολογήσεως, τὸ ὅποιον ἱδρυσεν ὁ Λυτρωτὴς τοῦ κόσμου, πλὴν τοῦ ὅτι προσφέ-

ρει τὴν ἄφεσιν τῶν ἁμαρτιῶν, συγχρόνως ἀνταποκρίνεται εἰς ὅλας τὰς ψυχικὰς ἀνάγκας τοῦ ἀνθρώπου. Εἰς τὸ ἱερὸν αὐτὸ μυστήριον διακονεῖ ἕνα πρόσωπον ἱερὸν καὶ ἀναντικατάστατον, ἐμπιστοσύνης καὶ ἐξαμυθείας. Τὸ πρόσωπον αὐτὸ ἔχει λάβει εἰδικὴν ἐξουσίαν παρὰ τοῦ Χριστοῦ ἀφ' ἐνὸς μὲν νὰ ἀκούῃ τὸν ἄνθρωπον καὶ νὰ συμπαρίσταται εἰς τὰ προβλήματα καὶ τὰς θλίψεις του, ἀφ' ἐτέρου δὲ νὰ προσφέρῃ ἐκ μέρους τοῦ Θεοῦ τὴν συγχώρησιν τῶν ἁμαρτιῶν. Τὸ πρόσωπον αὐτὸ εἶναι ὁ πνευματικὸς πατήρ, ὁ ἱερεὺς - ἐξαμολόγος. Τὸ ἱερὸν ἀξίωμα, ἡ ἱερὰ διακονία καὶ ἡ εἰδικὴ ἐξουσία τὰ ὅποια κατέχει, καθίσταν αὐτόν, τὸν ἱερέα τοῦ Θεοῦ καὶ ὑπερέτην τῆς Ἐκκλησίας, πρόσωπον μοναδικὸν διὰ τὴν ἀκούσιν τὸν ἄνθρωπον καὶ νὰ τὸν θεραπεύσῃ ἀπὸ κάθε θλίψιν καὶ πληγὴν τῆς ψυχῆς.

κάδα ή καλαμιά. Ούτε αναπτύσσονται πιά ούτε δικαιώνονται με τή γονιμοποίηση.

Κούφιοι ήταν πάντα όσοι εργάζονταν τήν ανομία. Ανύποπτοι: για τή μέσα τους απουσία τής αληθινής ζωής, μηχανεύονταν κάθε τρόπο, κατέβαλλαν κάθε κόπο για να καθιστούν πιά απολαυστική τήν ψευδαίσθησή τους πώς ζούσαν. Η καταστροφή, που τους περίμενε απροειώνιστη στήν καμπή του δρόμου, θά ήταν μιὰ επικύρωση, μιὰ επαλήθευση τής αυταπάτης τους.

Δέν υπήρξαν τίποτε, έγιναν ένα τίποτε. Το παρόν που αγκάλαζαν τόσο περίπαθα, ήταν ένα φάσμα. Και φάσμα θ' αποδειχνόταν και ή κατάληξή του. Ένα μέλλον χωρίς υπόσταση, χωρίς σάρκα.

Τό κενό αυτό, που φανερώνεται στο δίο και τό τέλος όσων βρίσκονται έξω τής θείας τάξης πραγμάτων, τών χωρίς Θεό ανθρώπων, προκαλεί —και δίκαια— φρίκη. Συγκρατιμένα, όταν βλέπουμε με τί αγωνία αυτοί οι άνθρωποι: πασχίζουν, καθ' όλη τή διάρκεια των ήμερών τους πάνω στή γή, να τό γεμίσουν με τά αγαθά τής.

«Κρείσσων όλίγη λήψις μετά δικαιοσύνης», αποφαινεταί ο σοφός τής Παλαιάς Διαθήκης, «ή πολλά γεννήματα μετά αδικίας» (Παροιμ. Σολ. ιε' 29α). Έρχόμενοι: σ' αυτόν τον κόσμο, συνοδεύομαστε από τό αίσθημα πώς έχουμε ανάγκη μιὰς συμπλήρωσης. Άλλά στήν αναζήτησή της, οι δρόμοι μας χωρίζουν. Άλλοι τήν φάχουν στα πρόσκαιρα και τά χωμάτινα. Και μεταχειρίζονται, για να τό εξασφαλίσουν, μέσα ανήθικα. Άλλοι προσαρμόζονται τή ζωή τους στο «καθ' όμοίωσιν». Έχουν δηλαδή τή φωτεινή θεοδαϊότητα πώς αυτό που τους λείπει, είναι να μοιάσουν με τον ούράνιο Πατέρα τους.

Στηλιτεύοντας λοιπόν τους μεν και επαινώντας τους δε, λέει ή Γραφή πώς είναι προτιμότερο ν' αποχτάς έδω τό λίγο, ζώντας δίκαια, παρά να σωρεύεις τό πολύ, ανομώντας. Γιατί, στήν πρώτη περίπτωση, γεμίζεις τό είναι σου με τό Θεό. Ένω στή δεύτερη, γεμίζεις τό κενό σου με τό κενό. ματαιοπονείς.

Ο άνθρωπος πρέπει να είναι: «εις Θεόν πλουτών» (Λουκ. ιβ' 21). Πλάσθηκε για να ικανοποιείται από τό Πνεύμα. Έτσι, ή απολαβή τής αμαρτίας δέν αφήνει: παρά ένα μικρό κατακάθι: και τά «όψώνια αυτής (είναι) θάνατος» (Ρωμ. στ' 23).

Και όμως. Πόσοι και πόσοι αδυνατούν να καταλάβουν αυτή τήν τόσο απλή αλήθεια! Και ολοθυαίνουν στις γήινες τρυφές, θέτουν τον τράχηλό τους κάτω από τό συγγνό ζυγό του Πονηρού, για να έχουν τά «πολλά γεννήματα». Γιατί εκείνος τους τά υπόσχεταί.

Τή σωστή έκλογή κάνουν εκείνοι που παίρνουν τό δρόμο προς τήν Έδέμ. Όταν έχεις τά ιδανικά αληθινής θρησκείας μέσα σου, δέν νιώθεις στέρηση. Είναι: ο αληθινός πλούτος, ο ακίνδυνος από κάθε άποψη. Η καρδιά σου, τότε, είναι ένα ασύλητο ταμείο. Και τά πενιχρά που κατέχεις, απ' όσα προσφέρει ή παρούσα ζωή, τά βρίσκεις τόσο γλυκά και εύλογημένα. Και ότι σου λείπει: απ' αυτά, δέν σε φέρνει: σε απόγνωση. Γιατί τό αντίλλαγμα του, ή άρετή, είναι: άπειρα πιά πολύτιμο, πιά προηγορητικό. Μπορεί ο θάνατος να σε τριγυρίζει: από

παντού, αλλά δέν πτοείσαι, επαναλαμβάνοντας με τον φαλμωδό στο δωρεοδότη σου: «Και εάν πορευθώ εν μέση σκιάς θανάτου, ου φοβηθήσομαι: κακά, ότι σύ μετ' έμου εί» (Ψαλμ. κδ' 4).

Ένας από τους αρχαίους Διδασκάλους τής Έκκλησίας παραμοιάζει τους θησαυρούς και τις τιμές του παρόντος με κτερίσματα, στολίδια τάφου. Τά κτερίσματα είναι: αντικείμενα αξίας, αλλά ο νεκρός που βρίσκαται ανάμεσά τους, δέν τά θωρεί, δέν τά αισθάνεται, δέν τά χαίρεται, δέν τά χρειάζεται. Είναι πράγματα που άπλώς επιθεοαίωνουν και διακηρύττουν ότι είναι πεθαμένος. Έτσι συμβαίνει: και με τον άσεβή κάτοχο σπιτιών, άγρών, πλοίων, χρημάτων. Τά όσα σώριασε γύρω του, δέν μπορούν να του χαρίσουν ότι δυνως ποθούσε ή ψυχή του, τήν αιώνια, άστέρευτη και άσκίαστη ευφροσύνη.

«Ανέβη θάνατος διά των θυρίδων ύμω» (Ίερμ. θ' 21), λέει ή πείρα σε όσους είναι προσκολλημένοι στο διαβολικό θέλημα. Η πορεία τους οδηγεί σε φοβερή ώρα.

Ένω στο κάθε τέκνο του, που δοκιμάζεται, λέει: ο Κύριος: «Έκάλεσά σε τό όνομά σου, έμδς εί σύ. Και εάν διαδειχθής δι' ύδατος, μετά σου είμι: και ποταμοί ου συγκλύσουσί σε... Μη φοβού, ότι μετά σου είμι» (Ήσ. μγ' 1-2, 5).

Όποιος κατέχει τό Θεό, δέν πρέπει να φοβάται καθόλου. Γιατί κατέχω τό Θεό σημαίνει: στήν πραγματικότητα ο Θεός με κατέχει. Και από τά χέρια του Θεού ποιά δύναμη μπορεί ν' αφαιρέσει: κάτι που του είναι: άκριτό, άγαπητό;

Άλλήμονο σ' αυτούς που είναι: «καλάμη μεστή ξηρασίας».

«11 Έκ σου εξελεύσεται λογισμός κατά του Κυρίου πονηρά βουλευόμενος έναντίαν».

Οι αντίθεοι στοχασμοί δέν μένουν κρυφοί. Έκφαινονταν, με λόγια και έργα, ξεχνώντας παντού φαρμάκι και δόλο. Ίδιαίτερα, όταν στραφούν έναντίαν ενός πιστού λαού, αποσκοπώντας στήν καταστροφή του. Μια χώρα που είναι: υπήκοη του βασιλιά των πάντων, άμύνηται: σ' αυτή τήν έπίθεση, συυφαινοντας τό όνομά του με τό αίσθημα άγάπης προς τον έαυτό της. Έτσι ήταν, στήν έλληνική αρχαιότητα, οι φιλοπάτριδες Σπαρτιάτες. Όπως τους περιγράφει: ο Άριστοφάνης, στή «Λυσιστράτη»:

Με τραγούδια στήν πατρίδα έχει άγαπούν
να λατρεύουν τους θεούς...

Ανέκαθεν και ως σήμερα, τό Γένος μας έτσι κάνει. Θρησκεία και φιλοπατρία είναι: για μäs δυο πηγές που άλληλοπλουτίζουνται.

«12 Τάδε λέγει: Κύριος κατάρχων ύδάτων πολλών' και ούτω διασταλήσονται και ή άκοή σου ουκ ένακουθήσεται έτι».

Άκου τή φωνή του Δυνατού. Τά πράγματα σου διδάσκουν πώς δέν χωρεί αντίρρηση σ' αυτή. Θά τό μάθεις σε λίγο, από μέρα σε μέρα θά πάρεις τήν απόδειξη. Είναι ένα γεγονός τόσο σιμά μελλούμενο, που χωρά στή λέξη «τώρα»:

(Συνεχίζεται)

“ΟΙΟΝ ΑΓΩΝΑ ΕΧΕΙ Η ΨΥΧΗ ΧΩΡΙΖΟΜΕΝΗ ΕΚ ΤΟΥ ΣΩΜΑΤΟΣ
ΠΟΣΑ ΔΑΚΡΥΕΙ ΤΟΤΕ ΚΑΙ ΟΥΧ ΥΠΑΡΧΕΙ Ο ΒΛΕΠΩΝ ΑΥΤΗΝ,,

Τοῦ π. ΦΙΛΟΘΕΟΥ ΦΑΡΟΥ

Ἡ ἀντιμετώπιση τοῦ ἐτοιμοθάνατου εἶναι ἕνα ἀπὸ τὰ σοβαρότερα ποιμαντικὰ ἔργα. Δυστυχῶς, πολὺ συχνά, ὁ ἐτοιμοθάνατος ἐγκαταλείπεται ἀπὸ ὄλους ἐκείνους πού λό- γω ἐπαγγέλματος θάπρεπε νὰ τοῦ συμπαρασταθοῦν. Ὁ θά- νατος εἶναι γιὰ τὸ γιατρό μιὰ ἐπαγγελματικὴ ἤττα πού τὸν κάνει νὰ αἰσθάνεται ἀνεπαρκῆς καὶ γι' αὐτὸ συχνά καὶ ἀσυνείδητα ἀποφεύγει καὶ παραμελεῖ τὸν ἐτοιμοθά- νατο πού τοῦ θυμίζει αὐτὴ τὴν ἀνεπάρκεια. Ὁ θάνατος κά- ποιου ἀνθρώπου θυμίζει ἐπίσης σ' ὄλους μας τὴ δική μας θνητότητα καὶ μᾶς προκαλεῖ ἄγχος καὶ μιὰ τάση φυγῆς. Ἴσως νὰ μὴ ἀπομακρυνόμαστε τοπικὰ ἀπὸ τὸν ἐτοιμοθά- νατο, ἀλλὰ συναισθηματικά, δημιουργώντας ἀνάμεσα σὲ μᾶς καὶ σὲ κείνον ἕνα φράγμα, τὸν ἀναγκάζει νὰ ἀντιμε- τωπίζει οὐσιαστικὰ μόνος καὶ ἐγκαταλειμμένος τὸ θάνατό του. Τὸ φράγμα τὸ δημιουργοῦμε μὲ ὅλη ἐκείνη τὴ φρικτὴ συναμοσία τῆς ἀποκρύψεως τῆς καταστάσεως τοῦ ἐτοιμο- θάνατου, τὰ ψέματα, τὰ ἐπιτηδευμένα χαμόγελα, τὰ ψιθυ- ρίσματα, τὶς ἐμφανέστατα ὑπερραιοδόξες διαβεβαιώσεις κ.ἄ., στὰ ὁποῖα ἀναφέρεται ἡ ἄρρωστη τῆς περιπτώσεως πού ἀκολουθεῖ. Λέει: «παρακολουθῶ καὶ τοὺς δικούς μου πόσο στενοχωρημένοι δείχνουν καὶ πὼς σιγοψιθυρίζουν μεταξύ τους καὶ λένε μισόλογα».

Δὲν τίθεται θέμα ἂν θὰ ποῦμε ἢ ὄχι στὸν ἄρρωστο ὅτι ἡ κατάστασή του εἶναι κρίσιμη, γιὰ τὸ λέμε ὅπωςδήποτε εἶτε τὸ συνειδητοποιοῦμε εἶτε ὄχι. Τὸ μόνο θέμα πού τί- θεται εἶναι μὲ ποῖο τρόπο τὸ λέμε καὶ πόσο φιλόνητος εἶναι αὐτὸς ὁ τρόπος. Ἡ δημιουργία τοῦ φράγματος πάν- τως, ἢ ἐξαπάτηση καὶ ἢ ἀπομόνωση τοῦ ἐτοιμοθάνατου καὶ τὰ ψέματα εἶναι ὁ πιὸ ἀπάνθρωπος καὶ ὁ πιὸ σκληρὸς τρό- πος. Τὸν διάλογο πού ἀκολουθεῖ τὸν διεξήγαγε, μὲ μιὰ σπάνια εὐαισθησία, ἕνας ποιμαντικὰ ἐξασκούμενος φοιτη- τῆς τῆς Θεολογίας, πού ἀντιπροσωπεύει πραγματικά, στὴν περίπτωση αὐτή, ἐκείνον πού ἤλθε νὰ ἀναπαύσει τοὺς κο- πιῶντας καὶ πεφορτισμένους ἰδιαίτερα ὅταν λέει: «σᾶς ἔχω γνωρίσει ἐδῶ καὶ εἴκοσι μέρη περιῖπου καὶ ἔχω συμ- μετάσχει κι ἐγὼ στὸν πόνο σας, ὅσο μοῦ εἶναι δυνατόν. Νὰ ξέρετε πὼς ἂν μάθαινα γιὰ σᾶς κάτι τέτοιο θὰ στενο- χωριόμουν πάρα πολύ...». Εἶναι ἀναμφισβήτητα δύσκολο καὶ βαρὺ νὰ κλαιῖμε «μετὰ τῶν κλαιόντων», ἀλλὰ αὐτὴ εἶ- ναι οὐσιαστικὰ ἡ ἀποστολή μας.

ΓΥΝΑΙΚΑ 60 ΕΤΩΝ ΕΓΓΑΜΗ

Τὴν κυρία αὐτὴν τὴν εἶχα ἐπισκεφθεῖ καὶ σὲ πα- λαιότερες συναντήσεις. Ἐχεῖ ζήσει ἀρκετὰ χρόνια στὴ Γερμανία ὅπου εἶναι τώρα ὁ ἄνδρας της καὶ δουλεύει. Ἐχεῖ τρία παιδιὰ (2 κόρες, ἕνα ἀγόρι) ἀρκετὰ μεγάλα ἀπὸ τὰ ὁποῖα τὸ ἕνα κορίτσι εἶχε σοβαρὰ προβλήματα

μὲ τὸν ἄνδρα της ἀπὸ τὸν ὁποῖο τελικὰ χώρισε. Ἡ ἴδια ὑποφέρει ἀπὸ ἔντονος πόνο πού ἔχει σὲ ὅλη τὴν ἀρι- στερὴ πλευρὰ τοῦ σώματός της. Ἦταν ἀρκετὰ ὀμιλητικὴ, ἀλλὰ τὴ διεκρίνε ἕνα ἔγχος φόβου καὶ ἀνησυχίας, γιὰ τὸ δὲν ἤξερε τί ἦταν αὐτὸ πού εἶχε.

Β— Πὼς τὰ πάτε;

Α— Πὼς νὰ τὰ πάω παιδί μου; Τὰ ἴδια. Οἱ πόνοι συνεχίζονται...

Β— Ἐξετάσεις κάνατε;

Α— Ἐκανα ἐγγείρηση στὸ στῆθος (μοῦ δείχνει τοὺς ἐπίδεσμούς) καὶ μοῦ θγάλανε ἕνα κομμάτι, νά! ἀπὸ καὶ μέσα. Δὲν μοῦ εἶπανε ἀκόμα τί ἔχω... Κάπου ἄκουσα νὰ συζητᾶνε ὅμως πὼς θὰ πάω στὸν Ἅγιο Σάββα γιὰ ἀκτινολόγηση... (κουνάει τὸ κεφάλι της).

Β— Γιατί κουνάτε τὸ κεφάλι σας; Τί θὰ γίνε; στὸν Ἅγιο Σάββα;

Α— Ἐ, δὲν ξέρετε; Στὸν Ἅγιο Σάββα πάνε ὅλοι οἱ καρκινωπαθεῖς... (ὀλιγόλεπτη σιωπή).

Β— (Ἀρκετὰ συγκλονισμένος). Ὑποπτεύσατε κά- τι τέτοιο γιὰ τὸν ἑαυτό σας;

Α— Πὼς δὲν τὸ ὑποπτεύομαι; Βλέπω ἐν τῷ μετα- ξῦ τοὺς γιατροὺς πού δὲν μοῦ λένε τίποτα, παρακολουθῶ καὶ τοὺς δικούς μου πόσο στενοχωρημένοι δείχνουν καὶ πὼς σιγοψιθυρίζουν μεταξύ τους καὶ λένε μισόλογα. Ἐ βλα αὐτὰ σοῦ ἐπιτείνουν τὴν ἀγωνία καὶ σὲ κάνουν νὰ σκέπτεσαι τὸ μοιραῖο...

Β— Δὲν εἶναι ὅμως σίγουρο. Μπορεῖ νὰ εἶναι καὶ ἡ ἰδέα σας...

Α— Ἴσως, ἀλλά...

Β— Ἄν τελικὰ μαθαίνατε ὅτι ἔχετε αὐτὸ πού φο- βόσαστε, τί θὰ κάνατε;

Α— Τὸ ἔχω πάρει ἀπόφαση. Ὑπάρχουν τὰ φάρμα- κα, θὰ πάρω μερικὰ χάπια μαζεμένα καὶ μετά...

Β— Δηλαδή θὰ αὐτοκτονούσατε;

Α— Ναι, τί νὰ κάνω; Ἐξ ἄλλου δὲν θέλω νὰ γίνω θάρρος στὰ παιδιὰ μου...

Β— Τὰ παιδιὰ σας αἰσθάνονται ὅτι θὰ τοὺς γίνετε θάρρος;

Α— Ὅχι. Τὰ παιδιὰ μου μὲ ἀγαποῦν καὶ θὰ λυπη- θοῦν γιὰ κάτι τέτοιο. Ὅμως ἐγὼ θὰ τὸ κάνω γιὰ τὴν αἰ-

Ζ' ΤΟ ΑΛΗΘΙΝΟ ΠΡΟΣΩΠΟ ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΙΑΣ "ΣΚΟΠΙΑ,"

Τοῦ Πρεσβυτέρου
ΑΝΤΩΝΙΟΥ ΑΛΕΒΙΖΟΠΟΥΛΟΥ

1.

Προτὸν κλείσουμε τὸ ὄλο θέμα τῆς «νομμοφροσύνης» τῆς ἐταιρίας «Σκοπία» ἐναντι τοῦ ἐλληνικοῦ κράτους, εἶναι ἀπαραίτητο καταλήγοντας νὰ συνοψίσουμε ὅσα ἐλέχθησαν καὶ νὰ ἀναζητήσουμε αὐτὸ πὸν κρύβεται πίσω ἀπὸ τὴν ἀνέντιμη στάσι τῆς.

Βασικὰ οἱ χιλιαστὲς κηρύττουν στὰ σπίτια μας τὸ λεγόμενον «εὐαγγέλιον τῆς ἐγκαθιδρυμένης βασιλείας τοῦ 1914» ὅτι δηλαδή τὸ 1914 «ἐγκαθιδρύθηκε ἡ βασιλεία στοὺς οὐρανοὺς», ἡ ὁποία ἐγκατέστησε τοὺς «ἐπίγειους ἄρχοντες» («Σαρίμ») ἐπὶ τῆς γῆς, τοὺς ἀξιωματοῦχοι τῆς ἐταιρίας «Σκοπία».

Ἔτσι ἐντάσσονται στὸ κύκλωμα τῆς ἐταιρίας εἰσέρχονται στὸ «μοναδικὸ καταφύγιον» καὶ θὰ διαφυλαχθοῦν στὸν «Ἀρμαγεδώνα», πὸν πλησιάζει γοργά. Ἔτσι πα-

ραμμένοι ἐξὼ ἀπὸ τὸ «καταφύγιον» θὰ σφαγοῦν χωρὶς ἕλεος ἀπὸ τὸ «σφαγέα Χριστό», πὸν θὰ ἔλθῃ «ἐφίππος» τὸ αἷμα μας θὰ κυλάῃ ποτάμι, θὰ φθάσῃ μέχρι τὰ «καπούλια» τοῦ ἀλόγου, πάνω στὸ ὅποιο θὰ ἐρχεται ὁ Χριστός!

Γι' αὐτὸ οἱ χιλιαστὲς τρέχουν στὰ σπίτια νὰ μᾶς προειδοποιήσουν. Μὲ ποῖο τρόπο; διαθέτοντας τὰ προϊόντα τῆς μετοχικῆς ἐταιρίας «Σκοπία» μὲ ἀποτέλεσμα νὰ προωθοῦν τὰ οικονομικὰ συμφέροντα τῆς ἐταιρίας, τὰ καθαρὰ ἔσοδα τῆς ὁποίας, μόνον ἀπὸ τὴν διάθεσι τῶν ἐντύπων, ὑπολογίζονται σὲ δισεκατομμύρια κάθε χρόνο! λέμε «μόνον ἀπὸ τὴν διάθεσι τῶν ἐντύπων», ἡ γὰρ οἱ εἰσπράξεις ἀπὸ δωρεὰς σὲ χρηματικὰ ποσὰ καὶ σὲ ἀκίνητα («γὰρ τὴν προώθησι τῶν συμφερόντων τοῦ Ἰεχωῦδᾶ σ' ὅλη τὴν γῆ») ἀνέρχονται σύμφωνα μὲ ὑπολογισμοὺς εἰδικῶν ἐπίσης σὲ δισεκατομμύρια.

Ἔτσι κάποιον νέο θύμα μπῆ στὸ «καταφύγιον», ὑπο-

σθάνομαι: ὅτι θὰ τοὺς γίνω δάρος. Ἔξ ἄλλου δὲν θὰ ἔχει νόημα ἡ ζωὴ μου. Γιὰ δύο μῆνες ζωῆς περισσότερους; Τί τώρα, τί μετὰ ἀπὸ δύο μῆνες. Τὸ ἴδιον πράγμα εἶναι...

Β— Γιατί ἀποκλείετε τὴν περίπτωση μέσα σ' αὐτοὺς τοὺς δύο μῆνες νὰ ἐμφανισθεῖ κάτι καινούργιον, μιὰ θεραπεία, πὸν ἂν τὴν ἐφαρμόσετε νὰ γίνετε καλά;

Α— Δὲν λέω, μπορεῖ... (σιωπῆ).

Β— Πιστεύετε στὸ Θεό;

Α— Ναι, στὸ Θεὸ πιστεύω καὶ πολὺ μάλιστα.

Β— Τότε γιατί δὲν ἐλπίζετε σ' Αὐτόν;

Α— ... (σιωπῆ).

Β— Ὁ ἄνδρας σας εἶναι ἐδῶ, κοντὰ σας;

Α— Ὁχι, στὴ Γερμανία. Μοῦ ἔστειλε ἕως χθὲς μιὰ κάρτα καὶ μοῦ γράφει: νὰ κάνω ὑπομονὴ καὶ ὅτι αὐτὸς εἶναι κοντὰ μου...

Β— Φανταζόσαστε τὸν ἄνδρα σας καὶ τὰ παιδιὰ σας πῶς θὰ λυπόντουσαν ἂν μάθαιναν ὅτι πεθάνατε μ' αὐτὸν τὸν τρόπο;

Α— Ναι, τὸ φαντάζομαι... (σιωπῆ).

Β— Σὰς ἔχω γνωρίζῃ ἐδῶ καὶ εἴκοσι μέρες περίπου καὶ ἔχω συμμετάσχει: καὶ ἐγὼ στὸν πόνο σας, ὅσο μοῦ εἶναι δυνατὸν. Νὰ ξέρετε πῶς ἂν μάθαινα γιὰ σὰς κάτι τέτοιο θὰ στενοχωριζόμουν πάρα πολὺ....

Α— (Μὲ σκυμμένο τὸ κεφάλι: δὲν μιλάει).

Β— Δὲν εἶναι σίγουρον πῶς θὰ μπῆτε στὸν Ἅγιον Σάββα, ἔτσι;

Α— Ναι, δὲν εἶναι σίγουρον. Ἄκουσα ἕως τοὺς γιαντροὺς νὰ τὸ λένε μεταξὺ τους...

Β— Τέλος πάντων. Σὰς εὐχομαι: νὰ μὴ εἶναι τίποτα ἰδιαίτερον αὐτὸ πὸν ἔχετε καὶ ἂν μείνετε θὰ περάσω τὴν ἄλλη ἐβδομάδα νὰ σὰς ξαναδῶ.

Α— Τὸ ἐλπίζω καὶ ἐγώ...

Β— Πρὸς τὸ παρὸν χαίρετε.

Α— Χαίρετε παιδί μου καὶ σ' εὐχαριστῶ γιὰ τὴν συντροφιά.

Μέλλοντος τελευτῆν τοῦ Ἀββᾶ Ἀρσενίου, ἐταράχθησαν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ. Καὶ λέγει αὐτοῖς: Οὐπω ἤλθεν ἡ ὥρα ὅτε δὲ ἔλθῃ ἡ ὥρα λέγω ὑμῖν. Κριθῆναι δὲ ἔχω μεθ' ὑμῶν ἐπὶ τοῦ βήματος τοῦ φοβεροῦ ἐάν δώτε τὸ λείψανόν μου τινί. Οἱ δὲ εἶπον: Τί οὖν ποιήσομεν, ὅτι οὐκ οἶδαμεν ἐνταφιάσαι; Καὶ λέγει αὐτοῖς ὁ γέροντος ἦν: Οὐκ οἶδατε βαλεῖν σχοινίον εἰς τὸν πόδα μου, καὶ ἀραὶ με εἰς τὸ ὄρος; Οὗτος δὲ ὁ λόγος τοῦ γέροντος ἦν: Ἀρσένιος διὸ ἐξηλθες; καλήσας πολλὰκις μετεμελήθη, σιωπήσας δὲ οὐδέποτε. Ὡς δὲ ἐγγὺς ἦν τοῦ τελευτῆν, εἶδον αὐτὸν οἱ ἀδελφοὶ κλαίοντα καὶ λέγουσιν αὐτῷ: Ἐν ἀληθείᾳ καὶ σὺ φοβῆ Πάτερ; Καὶ εἶπεν αὐτοῖς. Ἐν ἀληθείᾳ, ὁ φόβος ὁ νῦν μετ' ἐμοῦ ἐν τῇ ὥρᾳ ταύτῃ, μετ' ἐμοῦ ἐστὶν ἂφ' οὗ ἐγενόμην μοναχός. Καὶ οὕτως ἐκοιμήθη.

τάσσεται τυφλά στη «θεοκρατική κυβέρνηση του Μπρουκλιν», που είναι ολοκληρωτικό φασιστικό καθεστώς. Με το τέλειο σύστημα πλύσεως έγκεφάλου, το οποίο εφαρμόζει, καταφέρνει να δάλη «στό γύψο», ακόμη και την προσωπική σκέψη και κρίση των θυμάτων του. Έτσι, μαζί με την «αύξηση των συμφερόντων της εταιρίας» σε κεφάλαιο, συμβαδίζει και η αύξηση της εξουσίας της

ρώνεται ο πολιτικός σκοπός της: η παγκόσμια κυριαρχία.

‘Αλλά γι’ αυτά τα οικονομικο - πολιτικά σχέδια δεν υποπεύονται τίποτε τα δύστυχα θύματα, γιατί η εταιρία φροντίζει να αποκρύπτει από αυτά, ακόμη και το γεγονός ότι είναι μετοχική εταιρία. Ναί, πρόκειται για μετοχική εταιρία! Γι’ αυτό και έλους τους αξιωματούχους της, ακόμη και αυτούς που σχηματίζουν την τωρινή «θεοκρατική κυβέρνηση», τους εκλέγουν οι «μέτοχοι» της εταιρίας, όπως ρητά και κατηγορηματικά αναφέρει το επίσημο όργανο του Μπρουκλιν (Σκοπιά 1972, σ. 149).

SCHRIFTSTUDIEN

„Der Pfad der Gerechten ist wie das glänzende Morgenlicht, das stets heller leuchtet bis zur Tageshöhe.“

Serie 6.

Wacht-Turm

Bible- und Traktat-Gesellschaft
(Brooklyn, N. Y., U. S. A.)

Dieß ist der Name (englisch: Watch Tower Bible & Tract Society) einer Geschäftsfirma, die eine Klasse vertritt, die von tiefinteressierten Lesern von den Wachturm-Publikationen ins Dasein gerufen worden ist, um dem Zweck zu dienen,

WATCH TOWER BIBLE AND TRACT SOCIETY,
Brooklyn, N. Y., U. S. A.

—oder—

Wacht-Turm Bibel- und Traktat-Gesellschaft
Unterdörnerstraße 76, Wilmten, Deutschland.

Τι είναι η «Βιβλική και Φυλλαδική Έταιρία Σκοπιά»; Στόν ΣΤ' τόμο των «Γραφικών Μελετών», γερμ. έκδ., διαβάζουμε την εξέχου καταπληκτική απάντηση: «αυτό είναι το όνομα μιας εμπορικής επιχειρήσεως, ή οποια εκπροσωπεί ένα ταμείο, που ιδρύθη από βαθεία ενδιαφερομένους αναγνώστες των δημοσιεύσεων της Σκοπιάς». Μέχρι σήμερα δεν σημειώθηκε αλλαγή σ' αυτό το θέμα ή «Σκοπιά» συνεχίζει να είναι μετοχική εταιρία.

πάνω σε ανθρώπους («το θέλημα της οργανώσεως είναι θέλημα του Ίεχωβά και ανταρσία εναντίον της οργανώσεως είναι ανταρσία εναντίον του Θεού») και εκπλη-

Το λεγόμενο «μοναδικό καταφύγιο» είναι καθαρά εμπορικό και πολιτικό «κόλπο». Μ' αυτό τον τρόπο «πέιθει» τα θύματά της να νομίζουν πως ύπηρετούν τα «συμφέροντα του Ίεχωβά» και δεν αντιλαμβάνονται πως γίνονται όργανα φασιστικής εμπορικής και πολιτικής οργανώσεως και πως εξυπηρετούν άλλους σκοπούς και μάλιστα «στό όνομα του Ίεχωβά», πράγμα που δικαιώνει τον χαρακτηρισμό: θεομπαίχτες!

Τρομοκρατεί σε αφάνταστο βαθμό τα δύστυχα θύματα, ασκώντας πάνω τους ψυχολογική βία: τα απειλεί πως αν δεν ανταποκριθούν στις απαιτήσεις της εταιρίας θα εκδιωχθούν από το «καταφύγιο» και θα μείνουν άπροστάτευτοι στον έρχομό του ανέλεγκτου «σφαγέα Χριστού»! Βέβαια σε μάς φαίνεται αυτό άστείο: όχι όμως σε όσους πιστεύουν πως «ανταρσία εναντίον της οργανώσεως είναι ανταρσία εναντίον του Ίεχωβά»!

Τη στιγμή που κάποιος θα δείξη και το ελάχιστο ενδιαφέρον για το «ευαγγέλιο» της εταιρίας, «φακελλώγεται» στην οργανώσει και εκθέτει τον έαυτό του σε κινδύνους με απρόβλεπτα αποτελέσματα για την προσωπική, οικογενειακή και κοινωνική του ζωή, ακόμη και για την σωματική και πνευματική του άκεραιότητα.

‘Ολοκληρη ή ζωή του θα περιστρέφεται γύρω από τη «συμπλήρωση δελτίων», από εκθέσεις και γούμερα: αυτά θα κρίνουν πλέον την πνευματική του «ωριμότητα», την ίδια τη ζωή του «στόν Άρμαγεδών». Στο σημείο αυτό ή εταιρία εργάζεται με ηλεκτρονικούς έγκεφάλους!

(Συνεχίζεται!)

«ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΑΛΗΘΕΙΑ»

15νθήμερη Έφημερίδα της Άποστολικής Διακονίας. Είναι το πνευματικό, μαχητικό όργανο του κάθε χριστιανού. Πληροφορεί, ένημερώνει και κατατοπίζει το λαό πάνω σ' όλα τα εκκλησιαστικά, πνευματικά και θρησκευτικά ζητήματα που άπασχολούν τον σύγχρονο άνθρωπο. Κυκλοφορεί την 1η και 16 κάθε μήνα. Έτησία συνδρομή 400 δρχ. Καθήκον των έφημερίων είναι ή έγγραφη συνδρομητών.

Η ΑΝΑΣΤΑΣΙ ΣΑΝ ΠΗΓΗ ΧΑΡΑΣ

Τοῦ κ. ΔΗΜΟΣΘΕΝΗ ΣΑΒΡΑΜΗ

Δρος Θεολογίας, Φιλοσοφίας καὶ Κοινωνικῶν Ἐπιστημῶν,
Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Κολωνίας

Χιλιάδες τόμοι, ἑκατομμύρια σελίδες καὶ ἑκατοντάδες φιλοσοφικά, θρησκευτικά καὶ κοινωνικά συστήματα, προσπάθησαν καὶ προσπαθοῦν νὰ λύσουν τὰ προβλήματα «ἄνθρωπος» καὶ «ἠθικὸ καὶ κοινωνικὸ κακό». Καὶ ὅμως; καὶ τὰ δύο παραμένουν ἄλυτα. Ὁ ἄνθρωπος ἐμφανίζεται, πάντοτε, σὰν τὸ πῶς μεγάλο πρόβλημα καὶ τὸ ἠθικὸ καὶ κοινωνικὸ κακὸ ἀυξάνει: εἴτε σὲ μορφὴ πείνας καὶ ἀθλιότητος τῶν καθυστερημένων λαῶν, εἴτε στὴν μορφὴ τοῦ ἐγκλήματος, τῆς ἀδικίας καὶ τῆς διαφθορᾶς —καρποὶ τῆς πλεονεξίας καὶ τοῦ ἐγωϊσμοῦ— ἐκεῖ πού ὁ ἄνθρωπος μὲ τὸν τεχνικὸ πολιτισμὸ, ἐπέτυχε νὰ λύσει τὰ προβλήματα, πού ἀφοροῦν τὴν ὕλική πλευρὰ τοῦ ἀνθρώπου.

Ἐν τῷ μεταξύ ὅμως τί ἐγιναν οἱ χιλιάδες τόμοι, οἱ ἑκατοντάδες συστημάτων καὶ τὰ ἑκατομμύρια σελίδων πού προσπάθησαν νὰ πετύχουν τὴν ἀπελευθέρωσιν τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ τὸ ἠθικὸ καὶ κοινωνικὸ κακό, χαρίζοντάς του τὴν εὐτυχία; Ἐσχάστηκαν, ἀφοῦ θορύβησαν, γιὰ λίγο καιρὸ, καὶ ἡ σκονίζονται, ξεχασμένα, σὲ κάποια βιβλιοθήκη ἢ καταστράφηκαν ἠθίματα τῶν ἰδίων των κηρυγμάτων πολλὰς φορές.

Ἐνῶ ὅμως τὰ προϊόντα τοῦ ὀρθοῦ λόγου νικῶνται καὶ ὑπερνικῶνται, τὸ ἓνα μετὰ τὸ ἄλλο ἢ συμμαχοῦν μὲ τὸ κακὸ, συνεχίζουν οἱ καρποὶ τῆς χριστιανικῆς πίστεως —κυρίως δὲ ἡ ἐλπίδα καὶ ἡ ἀγάπη— τὴν θριαμβευτικὴν πορεία ἀνάμεσα σ' ἓνα κόσμον γεμάτον ἀπογοητεύσεις καὶ μορφῆς καὶ μὲ τὰ ἄγχη καὶ τὶς ἀγωνίες τοῦ σύγχρονου ἀνθρώπου, χαρίζοντας, σὲ κάθε συνειδητὸ χριστιανὸ μὴ ἀπερίγραπτη χαρὰ. Αὐτὴ δὲ τὴν χαρὰ θὰ τὴν ζήσουμε ἀκόμη πῶς ἔντονα τὴν σιγμὴ πού κ' ἐφέτος θ' ἀκούσουμε, ἀκόμη μὴ φορὰ, τὸ «Χριστὸς Ἄνέστη».

Γιατί: Ποιὸς μπορεῖ ν' ἀκούσει αὐτὲς τὶς λέξεις, χωρὶς νὰ νοιώσει μὴ ἀπερίγραπτη χαρὰ; Μὴ χαρὰ πού δὲν ἔχει μόνο συναισθηματικὸ χαρακτήρα, ἐπειδὴ ὀφείλεται στὸ γεγονός ὅτι ἡ Ἄνάστασι μεταβάλλει τὴν ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου σὲ πηγὴ πραγματικῆς καὶ μεταφυσικῆς εὐτυχίας. Μὴ χαρὰ πού τὴν προκαλεῖ ἡ ἀπόλυτη βεβαιότητα, ὅτι ἡ Ἄνάστασι τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ συνδέεται ἄμεσα μὲ τὴν προσωπικὴ μας λύτρωσι, καθὼς καὶ ὅτι ἡ Ἄνάστασι εἶναι μὴ νίκη καὶ ἓνας θρίαμβος, πού φέρουν βαθεῖα τὴν σφραγίδα τῆς αἰωνιότητος: ἓνας θρίαμβος τῆς πίστεως στὸν Θεὸ καὶ τὸν Μονογενῆ Τοῦ Υἱοῦ Ἰησοῦν Χριστόν.

Ὁ θρίαμβος καὶ ἡ νίκη στὴν ὁποία ὠδήγησε ἡ Ἄνάστασι εἶναι κάτι τὸ μοναδικόν. Δὲν οἰκοδομήθηκε σὲ πτώματα καὶ ἐρείπια. Ἀντιθέτως: ἔδωσε στὰ πτώματα ζωὴ καὶ ἀναστήλωσε τὰ ἠθικὰ καὶ ὕλικα ἐρείπια τῆς ἀνθρωπότητος. Ἐκτὸς αὐτοῦ εἶναι ἡ διάρκεια αὐτοῦ τοῦ θριαμβοῦ αἰώνια γιὰ τὴν Ἄνάστασι νίκησε τὸν θάνατον, ἀνοίγοντας στοὺς ὁπαδοὺς τοῦ Χριστοῦ τὸν δρόμον πρὸς τὴν αἰωνιότητα. Ἄν δὲ λάβουμε ὑπ' ὄψιν ὅτι δὲν ὑπάρχει κανεὶς πού θὰ μπορούσε νὰ ἰσχυρισθῆ ὅτι ἡ πίστις στὸν Χριστὸ καὶ τὴν Ἄνάστασι τοῦ ὠδήγησε στὴν ἀπογοήτευσιν, τὴν ἀπελπισίαν, τὴν ἠθικὴν μιζέρια κ.λπ. μπορούμε νὰ συμπληρώσουμε ὅτι ἡ Ἄνάστασι παραμένει ἓνας μοναδικὸς στὸ εἶδος τοῦ θρίαμβοῦ τῆς πίστεως.

Ἐνας θρίαμβος πού μπορεῖ νὰ γίνῃ ὑποκειμενικὸν βίωμα κάθε ἀνθρώπου, δεδομένου ὅτι σ' αὐτὸν τὸν θρίαμβον συμμετέχουν ὅλοι οἱ ἄνθρωποι: ἄνδρες καὶ γυναῖκες, νέοι καὶ νέες, πλούσιοι καὶ φτωχοί, λευκοὶ καὶ μαῦροι κ.λπ. Ἀρκεῖ ἡ ἐλπίδα καὶ ταπεινὴ ἀναγνώρισις τῆς ἀδυναμίας τοῦ ἀνθρώπου, καθὼς καὶ ἡ ἄμεση καὶ ζωντανὴ ἐπαφὴ του μὲ

τὸν Ἄναστάντα Χριστόν, γιὰ νὰ γίνῃ κτῆμα κάθε ἀνθρώπου τὸ βίωμα τῆς χαρᾶς καὶ τοῦ θριαμβοῦ πού χαρίζει ἡ Ἄνάστασι. Τοῦτο πάλι σημαίνει ὅτι κάθε ἄνθρωπος πού πιστεύει στὸν Ἄναστάντα Χριστὸ εἶναι σὲ θέσιν νὰ ὑπερνικήσῃ, τόσο σὰν ἄτομον ὅσο καὶ σὰν μέλος τῆς κοινωνίας μέσα στὴν ὁποία ζῇ, τὸ ἠθικὸ καὶ ὕλικον κακὸν συντελώντας στὴν ἀνθρωποποίησιν τοῦ περιβάλλοντός του.

Χωρὶς τὴν πίστιν στὸν Θεὸ ὁ ἄνθρωπος εἶναι καταδικασμένος νὰ κατέχει τὴν θέσιν τοῦ διαρκῶς νικημένου. Σήμερα ὑποχωρεῖ σὰν ἄτομον στὶς ἐπιθέσεις καὶ ἀπαιτήσεις τοῦ κακοῦ, κάνοντας πράξεις τὶς ὁποῖες καὶ ὁ ἴδιος σιχαίνεται ἐνῶ αὐριο συνθηκολογεῖ καὶ συμβιβάζεται μὲ τὶς ἀπάνθρωπες συνθήκες ζωῆς τοῦ κοινωνικοῦ του περιβάλλοντος. Κάθε συνειδητὸς χριστιανὸς ὅμως ἔχει πάντα τὸν τελευταῖον λόγον ὅπου καὶ ὅπως καὶ ἂν ζῇ. Γιατί ὁ θρίαμβος τῆς πίστεως στὸν Ἄναστάντα Ἰησοῦ Χριστὸ εἶναι —ὅπως καὶ ἡ Ἄνάστασι ἡ ἴδια— ἓνας καθημερινὸς θρίαμβος καὶ μὴ καθημερινὴ νίκη, πού δίνει καινούργιον νόημα στὴν ζωὴ τοῦ ἀγωνιζομένου ἀνθρώπου καὶ πού εἶναι αἰώνια.

Γιατί ἡ Ἄνάστασι βρίσκει τὴν πῶς ὠραία τῆς ἐκδήλωσιν σὰν θρίαμβος ἐπὶ τοῦ θανάτου, μὴ ἀποτέλεσμα τὸ ὅτι κάθε πιστὸς χριστιανὸς δὲν φοβάται τὸν θάνατον. Ἡ Ἄνάστασι, σὰν γεγονός, τὸν πληροφωρεῖ διαρκῶς ὅτι ὁ θάνατος εἶναι ἡ ἀρχὴ τῆς ζωῆς καὶ ὄχι τὸ τέλος. Γιὰ τοῦτο τὸν λόγο ἡ Ἄνάστασι, σὰν θρίαμβος τῆς πίστεως, εἶναι μὴ νίκη, πού συντροφεύει τὸν πιστὸ χριστιανὸν σὲ ὅλην τὴν ζωὴν, ἀνοίγοντάς του συγχρόνως τὸν δρόμον πρὸς τὴν αἰωνιότητα καὶ χαρίζοντάς του —γιὰ τοῦτο τὸν λόγο— μὴ μόνον στὸ εἶδος τῆς χαρᾶς.

Ε Π Ι Κ Λ Ι Ρ Α

«Νῦν πάντα πεπλήρωται φωτός...».

ΤΟ ΠΑΣΧΑ είναι η μεγαλύτερη γιορτή της Ὁρθοδοξίας. Τὴν ὀνομάζουμε καὶ Δαμιπυή. Γιατὶ ἡ Ἀνάσταση τοῦ Χριστοῦ εἶναι τὸ πῦρ δοξασιμῆς γεγονὸς τῆς Ἱστορίας, καταλάμποντας στὶς ψυχὰς τῶν πιστῶν. Καί, μαζί μ' ἐκεῖνες, ὅλη τὴν κτίση. Μὲ τὴν ἔγερση τοῦ Κυρίου, ἀνοιξε ἡ ὁδὸς ἐπιστροφῆς μας στὴν ἀγκάλη τοῦ οὐράνιου Πατέρα. Ὁ κόσμος βρέθηκε, ἀπὸ τὴ λύπη τῆς πώσεως, σὲ καταναστικὴ χαρά. Ἔτσι καὶ ἡ Ἐκκλησία ψάλλει: «Νῦν πάντα πεπλήρωται φωτός...». Καὶ ἐπίσης: «Χαρὰς τὰ πάντα πεπλήρωται...».

Στὸν Πασχάλιο Κανόνα, καθὼς καὶ παντοῦ ἄλλοῦ, ἡ ἰ. ἑνωδιά τῆς Ὁρθοδοξίας φέρει αὐτοῦ τοῦ παιδοῦ μηνύματος τὴν οὐσία καὶ τοὺς τόνους. Πού, κατὰ τὸν Παῦλο, ἂν ἔλειπε, θὰ ἦταν ἡ πίστις μας κενή. Προσφύεσται λοιπὸν Ἱεράρχης μας ἔγραψε ὅτι στὸν ἀληθινὸ ὀρθόδοξο ταιριάζει κατ' ἐξοχὴν ὁ χαρακτηρισμὸς «πασχάλιος ἄνθρωπος».

Ἡ ἐκκλησιαστικὴ Παιδεία.

ΟΙ ΚΑΙΡΟΙ μας δὲν εἶναι «μενετοί». Ἔχουν ἀπαιτήσεις ἀπὸ τὸν ἱερό Κλήρο. Πού πρέπει ν' ἀντιπροσωπεύει ἐκπαγλα καὶ ἀπ' ὅλες τὶς πλευρὰς τὸν «ἀγριο» τοῦ Θεοῦ ἄνθρωπον», γιὰ τὸν ὁποῖον κάνει λόγο ἡ Καινὴ Διαθήκη. Ἀπ' ὅλες τὶς πλευρὰς. Μιὰ ἀπ' αὐτὲς, ἐκτὸς τῆς φλογερῆς πίστεως, τοῦ ζήλου, τῆς ἐμπρακτικῆς ἀρετῆς κ.λπ., εἶναι οἱ γνώσεις. Ὅχι μόνον ὅσες ἐπιτείνονται στὴν ἐπιστήμη, ἀλλὰ καὶ ὅσες σχετίζονται μὲ τὰ κεντὰ προβλήματα τῆς σημερινῆς ἀνθρώπινης κοινωρίας.

Ὅλα αὐτὰ ἀνάγονται σὲ ὅ,τι λέμε ποιμαντικὴ μόρφωση. Ὁ κληρικὸς, στὶς μέρες μας, πρέπει νὰ εἶναι καταρτισμένος σ' αὐτὴ. Τοῦ τὴν παρέχει ἡ ἐκκλησιαστικὴ Παιδεία. Ἡ γενικὴ τῆς εἰκόνα, σὴν χώρα μας, εἶναι ἀρκετὰ ἱκανοποιητικὴ. Ἔχει ὅμως ἀκόμα ἐλλείψεις. Στὴν ὁργάνωση, τὰ ἀναλυτικὰ προγράμματα, τὸ διδακτικὸ προσωπικὸ. Χρὸς τῆς Πολιτείας, πὸν τὴν ἔχει πάρει στὰ χέρια τῆς, ἀλλὰ καὶ τῆς Ἐκκλησίας, πὸν τὴν ἐνδιαφέρει αὐτονομία, εἶναι νὰ τὴν προαγάγουν.

Ἐπιφάνιος Σαλαμίνος.

ΣΤΙΣ 12 τοῦ μηνός, ἡ Ἐκκλησία μας τιμᾷ τὴν μνήμη τοῦ Ἁγίου Ἐπιφανίου, Ἐπισκόπου Σαλαμίνος τῆς Κύπρου. Ἀνάμεσα σὺς Πατέρες τοῦ «χρυσοῦ αἰῶνα» τῆς, ὁ Ἅγιος αὐτὸς ἔχει ξεχωριστὴ θέση. Σύγχρονος τοῦ ἰ. Χρυσόστομου, διακρίθηκε γιὰ τὸν ἐνθεο ζῆλο στὴν ἀσκήση τοῦ ποιμαντικοῦ ἔργου,

καθὼς καὶ γιὰ τὴ σοφία καὶ τὴ γλαφυρότητα τῆς διδασκῆς του. Εἶναι ἓνα ἀστέρι πού, ἐπαληθεύοντας τὸ ὄνομά του, «ἐπεφάνη» σὸ πνευματικὸ στερέωμα τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἔμεινε πάντα αἰγλήεν, μὴ γνωρίζοντας δόση. Ἡ θύμηση τοῦ βίου του καὶ ἡ μελέτη τῶν συγγραμμάτων του φωτίζουν τὶς χριστιανικὲς γενεὲς κάθε τόπου καὶ ἐποχῆς. Ἰδίως τὸν Κλήρο, στὶς τάξεις τοῦ ὁποῖου ἀνήκει, ἀποτελώντας δόξα του.

Κύτταρο τῆς Ἐκκλησίας.

Η ΕΝΟΡΙΑ εἶναι τὸ κύτταρο τῆς καθόλου Ἐκκλησίας. Ὅταν σιτὸς ναοὺς ὀργᾶ ἡ ἐν Χριστῶ ζωή, ἀκολουθώντας, σὸ πεδίο τοῦ εὐαγγελικοῦ λόγου καὶ τῶν εὐαγγελικῶν ἔργων, τὰ ζωηφόρα ἔργα τοῦ Κυρίου μας, ἔχουμε νὰ κάνουμε μ' ἓνα καλὸ οἶονό, μ' ἓνα ἐχέγγυο. Μιὰ Ἐκκλησία πὸν διαθέτει, μὲ τὶς ἀνθηρὲς ἐνορίες τῆς, μιὰ τέτοια προϋπόθεση, εἶναι καταξιωμένη στὰ μάτια τοῦ Θεοῦ.

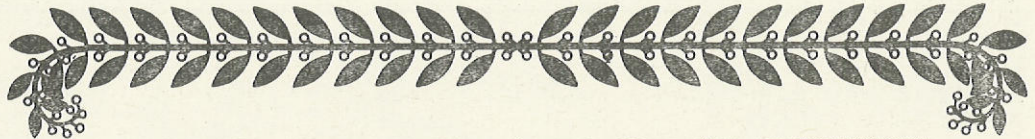
Ἡ ἐνοριακὴ ἀναγέννηση, κατὰ τὶς ἡμέρες μας, εἶναι προϋπόθεση. Αὐτὸ σημαίνει ὅτι μπορούμε νὰ ἐελπιστοῦμε γιὰ τὴν αὔριο τῆς Ἐκκλησίας μας. Ἀφοῦ τὰ κύτταρά τῆς ξαναβρίσκουν πνευματικὴ ἱκμάδα, πάει νὰ πῆ ὅτι προσοδεύει. Θὰ τῆς λείψουν οἱ «αὐτίδες», γιὰ τὶς ὁποῖες μιλά, κάπου, ὁ Ἀπόστολος. Θὰ ἐπαναστιλδῶσει τὸ μεγαλεῖο τῆς. Θὰ κάνει πὸν ἐκφαντικὴ τὴν καλλονὴ τῆς. Ἄρα καὶ πὸν γόνιμη τὴ μαρτυρία τῆς σὸν κόσμο. Αὐτό, ἂς μὴ τὸ ξεχνᾶ κανεὶς, ἐναπόκειται κατ' ἐξοχὴν σὸν ζῆλο καὶ τοὺς κόπους τῶν «κατ' ἐνορία» ποιμένων.

Ἡ ὁμολογία τοῦ Θωμᾶ.

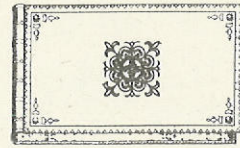
Ο ΘΩΜΑΣ δυσπίστησε στὴν Ἀνάσταση τοῦ Κυρίου του. Ἀλλὰ, τέλος, τὸν ὁμολόγησε. Ὁ ποιητὴς Γ. Βερότης, βασισμένος σὴν σχετικὴ εὐαγγελικὴ διήγηση, θέτει σὸ στίγμα του αὐτὰ τὰ ὄρατα λόγια: «Δὲν θέλω ἐγὼ νὰ Σε ρωτήσω / κι οὔτε νὰ ψάσω τὴν πληγὴ Σου. / Μπρὸς στὴν ἀπέραντὴ Σου δόξα, / τὰ γόνατά μου θὰ λυγίσουν. / Κι ὅμοιος μὲ κῆμα πελαγίσιο, / λατρεῖς, λατῆρες ποῦν' ἐπὶς μου, / σὲ μιὰ κραγγὴ θὰ ξεχειλίσουν: / — Ὁ Κύριός μου κι ὁ Θεός μου!»

Κι αὐτὴ τὴν ὁμολογία ἔχοντας ἀφειρηγία του, ἔδραμε σὸν ἀποστολικὸ στίβο μὲ ζῆλο καὶ αὐτοθυοία. Κήρυξε τὸ Εὐαγγέλιο σὲ χώρες τῆς Ἀσίας καὶ τῆς Ἐδρῶνης, προσεύοντας στὶς ψυχὰς πὸν κάθονταν «στὴν ἀσὶα τοῦ θανάτου» τὸ φῶς τὸ ἀληθινό. Καί, τέλος, ἐπέστειψε τὸ βίο μὲ τὸ μαρτύριο.

Ἡ μνήμη του, σὸ ἀκίνητο ἐροτολόγιο, ἐροτᾶται τὴν βῆ Ὀκτωβρίου. Τὸν ἀναθυμῶμαστε ὅμως καὶ κατὰ τὴν ἐπώνυμη Κυριακὴ, τὴν α' μετὰ τὸ Πάσχα.

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ

Ἐπισκόπου Ἀχελώου
Εὐθυμίου

ΤΟ ΣΥΓΧΡΟΝΟΝ
ΑΣΤΙΚΟΝ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ
ΩΣ ΠΟΙΜΑΝΤΙΚΟΝ ΠΡΟΒΛΗΜΑ

Καὶ μόνον ὁ τίτλος τοῦ βιβλίου αὐτοῦ φανερώσει τὸ πολυσήμαντο, ἐπίκαιρο καὶ ταυτόχρονα δύσκολο τοῦ θέματος, μὲ τὸ ὅποιο καταπιάνεται ὁ Θεοφιλέστατος.

Τὸ ἔργο αὐτὸ εἶναι ἀποτέλεσμα καὶ ἐμπνευσης καὶ μόχθου. Δόκιμος ὅμως ὁ συγγραφέας καὶ ἔμπειρος καθὼς εἶναι, ὄχι μόνον τὸ ἔφερε σὲ πέρας αἴσιο, ἀλλὰ καὶ καινοτόμησε, ἀνοίγοντας δρόμο καὶ γιὰ τὸ ἀπώτερο μέλλον. Ἡ Ὁρθοδοξία τοῦ εἰκοστοῦ καὶ τοῦ εἰκοστοῦ πρώτου αἰῶνα δὲν μπορεῖ νὰ ἀγνοήσει τὸ βιβλίον αὐτό. Γιατὶ δομικὰ καὶ προφητικὰ ἀγκαλιάζει ὅλη τὴ δεοντολογία τῆς σημερινῆς ποιμαντικῆς κάτω ἀπὸ τὴν πραγματικότητα τοῦ

καὶ πεδίο ἐπίμονης καὶ πολύμοχθης κατάρτησης.

Καθένας ποὺ θέλει νὰ ἀσχοληθεῖ σήμερον μὲ τὸ ἀστικό ποιμνιον καὶ τὸ περιβάλλον του, πρέπει ὡποσδήποτε νὰ διαβάσει τοῦτο τὸ πολυσήμαντο βιβλίον τοῦ δόκιμου ἐρευνητῆ Θεοφ. κ. Εὐθυμίου. Θὰ διαπιστώσει ἄμεσα, πόσο οἱ ὀρίζοντες του θ' ἀνοίξουν σ' ἓνα κόσμον, ποὺ ἐνῶ τὸν ζοῦμε καὶ νιώθουμε καθημερινὰ τὴν πίεσίν του, τὸν ἀγνοοῦμε ἢ δὲν τὸν υπολογίζουμε, ὥστε νὰ μαρτέσουμε καὶ νὰ τὸν δαμάσουμε πνευματικὰ καὶ ποιμαντικὰ.

Ἀρχιμ. Μαξίμου Χρ. Θεοχάρη
ΑΠΟ ΤΟΝ ΙΕΡΟ ΑΜΒΩΝΑ

Τὰ πνευματικὰ, ποιμαντικὰ, κατηχητικὰ καὶ κηρυχτικὰ καθήκοντα τοῦ ὀρθοδόξου ἱερέα σήμερα εἶναι πάρα πολλά, ἐπίπονα καὶ δύσκολα.

Οἱ Ἕλληνες ποὺ φοροῦν τὸ τιμημένο ράσο στὴν ἐποχὴ μας τοῦ ὀρθόδοξου λευίτη εἶναι ἥρωες. Ἡ δουλειὰ τους σκληρὴ. Καθημερινὰ δίνουν τὴ μαρτυρία τους καὶ τελειώνονται στὸ μαρτύριό τους.

Πέρα ἀπ' ὅλα αὐτὰ ὅμως, ὑπάρχουν καὶ ἀρκετοὶ ποὺ κλέβουν μερικὲς ὥρες ἀπὸ τὸν ὕπνον τους γιὰ νὰ προσφέρουν στὸ διψασμένο ποιμνιὸν τους καὶ κάποιον γραπτὸ κείμενον. Ἐνα μικρὸ βιβλίον. Ἐνα συναξάρι κάποιου τοπικοῦ, ἀγνωστοῦ κάποτε, ἀγίου.

Ἐνας ἀπ' αὐτοὺς, ποὺ φιλότιμα ἀσκεῖ τὴ γραφίδα του, εἶναι καὶ ὁ π. Μάξιμος Χρ. Θεοχάρης.

Ἐχουμε στὰ χέρια μας τέσσερα ποιημάτια του: «Ἀπὸ τὸν ἱερὸν ἄμβωνα», «Ὁμιλία ἐπὶ τῇ ἑορτῇ τῶν Ἁγίων Τριῶν Ἱεραρχῶν», «Ἐκ τοῦ ἱεροῦ μυστηρίου τῆς χειροτονίας μου» καὶ «Ὁμιλία ἐπὶ τῇ ἑορτῇ τοῦ Ἁγίου Ἱερομάρτυρος Ἰγνατίου τοῦ Θεοφύρου».

Ὅλα αὐτὰ εἶναι προσφορὰ μιᾶς ἀγγελνῆς, λευιτικῆς συνείδησης, ποὺ καλλιιεργεῖ στὸν ἀμπελόνα τοῦ Κυρίου τὸ χωρὸν ποὺ τοῦ δωρήθηκε. Ἄς εἶναι πάντα πλούσια ἡ συγκομιδὴ.

GERALD KRANZLER
ΜΠΟΡΕΙΣ Ν' ΑΛΛΑΞΕΙΣ
ΑΥΤΟ ΠΟΥ ΝΙΩΘΕΙΣ

Μετάφραση Στυριδοῦλας Λέκκου

Τὸ βιβλίον ποὺ γνωρίζεις κυκλοφοριακῆ ἐπιτυχία στὴν Ἀμερικὴ ἀποτελεῖ χρήσιμο βοήθημα γιὰ τὴν ἐπίλυση προσωπικῶν προβλημάτων. Βασίζεται στὴν πρωτοποριακὴ ἐργασία τοῦ Α. ELLIS, ἐνὸς ψυχολόγου πολὺ γνωστοῦ γιὰ τὴν ἀνάπτυξη τῆς Ὁρθολογιστικῆς Θεραπείας. Ἡ μέθοδος τῆς διδάσκει ὅτι τὰ συναισθήματα τοῦ θυμοῦ, τῆς θλίψης, τῆς ἐνοχῆς καὶ τῆς ἀνησυχίας προξενοῦνται ἄμεσα ἀπὸ λανθασμένες σκέψεις καὶ ὅτι ὁ ἄνθρωπος μπορεῖ νὰ ζεῖ χωρὶς νὰ «ταλαιπωρεῖ» τὸν ἑαυτό του, ἂν τὸν «ἐκπαιδεύσει» συναισθηματικὰ. Ἄν, δηλαδή, μάθει νὰ «ἀμφισβητεῖ» τὰ «παράλογα πιστεύω» του καὶ υἱοθετήσῃ μιὰ πῶς λογικὴ στάση.

Ἡ ἐνδιαφέρουσα αὐτὴ μελέτη, μεταφρασμένη μὲ ἐπιτυχία ἀπὸ τὴν Κοινωνικὴ Λειτουργὸν - Σύμβουλον Ψυχολόγον κ. Στυριδοῦλα Λέκκου, μπορεῖ ν' ἀποβεῖ ὠφέλιμη ὄχι μόνον

GERALD KRANZLER

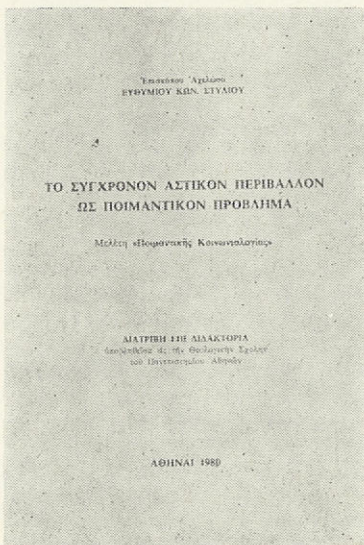
Μπορεῖς ν' ἀλλάξεις
αὐτὸ ποὺ νιώθεις

Ἡδὲ ὀρθολογιστικὴ ἐξάσκηση

ΑΘΗΝΑ 1982

στὸν κάθε ἀναγνώστη προσωπικά, ἀλλὰ ἰδιαίτερα καὶ σ' ὅσους ἀσκοῦν τὸ ἔργο τῆς κατηχήσεως, τῆς διδασκαλίας ἢ τῆς ἐξομολογήσεως.

σύγχρονου ἀστικοῦ περιβάλλοντος. Ἐνὸς περιβάλλοντος, ποὺ δὲν ἀστενεύεται οὔτε περιμένει! Ἄλλὰ μόνον ἀποτελεῖ καθημερινὴ πρόκληση

ΟΔΗΓΗΣΗ ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΟΥ ΑΠΟ ΚΛΗΡΙΚΟΥΣ

Με το θέμα της οδηγίσεως αυτοκινήτου από Κληρικούς ασχολήθηκε η Έρα Σύνοδος πρόσφατα και απέστειλε προς τους Σεβ. Μητροπολίτες της Έκκλησίας την ύπ' άρ. 2346)1983 εγκύκλιό της.

Σ' αυτήν αναφέρεται ότι η Δ. Ι. Σύνοδος «έξετάσασα το θέμα της οδηγίσεως αυτοκινήτου υπό Κληρικών, καθώς και τας θαρρατάτας άσπικίας, ποιηκίας και πνευματικίας συνεπειίας, τας όποίας συνεπάγεται ή διάπρραξις τροχαίου άτυχήματος εις θάρος της ζωής, της σωματικής άκραιότητος κ.λπ. συνανθρώπων, ήχη εις την όμόφωνον άπόφασιν, νά παρκαλέση ύμεις, όπως, δι' Έγκυκλίου, έπιστήσητε την προσοχήν των οδηγών Κληρικών, ώστε νά έχουν σβτοι πλήρη συνείδησιν και θαυτάτην συναίσθησιν των εϋθυνών των έναντι των Έρωδων Κανόνων και της Έρωσύνης των, ή άπώλεια της όποίας, ένεκα προκλήσεως θανατηφόρου τροχαίου άτυχήματος, άποτελεί την μεγαλύτεραν και άνεπανόρθωτον πνευμοικην ζημίαν της ζωής των».

ΟΧΙ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗ ΤΩΝ ΝΕΚΡΩΝ

Έξ άλλου με άλλη Έγκύκλιό της ή Έ. Σύνοδος συνιστά στους Σεβ. Μητροπολίτες κάθε δυνατή έποπτεία και άυστηρότατο έλεγχο, ώστε νά έκλείψει το φαινόμενο έκμεταλλεύσεως της κηδείας των νεκρών από μέρους όρισμένων κερδοσκοπών έργολάβων.

Με το θέμα επλήφθημε, ύστερα από αναφορές και καταγγελίες ότι σε νοσοκομεία, και κλινικές παρατηρούνται άθέμιτοι άνταγωνισμοί και άντιδικίες άνάμεσα σε έργολάβους κηδειών για τη διεκδίκηση της κηδεύσεως των νεκρών ή ότι ύπάρχει μυστική συνεργασία τους με κάποιους παράγοντες των ίδρυμάτων αυτών για την προτίμηση όρισμένων έργολάβων, οι όποιοι είδοποιούνται και καταφάνουν άμέσως, πριν καν ένημερωθούν οι οικείοι του άσθενούς που άπεβίωσε.

Η Έκκλησία, τονίζεται έπίσης στην εγκύκλιο, δικαιούται νά έχει τον πρώτο λόγο στο ζήτημα αυτό, γιατί ή κηδεία άποτελεί ύπόθεση κατ' έξοχήν θρησκευτική και χριστιανική. Για την αντιμετώπιση σχετικού ζητήματος, προτείνεται ή έισπραξη των δικαιωμάτων των Έ. Ναών άπ' εϋθείας από τους πιστούς κι όχι μέσω των έργολάβων, ώστε νά άποφεύγονται έκμεταλλεύσεις άπό τρίτους.

Η Δ.Ι.Σ. ΕΠΑΙΝΕΙ ΚΛΗΡΙΚΟ

Τόν έπαινο και την ευαρέσκεία της έξέφρασε ή Δ. Έ. Σύνοδος με το ύπ' άρ. 951)307)1983 έγγραφό της στον Αιδεομολ. Πρωτοπρ. π. Ευάγγελο Μαντζουνέα, Γραμματέα της Συν. Έπιτροπής Δογματικών και Νομοκανονικών ζητημάτων, για τη συγγραφή και έκδοση του άπολογητικού βιβλίου με τίτλο «Στο Γιάννη Κορδάτο, όφειλομένη άπάντηση», καθώς και για το «μέχρι σήμερα πολύτομον συγγραμκόν έργον εις τον χώρον του Κανονικού Δικαίου».

ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ

ΤΟΥ ΕΚΚΛ. ΛΥΚΕΙΟΥ ΑΘΗΝΩΝ

Σειρά εκδηλώσεων πραγματοποιήσε το Νυκτερινό Έκκλησιαστικό Λύκειο Αθηνών στα πλαίσια της «Έβδομάδας Έρατικών Κλήσεων». Τη 22η Απριλίου όργάνωσε στην Άρχαιολογική Έταιρεία όμιλία του Σεβ. Μητροπολίτου Σερβίων και Κοζάνης κ. Διονυσίου με θέμα «Υπηρέτες Χριστού και οίκονόμοι μυστηρίων Θεού» και την 28η Απριλίου παρουσίαση του δραματικού «Έησους Χριστός» του Καθηγητή του Λυκείου κ. Έμ. Χατζημάρκου στο θέατρο «Βρετάννια». Έπίσης άφιέρωσε στην «Έβδομάδα» πολλές σελίδες του τεύχους Απριλίου του περιοδικού του «Άγιος Νικόδημος» με αξιόλογα σχετικά άρθρα και κείμενα.

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Π. ΛΕΚΚΟΣ

—Πριαγγέλου Άποστολ., Πρεσβ. Α)2, έτη ύπηρεσίας 33, σύνταξη 17.514, εφάπαξ 569.511.

—Κρεμμυδά Κλεονίση, Πρεσβ., Γ)6, έτη ύπηρεσίας 35, σύνταξη 12.785, εφάπαξ 473.217.

—Γαζής Κων., Ιερεύς, Γ)6, έτη ύπηρεσίας 34, σύνταξη 24.035, οικ. επίδ. 1.816, εφάπαξ 457.852.

—Μακρουέννης Γεώργ., Ιερεύς, Γ)6, έτη ύπηρεσίας 35, σύνταξη 25.570, εφάπαξ 450.815.

—Παρασκευόπουλος Κων., Ιερεύς, Α)2, έτη ύπηρεσίας 35, σύνταξη 39.804, εφάπαξ 621.024.

—Τερζής Θεοφάνης, Ιερεύς, Β)4, έτη ύπηρεσίας 35, σύνταξη 30.427, οικ. επίδ. 1.816, εφάπαξ 537.670.

—Βενέτης Νικόλ., Ιερεύς, Γ)6, έτη ύπηρεσίας 34, σύνταξη 24.035, οικ. επίδ. 1.816, εφάπαξ 546.033.

—Άγουρίδης Ευθύμιος, Ιερεύς, Γ)6, έτη ύπηρεσίας 35, σύνταξη 25.570, οικ. επίδ. 1.816, εφάπαξ 476.195.

—Καρώνης Άγαθάγγελος, Ιερεύς, Α)3, έτη ύπηρεσίας 35, σύνταξη 35.313, Ε.Α. 48.735.

—Ματσούκας Ευθύμιος, Ιερεύς, Γ)6, έτη ύπηρεσίας 27, σύνταξη 14.493, εφάπαξ 369.354.

—Χατζηγαλαάμπους Κων(νος), Ιερεύς, Δ)8, έτη ύπηρεσίας 35, σύνταξη 22.556, Ε.Α. 36.304.

—Μιζεράκης Μιχαήλ, Ιερεύς, Β)4, έτη ύπηρεσίας 35, σύνταξη 30.427, εφάπαξ 495.180.

—Γιάκα Σουλτάνα, Πρεσβ., Β)4, έτη ύπηρεσίας 25, σύνταξη 10.979, οικ. επίδ. 1.816, εφάπαξ 356.595.

—Έυνός Ευάγγελ., Ιερεύς, Γ)6, έτη ύπηρεσίας 29, σύνταξη 16.876, οικ. επίδ. 1.816, εφάπαξ 470.336.

—Σταύρου Δημήτρ., Ιερεύς, Γ)6, έτη ύπηρεσίας 35, σύνταξη 25.570, οικ. επίδ. 1.816, εφάπαξ 560.585.

—Μπακογιάννης Κων., Ιερεύς, Γ)6, έτη ύπηρεσίας 35, σύνταξη 25.570, οικ. επίδ. 1.816, εφάπαξ 476.195.

—Μάρκης Νέστορας, Ιερεύς, Γ)6, έτη ύπηρεσίας 35, σύνταξη 25.570, οικ. επίδ. 1.816, εφάπαξ 483.069.

—Μίνου Ευδοκία, Πρεσβ., Γ)6, έτη ύπηρεσίας 23, σύνταξη 10.000, οικ. επίδ. 903, εφάπαξ 296.603.

♦ ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ Άθήναι, Άσίου 1 — Τηλ. 721.0734 ♦

Προϊστάμενος Τυπογραφείου: Ίωάννης Μιχαήλ, Άναστασία 3, Ζωγράφου. Τηλ. 778.7978.